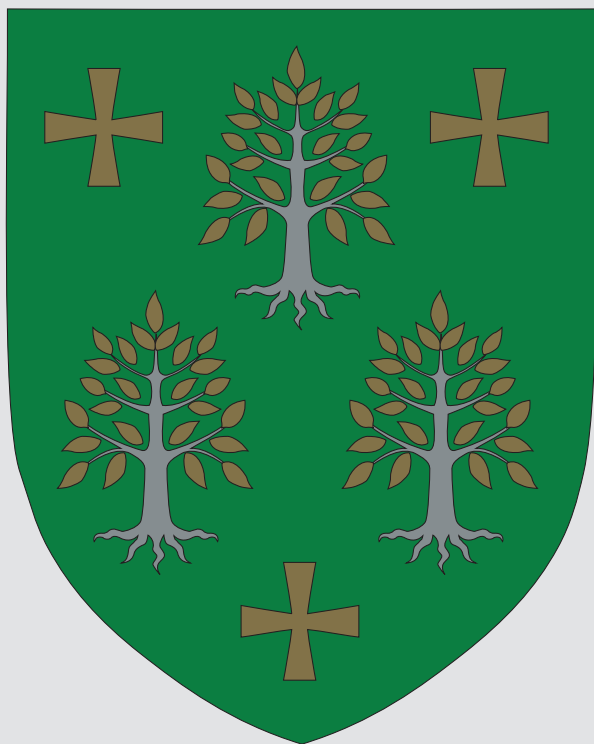

**INTEGRÁLT
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT**

**Budapest Főváros
II. Kerületi Önkormányzat**

Tartalom

1. Helyzetfeltáró munkarész	5
1.1 A kerület helye Budapesten, agglomerációs kapcsolatok	7
1.1.1 Budapest szerepe a településhálózatban	7
1.1.2 A kerület szerepe Budapesten	7
1.1.3 A kerület által ellátott funkciók	8
1.1.4 A kerület vonzáskörzete	9
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Konceptióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata	10
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	11
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai	11
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	12
1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepciók	12
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	15
1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök	15
1.7 A település társadalma	16
1.7.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	16
1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	23
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők	24
1.8 A település humán infrastruktúrája	27
1.8.1 Humán közszolgáltatások	27
1.8.2 Esélyegyenlőség	38
1.9 A település gazdasága	39
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	39
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	39
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	41
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	42
1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok	42
1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	44
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	44
1.10.2 Gazdaságfejlesztési tevékenység	45
1.10.3 Foglalkoztatáspolitikai	45
1.10.4 Lakás- és helyiséggazdálkodás	45
1.10.4 Intézményfenntartás	46
1.10.6 Energiagazdálkodás	48
1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások	49
1.12 A táji és természeti adottságok vizsgálata	50
1.12.1 Természeti adottságok	50
1.12.2 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	51
1.12.3 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	55
1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata	56
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei	56
1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	56
1.14 Az épített környezet vizsgálata	56
1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata	56
1.14.2 Önkormányzati tulajdon kataszter	58
1.14.3 Az építmények vizsgálata	60
1.14.4 Az épített környezet értékei	60

1.15 Közlekedés	68
1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok	68
1.15.2 Közúti közlekedés	68
1.15.3 Községi közlekedés	69
1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés	71
1.15.5 Egyéb	71
1.15.6 Parkolás	71
1.16 Közművesítés	72
1.16.1 Víziközművek	72
1.16.2 Energia	73
1.16.3 Elektronikus hírközlés	76
1.17 Környezetvédelem és településüzemeltetés	76
1.17.1 Talaj	76
1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek	76
1.17.3 Levegőtisztaság és védelme	78
1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés	81
1.17.5 Hulladékkezelés	83
1.17.6 Vizuális környezetterhelés	83
1.17.7 Árvízvédelem	84
1.17.8 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	84
1.18 Katasztrófavédelem	85
1.18.1 Építésföldtani korlátok	85
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség	87
1.19 Városi klíma	87
2. Helyzetelemző munkarész	89
2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése. A vizsgálatok alapján a tényleges állapotok elemzése, egymásra hatásuk összevetése, folyamataik elemzése	91
3. Helyzetértékelő munkarész	93
3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	95
3.1.1 A folyamatok értékelése	95
3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	95
3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata	96
3.2 Problématérkép/értéktérkép	98
3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek	99
3.3.1 A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása	99
3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése	109

Ábrák jegyzéke

1. ábra. Budapest kerületei.	7
2. ábra. A fővárosi hatáskörű területfejlesztési dokumentumok közötti összefüggések	10
3. ábra. Öregedési index.	16
4. ábra. Az átlagos havi összevont jövedelem kerületi különbségei, 2013	22
5. ábra. Ezer lakosra jutó adózók száma, 2012	23
6. ábra. Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adófizetőre (ezer Ft), 2012.	23
7. ábra. A gyermek- és időskorú lakosság arányának területi különbségei, 2011	23
8. ábra. Felsőfokúak arányának területi különbségei, 2011	24
9. ábra. Szállásférőhelyek szállástípusok szerint	41
10. ábra. Vendégéjszakák szállástípusok szerint	41
11. ábra. A kerületben működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint, 2008–2012	42
12. ábra. Eladott lakások átlagos négyzetméterára, 2014	43
13. ábra. Barlangok felszíni védőterülete és karsztos képződmények	51
14. ábra. Természetvédelem.	52
15. ábra. Nemzeti Ökológiai hálózat	55
16. ábra. Az építési év szerinti lakásállomány városrészek közötti differenciái	59
17. ábra. Védett épített környezet.	65
18. ábra. Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek.	77
19. ábra. Budapest zajtérképe / közúti zaj nappal	82
20. ábra. Budapest zajtérképe/ közúti zaj éjjel.	82
21. ábra. II. kerület közúti zajszint nappal.	82
22. ábra. II. kerület közúti zajszint éjszaka	82
23. ábra. II. kerület vasúti zajszint	82
24. ábra. II. kerület repülési zaj	82
25. ábra. II. kerület üzemi zaj.	82
26. ábra. A hosszú és középtávú stratégia céljai közötti kapcsolat	92
27. ábra. Problémák, értékek	98

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat. Népeségadatok	17
2. táblázat. Népmozgalmi adatok	18
3. táblázat. Iskolai végzettség a megfelelő korúak százalékában.	19
4. táblázat. A lakosság nyelvismerete, 2011.	19
5. táblázat Gazdasági aktivitás korcsoportok szerint	20
6. táblázat. A II. kerületi állandó lakosok körében nyilvántartott állás keresők száma.	21
7. táblázat. A II. kerületi 15 évesnél idősebb népességére készített munkaerő-piaci előrebecslés	22
8. táblázat. Gépjárművek és gépjárműadót fizetők száma	22
9. táblázat. Alapítványok, civil szervezetek	25
10. táblázat. Egyházi intézmények	26
11. táblázat. Az oktatási intézmények számának és feladatellátási rendszerének alakulása 2011 és 2013 között	28
12. táblázat. A kerület egészségügyi és szociális alapellátásának felépítése	30
13. táblázat. Szállásférőhelyek és vendégéjszakák	40
14. táblázat. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma	41
15. táblázat. Zöldterületi jellemzők	56
16. táblázat. Területhasználat	57
17. táblázat. Lakásadatok	58
18. táblázat. Régészeti lelőhelyek	64
19. táblázat. Régészeti érdekű terület.	64
20. táblázat. Állami tulajdonban lévő műemlékek.	67
21. táblázat. Történelmi kertként védelemre javasolt terület	67
22. táblázat. Önkormányzati utak hossza	69
23. táblázat. A kerületet érintő BKV-járatok	70
24. táblázat. A Szabadság utcai mérőállomás imissziós adatai	78
25. táblázat. A Széna téri mérőállomás immissziós adatai	78
26. táblázat. A Varsányi Irén utcai mérőállomás ülepdedőpor-adatai	79
27. táblázat. A főbb kibocsátók emissziós adatai	80
28. táblázat. A közlekedési gépjárművek fajlagos emissziója.	81
29. táblázat. Természetes partfalak jegyzéke.	86
30. táblázat. Mesterséges partfalak jegyzéke.	86
31. táblázat. Lehetséges földcsuszamlások jegyzéke	86
32. táblázat. A stratégia hosszú és középtávú céljai.	92
33. táblázat. Gazdasági folyamatok értékelése	95
34. táblázat. Társadalmi folyamatok értékelése	95
35. táblázat. Környezeti és infrastrukturális folyamatok értékelése	96
36. táblázat. Bel-Buda vállalkozásainak adatai, 2010.	100
37. táblázat. Bel-Buda foglalkoztatással kapcsolatos adatai	101
38. táblázat. Bel-Budai lakásállomány-adatok	102
39. táblázat. Bel-Buda SWOT-analízise	102
40. táblázat. Középső Dombvidék vállalkozásainak adatai, 2010	104
41. táblázat. Középső dombvidék foglalkoztatással kapcsolatos adatai.	104
42. táblázat. Középső dombvidék lakásállományadatai	105
43. táblázat. Középső dombvidék SWOT-analízise	106
44. táblázat. Pesthidegkút vállalkozásainak adatai, 2010	107
45. táblázat. Pesthidegkút foglalkoztatással kapcsolatos adatai	108
46. táblázat. Pesthidegkút lakásállomány-adatai	109
47. táblázat. Pesthidegkút SWOT-analízise.	109

1

Helyzetfeltáró munkarész

1.

1.1 A kerület helye Budapesten, agglomerációs kapcsolatok

1.1.1 Budapest szerepe a településhálózatban

A főváros Közép-Európa egyik vezető politikai, innovációs, üzleti, kulturális, közlekedési és turisztikai központja. Gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi, szempontból egyaránt kiemelkedő szerepet tölt be az ország életében, a város és térsége az országos hatáskörű döntéshozó és irányító szervek túlnyomó többségének székhelye. Az országos hatáskörű szerveken kívül a város több európai kormányzati intézmény székhelyéül is szolgál.

A fővárosban működik az ország szellemi kapacitásának jelentős hányada. A városban található a felsőfokú kulturális, oktatási létesítmények, tudományos és kutatóhelyek meghatározó része.

Budapest és agglomerációjának gazdasági súlya kimagasló országos viszonylatban. A magyar GDP 38%-át előállító Budapest egy főre jutó GDP-je több mint kétszer nagyobb az országos átlagnál. A város és térsége a nemzetközi üzleti érdeklődés legfontosabb célpontja. Közvetítő szerepével az ország a nemzetközi munkamegosztásban való növekvő szerepvállalását segíti.

A főváros természeti építészeti adottságai, történeti, városképi, kulturális öröksége miatt az országon belül első számú központja a nemzetközi turizmusnak is. A város Európa tíz leglátogatottabb városa közé tartozik.

1.1.2 A kerület szerepe Budapesten

Budapest Főváros II. kerülete a Duna jobb partján, a budai oldalon 36,34 km²-en terül el. Keletről a Duna, északról Szépvölgy, a Hármashatár-hegy vonulata, illetve Solymár, nyugatról a Budai-hegység, Nagykovácsi és Remeteszőlős települése, délkeletről a Budakeszi út, majd az Ördög-árok vonala, délről az I. kerület, illetve a Budai vár határolja. Területe a völgyekben elterülő kisebb részeket leszámítva döntően a Budai hegység hegyes, dombos vidékére esik.

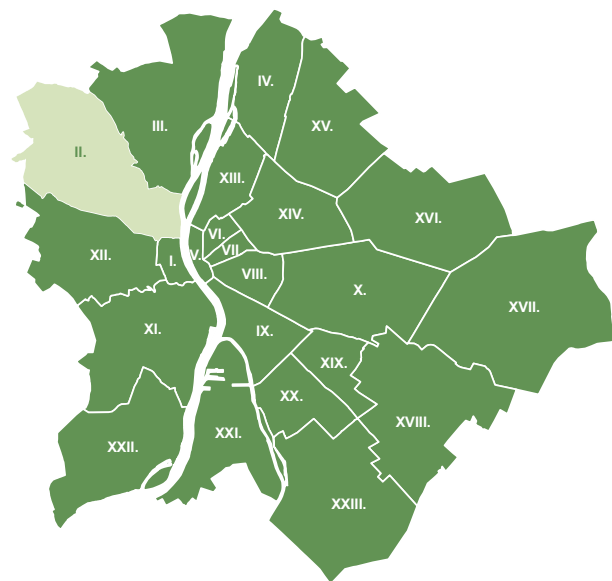
A kerület a Budapest Főváros Településszerkezeti Tervében megkülönböztetett Belső, Duna menti, valamint Hegyvidéki zónákba tartozik.

A Belső és Duna menti zóna a Csalogány utca, Fő utca, Margit körút által határolt területet, valamint a Felhévízt foglalja magába. A kerületben ez a legsűrűbben, általában zárt sorúan beépített, vegyes lakó- és intézményi funkciójú terület. Itt a kezdetektől a lakófunkció a legfontosabb, ami a kevésbé forgalmas területeken máig fennmaradt, míg a

fő közlekedési útvonalak mentén dominánssá váltak az üzleti célú építkezések, beruházások, felújítások. Noha az utóbbi időben megfigyelhető az irodaépítkezések területi eltolódása a kerület más részei felé, a belső területek kedveltsége e tekintetében – ha csökkenő mértékben is – fennmaradt. A felhévízi gyógyforrások kiemelkedően értékes területén (a Margit híd budai hídfőjétől északra) a gyógyvízhez kapcsolódó szolgáltatások vannak jelen.

A kerület közel felét elfoglaló, hagyományosan magas presztízsű hegyvidéki lakóöbven a lakófunkció, korlátozott mértékben az üzleti célú beruházások, továbbá a speciális intézmények léte domináns. Az elmúlt évtizedben egyrészt új központi funkciókkal – pl. kereskedelmi létesítményekkel, sétálóutcával, új vendéglátó egységekkel – gyarapodott a korábban meglehetősen ellátatlan, "központ nélküli" térség, másrészt több irodai-munkahelyi beruházás hatására összetettebb lett a városi funkciók megjelenése. A belső városrészek zsúfoltsága az elmúlt évtizedben csökkent ugyan, de továbbra is fennállnak a nehezen feloldható közlekedési konfliktusok, amelyek az abszolút központi funkciót ellátó Széll Kálmán téren elkezdődött rekonstrukcióval átmenetileg tovább fokozódtak. Ezek a problémák elsősorban a hegyvidék fő- és mellékútjain tapasztalható, a környezeti szempontból kedvezőtlen besűrűsödésekben jelentkeznek.

A kerület összterületének több mint harmada, 13,7 km², külterületen található, így ez a legtöbb beépítetlen és zöld-

1. ábra. Budapest kerületei

területtel rendelkező fővárosi kerület. A külterület jellemzően a Budai hegyvidék magasabb fekvésű, döntően erdős területeit fedi le. A külterületi részek jelentős erdőterületei a város legértékesebb lakóterületeit és intézményeit magába foglaló területét tagolják.

1.1.3 A kerület által ellátott funkciók

A kerület gazdaságán belül az egykori Ganz Villamossági Művek kitelepülésével az ipari tevékenység teljesen megszűnt, az erősödő szolgáltató ágazatban kis- és középvállalkozások, valamint az irodaépületek építésével együtt egyre növekvő hányadban hazai és multinacionális cégek folytatnak tevékenységet. A szolgáltató ágazatban működő cégek irodái döntően a kerület belső zónájában helyezkednek el.

A budapesti viszonylatban jelentős nagyságú külterületen, ugyan összességében elhanyagolható súllyal, de mezőgazdasági (azon belül is elsősorban erdőgazdasági) funkció is megtalálható.

A kerület számos igazgatási, közszolgáltatási intézménynek otthont ad. Ezek közül a főbb intézmények a következők: Külgazdasági és Külügyminisztérium, Központi Statisztikai Hivatal, Magyar Közút Nonprofit Zrt., Budai Központi Kerületi Bíróság, Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, Gyorskocsi utcai Börtön és Katonai Ügyészség, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Közbeszerzések Tanácsa, Országos Meteorológiai Szolgálat, valamint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.

A kereskedelemben az elmúlt másfél évtizedben számottevő változások történtek. A kerület több részén létrejött közepes méretű bevásárlóközpontok már minden szolgáltatást biztosítanak a kerület lakói számára, a bel-budai Mammut üzletközpont vonzáskörzete pedig – közlekedési hatásaival együtt – a teljes észak-budai térségen is túlmutat. A bel-budai városrehabilitáció nyomán a vendéglátás jelentős fejlődése volt tapasztalható.

A kerület hagyományosan nagy figyelmet fordít az alap- és középfokú oktatásra. Tizenkét óvoda és bölcsőde, hét ál-

A Központi Statisztikai Hivatal főépülete a Keleti Károly utcában

talános iskola, öt általános iskola és gimnázium, valamint két gimnázium működik a kerületben, ezen kívül Pedagógiai Szakszolgálat, Pedagógiai Szolgáltató Központ és zeneiskola áll a kerületi lakosok rendelkezésére. A köznevelési intézmények fenntartását – az óvodák kivételével – ugyan a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, vette át, működésükről azonban továbbra is a kerület gondoskodik.

Az egészségügyi ellátás tekintetében fővárosi szintű feladatmegosztás érvényesül. A kerületben működő egészségügyi intézmények: Budapesti Szent Ferenc Kórház, Budai Irgalmasrendi Kórház, Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet. Az elmúlt évtizedben az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet bezárásra került, a Budai Gyermekkórház és Rendelőintézet a János Kórház telephelye lett.

A kerületi szociális ellátórendszer körébe tartozik a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, az Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona, valamint a Gondozási Központok és Idősek Klubja.

A kulturális szolgáltatások közül kiemelkedik a Millenáris Park, a Marczibányi Téri Művelődési Központ, a Klebelsberg Kuno Művelődési, Kulturális és Művészeti Központ, a Bartók Béla emlékház, a Vízivárosi Galéria, illetve az Átrium Film-Színház. Ez utóbbi egy évtizedes szünet után nyitotta meg kapuit 2012-ben, és magánberuházásként, de állami támogatással összművészeti befogadótérként üzemel a kerületben. A kerületben ezen kívül még négy könyvtár, négy színpad, két mozi, valamint 18 galéria és kiállító terem is része a kulturális kínálatnak.

1.1.4 A kerület vonzáskörzete

A kerületet, a városszerkezetben elfoglalt helye és szerepe miatt, szoros kapcsolat fűzi a főváros többi kerületéhez észak-déli irányban, valamint az agglomerációhoz nyugat-keleti irányban.

Azok az agglomerációs települések, amelyek a kerületen keresztül kapcsolódnak a fővároshoz (Budakeszi, Budajenő, Telki, Páty, valamint jelentős részben Solymár) közlekedési szempontból döntően a kerületet terhelik. Nagykovácsi és Remeteszőlős zsáktelepülések, forgalmuk teljes egészében a kerület közlekedését terheli, ebben változás nem is várható. A III. kerület, valamint a teljes észak-nyugati agglomeráció számára a kerületen keresztül vezet az út Dél-Budára és részben Pestre is.

Az agglomerációs települések irányából érkező forgalom jórészt átmenő forgalom, azonban a kerületben létrejött kereskedelmi és szolgáltató központok már önálló közlekedési célként is megjelennek.

A kerület egyes létesítményei fővárosi és országos szintű vonzerővel rendelkeznek. Ezek között hangsúlyozni kell a gyógyfürdőket, az elsősorban Bel-Budán megtelepedett irodákat, a Mammút üzletközpontot, valamint a fontosabb kulturális létesítményeket, illetve a kerület erdős területeit.

A kerület szomszédos kerületekkel való kapcsolata a fővárosi szintű (egészségügyi, igazságszolgáltatási, stb.) feladatmegosztás következményeként jelentős.

Klebelsberg Kultúrközpont, szabadtéri színpad

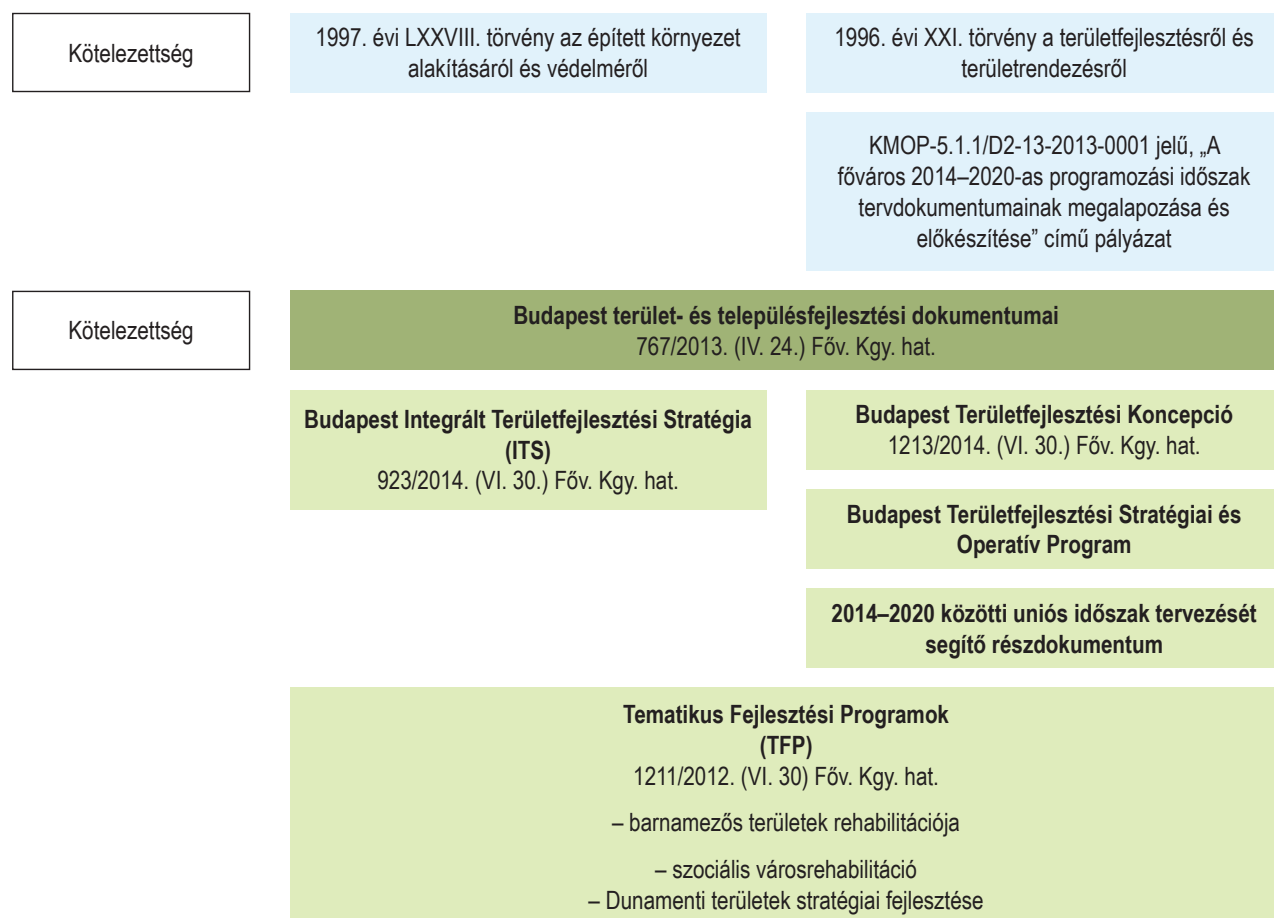
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Kon koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési (OFTK) koncepció az alábbi iránymutatást adja:

A területfejlesztési dokumentumok tartalma nem lehet ellentétes az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval (a továbbiakban: OFTK), és az Országos Területrendezési Tervvel (a továbbiakban: OTRT-vel), tehát tervezési előzményként figyelembe veendő. Az OFTK 2014 januárjában került elfogadásra az 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként, Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció néven. Az OTRT-t a 2013/CCXXIX. törvény módosította.

A dokumentum közvetlen előzményének Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK) tekintendő, amelyet a Fővárosi Közgyűlés a 1213/2014. (VI. 30.) Főv. Kgy. határozatával hagyott jóvá. A Program szorosan kapcsolódik továbbá a fővárosi Integrált Településfejlesztési Stratégiához (ITS), amelyet a Fővárosi Közgyűlés szintén 2014. június 30-i ülésén hagyott jóvá.

A BTFK alapvetően a Fővárosi Közgyűlés által 2013. április 24-én elfogadott városfejlesztési koncepcióra épül (Budapest 2030 – hosszú távú városfejlesztési koncepció), kiegészítve a vonatkozó kormányrendelet szerinti tartalmi követelményekkel. A területfejlesztési koncepció helyzet-

2. ábra. A fővárosi hatáskörű területfejlesztési dokumentumok közötti összefüggések

elemzésére vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 2012. november 28-án a 2617/2012. érdemi határozattal úgy döntött, hogy Budapest területfejlesztési koncepciójának helyzetelemzése megfelel a további tervezés alapjául.

2013-ban elkészült a BTFK javaslati munkarésze, amelyet a fent említett előkészítő fázis (helyzetelemzés, helyzetértékelés) alapozott meg.

A BTFK javaslata megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célok által előírt célállapotot,

és a tervezett fejlesztési irányokat. A koncepció célrendszer-tervezetének a Rendeletben előírt – a területi tervek egyeztetési rendjének megfelelő – véleményezési eljárása 2013 decemberében lezárult. A Tftv 2014. január 1-jétől hatályos állapota szerint az elfogadás előtt a kerületeknek döntést kell hozniuk, hogy a BTFK tartalmával egyetértenek-e. A kerületek nagy többsége egyetértő döntést hozott. Elkészült az ún. tervezéskísérő eljárások körén belül a területi hatásvizsgálat, valamint külön eljárás szerint a környezeti vizsgálat (SKV). Ezen dokumentumok a megvalósítás feltételeit, várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásait elemzik.

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A középtávú célok illeszkedését a Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzathoz valamint a Kerületi Szabályo-

zási tervhez az *Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) 25. táblázata* tartalmazza.

1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat fejlesztéseinek elhatározásakor és megvalósításakor elsődlegesen a helyi igényekre koncentrálnak, de tudomásul veszi, hogy az agglomerációból érkező átmenő forgalom nemcsak közúthálózati terhelést okoz, hanem egyéb területhasználatot és kapacitás igénybevételt is jelent.

A határos települések szerkezeti terveinek véleményezésénél Önkormányzatunk törekvése a szomszédos települések és a főváros összenövésének elkerülése.

Szomszédos települések:

- Budakeszi város (rendelkezik TSZT-vel)
- Nagykovácsi nagyközség (rendelkezik TSZT-vel)
- Remeteszőlős község (most készíti TSZT-t)
- Solyvár nagyközség (rendelkezik TSZT-vel)

A Budapesttel kerületünk mentén határos települések szerkezeti terveivel kapcsolatban önkormányzatunk célja:

- biztosítani Budapest szerkezeti tervének elhatárolásait,

- elkerülni a települések összenövését, ezért a települések határán megfelelően méretezett be nem épített zöldterület céljára fenntartott terület kijelölését támogatjuk,
- a szomszédos településekkel közös célunk Budapest közlekedési rendszertervében és szerkezeti tervében rögzített Budapestet elkerülő hálózati elem és az útterülethez tartozó megfelelő védőövezethez terület biztosítása.

Budakeszi

- véleményünk kialakításakor figyelemmel vagyunk az egyes területfelhasználási egységek lakó-, munkahelyi, ellátó és szolgáltató továbbá a sport, pihenés céljára kijelölt területek egyensúlyára, ezért Budakeszi város esetében kifogással élünk, nem támogattuk azon elhatározásukat, amikor városközponti területeinek csökkentésével a lakóterület céljára kijelölt területeit kívánta növelni,
- Budakeszi felől kerületünkön keresztül vezetett elkerülő út nyomvonalának kijelölésekor kerületünk védett területeire figyelemmel tettünk javaslatot.

Solymár

- támogattuk Solymár nagyközség azon törekvését, amikor uszoda- és egyéb közösségi sport- és zöldterületeinek növelésére módosította a szerkezeti tervét, ugyanakkor
- kifogásoltuk a szerkezeti tervben feltüntetett Kerekhegy felől tervezett gyűjtőút kijelölését, mert a hegyvidéki lakóterületeink úthálózata nem képes további terhelést elviselni.

Remeteszőlős

- Remeteszőlős lakóterület céljára kijelölt területeinek növelését csak akkor támogatja önkormányzatunk, ha a megfelelően méretezett ellátórendszerek céljára is biztosítanak területet és a fejlesztést előzetesen vagy egyidejűleg megvalósítják.

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepciók

A hatályos fejlesztési koncepciók terén kiemelhetőek azon projektek, amik már a tervezés, illetve megvalósítás kezdeti szakaszában vannak, illetve azokat jogszabály írja elő.

A II. kerületi önkormányzat saját fejlesztésében, illetve stratégiai tervezésében vagy a már megvalósult beruházások, vagy a közép- és hosszú távú tervek között szerepelnek településfejlesztési elképzelések. A fővárosi, illetve állami beruházások között azonban több nagy méretű, a kerületet is érintő beruházás szerepel,¹ a következőkben ezeket mutatjuk be.

Budai ún. fonódó villamoshálózat²

A közlekedési fejlesztés célja, hogy a jelenleg széttagolt budai villamosvonalak ismét egységes hálózatot alkossanak, új átszállásmentes kapcsolatok jöjjenek létre Észak-, Közép- és Dél-Buda között. A projekt keretében a 17-es villamos egyesül három budai járattal, így hosszú, észak-déli irányban egész Budát átszelő vonalak jönnek létre. Óbudáról átszállásmentes, az autós közlekedéssel szemben is versenyképes kötőpályás kapcsolat létesül a Batthyány tér, a Széll Kálmán tér, a BAH-csomópont, a Móricz Zsigmond körtér, Albertfalva, valamint Kelenföld felé. A fejlesztés keretében átépül a Széll Kálmán tér vágányhálózata is, kapcsolódva a tér rekonstrukciójához.

A beruházás három fő eleme

Az első elem a 17-es villamos vonalának felújítása. A vonal infrastruktúrája teljesen megújul a Margit híd és a Tí-

már utca között, korszerű pálya, felsővezeték, megállóhelyek épülnek ki, a felújítás kiterjed a Frankel Leó utca és Bécsi út kockaköves szakaszaira is. Új forgalmi rend kerül bevezetésre: a villamosok mentesülnek a torlódások hatásaitól. A megállóba akadálymentes közlekedésre alkalmas peronok épülnek, ezáltal új, alacsonypadlós villamosok is érkezhetnek a vonalra.

A projekt második eleme a Széll Kálmán téri ág kialakítása. Ennek keretében átkötés épül a Frankel Leó utca és a Margit körút között, ezáltal a Széll Kálmán tér és Óbuda között átjárható villamospálya létesül, lehetőség nyílik hosszú vonalak létrehozására. A Széll Kálmán tér felé haladó villamosok a Török utca bal oldalán haladnak a Margit körút felé, míg az óbudai irány a nagykörúti vonalról annak Margit híd, budai hídfő megállója előtt ágazik le észak felé, és a Frankel Leó utcán keresztül éri el az óbudai vonalat. A Széll Kálmán téri irány megállója a Margit körút–Török utca sarka előtt, a Bem mozinál, a bal oldali járdán, az óbudai irányé a Frankel Leó utca és a Vidra utca sarkán lesz. A Török utcát, a Frankel Leó utat és a Bécsi utat is teljes szélességben felújítják a Tímár utcáig. A projekt része – önkormányzati forrásból – a Margit híd budai hídfő és a Török utcai vágánycsatlakozás közötti terület megépítése. A közműszolgáltatók a beruházás megindítása előtt a szükséges közműkiváltásokat, illetve -felújításokat elvégzik, majd kezdődhet a vágány és az ehhez kapcsolódó infrastruktúra építése. Városképi elemekkel is gazdagodik a fejlesztési terület. A Török utca és a Frankel Leó út által határolt parkba utcabútorokat és növényeket telepítenek. A Zsigmond teret parkosítják és új forgalmi renddel teszik biztonságosabbá illetve könnyebben átjárhatóvá. Megváltozik az Üstökös utcai kereszteződés forgalmi rendje: balra kanyarodási lehetőséget ad a Batthyány tér felől érkezőknek. Az Árpád fejedelem útja – Komjádi Béla csomópontban szintén biztosítva lesz a balra kanyarodási lehetőség a déli irányból érkezők számára.

A projekt harmadik eleme a Bem rakparti ág fejlesztése. Ennek keretében új villamospálya épül a 17-es villamos

¹ A 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet egyes közlekedésfejlesztési projektekkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről jogszabállyal rendelkező a Budai fonódó villamosjáratok, illetve a Széll Kálmán tér rekonstrukcióját érintő fejlesztésekről

² www.bkk.hu

1. kép. Látványtervek a Budai fonódó projektről

Forrás: BKK Zrt., <http://www.bkk.hu/fejleszteseink/budaifonodo>

Margit hídi és a 19 és a 41-es vonal Batthyány téri végállomása között, egy közbelső megállóval a Bem téren. A vonal a 17-es villamos jelenlegi végállomását elhagyva áthalad a Margit híd alatt, ahol vágányok egy rövid szakaszon egymásba „fonódnak”, a váltakozó irányú villamosforgalmat jelzőlámpa szabályozza. Az alsó rakparti lehajtó és a Margit hídi felhajtó között a pálya áttér a Duna felőli oldalra, majd a kerékpárút mellett halad a Batthyány tér felé. A kerékpárút végig megmarad. A Margit hídnál az óbudai irányú megálló a Vidra utcában lesz, közel a Széll Kálmán tér felől érkező villamosok megállójához, így a várakozó utasok mindig az előbb érkező villamosra szállhatnak fel. A kialakítás oka, hogy a nagykörúti villamosokról érkezők számára az óbudai villamosok közös, 3-4 perces követése már így ebben a megállóban érvényesül. A Batthyány tér felé közlekedő villamosok megállója a 17-es járat jelenlegi végállomásának a helyén lesz, de a peron a sínek másik oldalára kerül. A Batthyány tér és a Margit híd közötti szakaszt teljesen felújítják: padokkal, új burkolattal és növények telepítésével teszik barátságosabbá a környezetet. Megerősítik és vízszigeteléssel látják el a HÉV földmunkázatát is. Az új vágányok megépítésével a jelenlegi kerékpárút nem szűnik meg.

Széll Kálmán tér felújítása³

A Széll Kálmán tér Budapest egyik legforgalmasabb tere. Állapota az utóbbi években jelentősen leromlott, felújítási

munkálatai sokéves előkészítést követően, 2015 elején indultak el. A tér átépítésének költségeit részben hazai, részben EU-s forrásból finanszírozzák. A tér teljes felújításának költsége meghaladja az 5 milliárd forintot.

A projekt részeként akadálymentes kapcsolatokat hoznak létre valamennyi irányban, ehhez kapcsolódva mozgólépcsőt és liftet építenek a Várfokei utcái autóbussz-megállók felé. Az utasok szempontjait előtérbe állítva alakítják ki az autóbussz-végállomásokat és a villamosmegállókát. Csökken az autóbussz-parkolók területének nagysága. Átépítik a tér északnyugati (Szilágyi Erzsébet fasori) sarkában található közúti csomópontot. A kerékpárosok számára minden irányban kényelmesen és biztonságosan átjárhatóvá teszik a teret. Megszüntetik a rendezetlen bódákat, egységesítik a tér építészeti arculatát, és növelik a zöldfelületek arányát. Megteremtik a lehetőséget a fogaskerekű új, Széll Kálmán téri végállomásának kialakításához.

Margit körút 85–87. sz. alatti ingatlanok bontása és közpark, illetve mélygarázs létesítése

A Budapest II. kerület, Margit körút 85–87. szám alatt nyilvántartott ingatlanon végzett bontási munkálatok, valamint a Margit körút – Kis Rókus utca – Fény utca – Mammut II. bevásárlóközpont melletti sétány által határolt tömb rehabilitációja 2014-ben kezdődött meg a volt Ipari Minisztérium és a hozzá kapcsolódó Kis Rókus utcai iro-

³ www.bkk.hu

A Klebersberg-kastély romos épülete, felújítás előtti állapotban

daszárnnyal bontásával. 2015-ben az ún. melegpörgető és az M-csarnok bontásával folytatódik. A tervek szerint a területen közpark és mélygarázs létesül.⁴ A projekt megvalósítója a Millenáris Széllkapu Nonprofit Kft.⁵

Klebersberg kastély felújítása

Az egykori kultuszminiszter által 1923-ban megvásárolt pesthidegkúti épület az 1949-es államosítást követően volt üdülő, iskola és kórház is, majd a rendszerváltáskor privatizálták. Az állami vagyonkezelő 2008-ban vásárolta vissza az épületet. A Templom u-i épület azóta is üresen és romosan áll, rekonstrukciójáról a 1461/2014. (VIII. 15.) Korm. határozat rendelkezett. A 620 millió Ft állami forrásból megvalósuló felújítás során a tervek szerint interaktív múzeum mutatná be Klebersberg életművét, to-

vább kiállítótér, konferenciaterem és határokon túli, valamint vidéki pedagógusok, közművelődési szakemberek, művészek és kutatók befogadására alkalmas szálláshely is létesül.

Gül Baba türbéje és környezetének rekonstrukciója

A Rózsadombon található, 1540-es években épült török sírkápolna, Gül baba török dervis nyughelye az iszlám vallásúak magyarországi zarándokhelye, török turisták rendszeres célpontja. A felújításra szoruló emlékhely a II. kerületi önkormányzat közreműködésével és török állami forrás bevonásával épül újjá.

A rózsadombi síremlék és környékének rekonstrukciójához készült tervek a miniszterelnök megbízásából a II. Kerületi Önkormányzat készítette el.⁶

⁴ A 261/2013. (VII. 10.) Korm. rendelet a Budapest II. kerület, Margit körút 85–87. szám alatti ingatlan bontásával és közpark létrehozásával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről jogszabály alapján Budapest Főváros Kormányhivatala I. Kerületi Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala 2014. január 22-én BP-1D/001/00563-3/2014. sz. határozatával az ingatlanra vonatkozó bontási engedélyt megadta.

⁵ A Millenáris Széllkapu Beruházó, Fejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft.-t a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. hozta létre 2013. augusztus 1-én azzal a céllal, hogy a kormány 1136/2013. (III. 19.) határozatában megfogalmazott feladatokat végrehajtsa.

⁶ A 2/2015. [I. 22.] Korm. rendelet a Gül Baba türbéje és környezete komplex rekonstrukciójához kapcsolódó beruházások megvalósításával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről jogszabállyal teremtette meg a türbe és környezete rekonstrukciónak szervezeti kereteit, illetve 2014. február 17-én, Budapesten kormányközi megállapodás született a fejlesztésben való együttműködésről Magyarország és Törökország között.

2. kép. Gül Baba türbe

Forrás: tr.wikipedia.org/wiki/Gül_Baba

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Budapest II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2007.(I.18.) rendelete a Bp., II. Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatról tartalmazza a kerületre vonatkozó településrendezési eszközöket az alábbiak szerint.

A szabályzat hatálya

1. § Jelen rendelet hatálya Budapest II. kerületének közigazgatási területére (a továbbiakban: a terület) terjed ki.

A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat tartalma

2. § (1) A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat az alábbi részekre tagolódik:
 - a) szabályzat

b) mellékletek:

1. melléklet: Övezeti terv (ÖT)
2. melléklet: Értelmező rendelkezések
3. melléklet: Magyarázó ábrák
- 4/A. melléklet: A kerületi szabályozások (KSZ-II-...) jegyzéke, az egyes területekre vonatkozó szelvénytípusok és a területekre vonatkozó városrendezési szabályok
- 4/B. melléklet: A korábbi szabályozási tervek alátámasztó munkarészein alapuló szabályozási vonalak, szabályozási tervek tervlapjai
5. melléklet: Kilátópontok
6. melléklet: L3-II-04 építési övezetben a 9,5 m-nél kisebb szabályozási szélességű utcák és az alkalmazandó beépítési mutatók.

7. melléklet: A 2007. I. 18-át követően jóváhagyott Kerületi Szabályozási Tervek (KSZT-II-...) jegyzéke és a hozzájuk tartozó SZT-... jelű tervlapok és a jelen rendelet hatályba lépése előtt jóváhagyott KVSZ-t módosító VSZ-...k jele.

2. § (2) A Kerületi Szabályozási Tervek (KSZT-II-...) a terület jellegétől függően, szabályozási tervlapokból (SZT-...) vagy szabályozási tervlapokból (SZT-...) és Városrendezési Szabályokból (VSZ- ...) vagy Városrendezési Szabályokból (VSZ- ...) állnak.

2. § (3) A Kerületi Szabályozási Terveket (KSZT-II-...), és a részeit képező SZT-...ket és VSZ-...ket folyamatos és azonos sorszámozással kell ellátni és a 7. mellékletben, illetve jegyzékében szerepeltetni kell az alábbiak szerint: Az SZT-k a 7. melléklet részét képezik a jegyzék szerinti sorszámmal.

2. § (4) Az azonos sorszámozású szabályozási eszközöket együtt kell alkalmazni.

A szabályzat alkalmazása

3. § (1) A Budapest Főváros II. kerület közigazgatási területén a Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzatról szóló 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: BVKSZ) előírásait az e rendeletben foglalt kiegészítésekkel és eltérésekkel együtt kell alkalmazni.

(2) A vonatkozó jogszabályban a zártosú beépítési módra biztosított felhatalmazás alapján az övezeti tervben, valamint az alábbiakban lehatárolt területen építési munka, parkolóház, 6.000 m² feletti bruttó szintterületű kereskedelmi épület, és önálló mélygarázs létesítése kivételével a szabályzat alapján végezhető, Kerületi Szabályozási Terv (továbbiakban: szabályozási terv) nélkül.

(3) A szabályzat előírásait az „egyes területekre vonatkozó városrendezési előírások”-kal (4/...§) együtt kell alkalmazni.

4. § Közterület-rendezési Terv (KÖRT), Szabályozási Tervek

(1) A KÖRT készíthető – illetve a szabályzat vagy a Képviselő-testület, döntése alapján készítendő – a jogszabályok keretei között a városszerkezetileg, forgalom-technikailag vagy városképi szempontból együtt kezelendő közterületekre.

(2) Abban az esetben, ha a KÖRT elhatározása a szabályzatban és/vagy szabályozási tervben meghatározott szabályozási jellemzőt, előírást megváltoztat, a szabályzat jogszabály alapján lehatárolt területre vonatkozó módosítását és/vagy szabályozási tervet kell kidolgozni és a jogszabályban meghatározott egyeztetési és jóváhagyási folyamatot le kell folytatni.

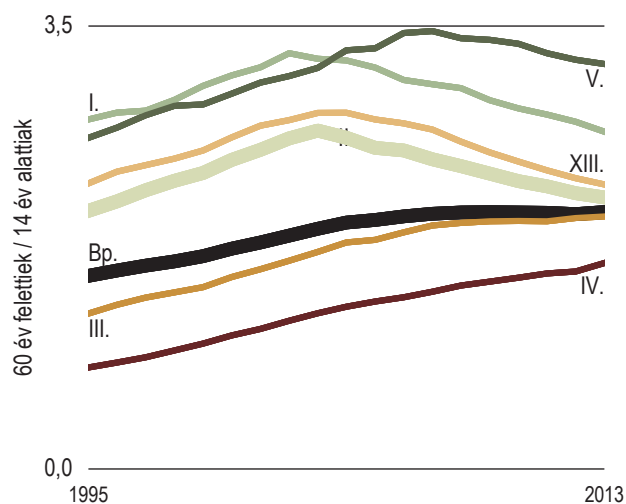
1.7 A település társadalma

1.7.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Budapest II. kerületének teljes területe 36,34 km². Ebből a belterület nagysága 22,64 km², a külterületé 13,70 km².

1.7.1.1 Népesség

A kerület lakossága 2000 és 2013 között mintegy 2%-kal csökkent, de a folyamat nagyrészt a 2000 és 2005 közötti időszakban játszódtott le. Ezen időszakot követően a kerület lakónépessége gyakorlatilag nem változott, de 2012-ben és 2013-ban egyaránt már növekedés figyelhető meg. Eszerint míg a 2000-es évek elejét az agglomerációba való kiköltözés jellemezte, 2012-re a tendencia megfordult, az agglomeráció már nem jelent akkora vonzerőt, mint az évtized elején. Ez egyrészt a közlekedési nehézségekkel, másrészt az ingatlanpiaci, illetve a munkaerőpiaci folyamatokkal magyarázható.

3. ábra. Öregedési index

Adatok forrása: tájékoztatási adatbázis, KSH

1. táblázat. Népességadatok

Mutató megnevezése	2001	2005	2010	2011	2012	2013	Változás 2013–2012	Index (%)	
								2013/2010	2013/2012
Lakónépesség	90 531	88 036	88 086	87 523	88 477	89 339	862	101,4	101,0
Állandó népesség	86 226	85 671	87 120	87 216	87 358	87 963	605	101,0	100,7
gyermekkorú (0–14 éves)		10 162	12 031	12 318	12 699	13 154	455	109,3	103,6
felnőtt korú (14–59 éves)		49 624	47 738	47 374	46 980	46 590	–390	97,6	99,2
idős korú (60 év fölött)		25 855	27 351	27 524	27 679	28 219	540	103,2	102,0

Forrás: KSH – Tájékoztatási adatbázis

A korosztályos megoszlás tekintetében az látható, hogy 2005-höz képest jelentős mértékben – csaknem 30%-kal – nőtt a gyermekek és a 9%-kal nyugdíjas korúak száma, csökkent viszont az aktív korúaké.

1.7.1.2 Népmozgalmi jellemzők

A II. kerület lakosság száma az elmúlt néhány évben jelentősen nem változott. Ennek oka 2005–2010 táján az agglomerációs mozgásokban keresendő, iránya viszont azóta

megváltozott, és megindult a visszaköltözés folyamata. A kerület lakossága fiatalodik, a születések száma emelkedik, míg a halálozásoké csökkenő tendenciát mutat. Az elmúlt másfél évtizedben a házasságkötések száma folyamatosan csökkent (2013-tól ugyanakkor már növekedés látható), ezzel együtt a válások száma is csökkenő tendenciájú. Jelentősen emelkedett a kerületbe vándorlók száma, míg az elvándorlóké nagyjából stagnáló. A 2013-as év mindkét utóbbi adat vonatkozásában változást mutat, tendenciának azonban ez még nem tekinthető.

Lövőház utcai életkép

1.7.1.3 Képzettség, műveltség

A II. kerület lakónépességének képzettségi szintje jóval meghaladja az országos és budapesti átlagot egyaránt.

A II. kerületben az iskolázatlanok, illetve a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya lényegesen kisebb mint a fővárosi vagy az országos átlag. A felsőfokú végzettségűek aránya az országos átlag háromszorosa, a budapesti átlagot is majdnem kétszeresen múlja felül.

A kerületi lakosság nyelvismerete magasan az országos és a fővárosi átlag feletti: az angol nyelvet a kerület lakosságának csaknem fele beszéli (44,7%). A második leggyakoribb idegennyelv-tudás a német, amelyet a kerület lakosságának egynegyede beszél. Harmadik, negyedik helyen a francia és az orosz nyelv ismerete áll, ezek nagy arányát részben az egyre népesedő francia kolónia, részben az orosz nyelv tanításának korábbi évtizedes hagyományai magyarázzák.

A népesség korösszetételét nézve megállapítható, hogy a népesség nyelveket beszélő része legnagyobbbrészt a 15 és 39 év közötti lakosok körében koncentrálódik.

Érdekességgként említhető az eszperantó nyelv jelenléte, legnagyobb arányban a 60 év fölötti népesség körében továbbá a latin nyelv újbóli megjelenése, különösen a fiatalabb korosztály esetében.

1.7.1.4 Munkanélküliség, foglalkoztatottság

Gazdasági aktivitás

A kerületben a 2011-es népszámlálás adatai alapján a foglalkoztatottsági arány 43,3% volt, ami gyakorlatilag azonos az egy évtizeddel azelőtti, 2001-es népszámlálásnál mért értékkel. Ugyanakkor az eltartottak aránya a nem aktív népesség 43,8%-a, a kerület teljes népességének pedig 23,5%-a. A népszámláláskor 2699 fő vallotta magát munkanélkülinek (6,6%).

2. táblázat. Népmozgalmi adatok

	Élveszületések száma	Halálozások száma	Házasságkötések száma	Válások száma	Odavándorlások száma	Elvándorlások száma
1995	644	1377	449	185	2008	2534
1996	582	1387	366	173	2203	2911
1997	607	1351	366	186	1793	2918
1998	562	1286	413	215	1975	2848
1999	574	1302	364	175	1710	2600
2000	607	1287	387	160	1785	2564
2001	626	1169	364	184	1812	2537
2002	696	1180	438	200	1976	2656
2003	644	1192	389	187	2058	2584
2004	756	1099	361	212	2065	2684
2005	737	1184	401	195	2111	2510
2006	852	1126	422	185	2454	2869
2007	898	1134	414	179	2894	2993
2008	854	1078	411	184	2034	1976
2009	880	1128	361	174	2113	2009
2010	824	1127	391	195	2145	1956
2011	794	1142	376	185	2784	2574
2012	856	1081	364	159	3005	2735
2013	818	1080	387	166	2698	2314

Forrás: KSH – Tájékoztató adatbázis

3. táblázat. Iskolai végzettség a megfelelő korúak százalékában

Területi egység	Népszámlálás éve	10 éves kor fölött általános iskola első évfolyam	15 éves kor fölött legalább általános iskola 8. évfolyam	18 éves kor fölött legalább középiskolai érettségivel	25 éves kor fölött felsőfokú végzettséggel
Budapest	2001	0,6	94,2	58,7	23,8
	2011	0,3	98,1	69,9	34,1
II. kerület	2001	0,5	96,4	79,2	47,3
	2011	0,3	98,9	86,7	59,0
Ország	2001	0,7	88,8	38,2	12,6
	2011	0,6	95,1	49,0	19,0

Forrás: KSH, Népszámlálás.

4. táblázat. A lakosság nyelvismerete, 2011

Megnevezés	14 éves kor alatt	15–39	40–59	60 fölött	Összesen	Részarány
népesség	12 044	27 483	20 418	27 799	87 744	
angol	1 802	20 292	10 211	6 919	39 224	44,70
arab	32	100	74	52	258	0,29
cigány	6	43	26	6	81	0,09
eszperantó	1	45	23	9	78	0,09
francia	360	2 855	1 621	1 754	6 590	7,51
holland	75	154	117	40	368	0,44
horvát	7	66	79	59	211	0,24
japán	74	209	120	53	456	0,52
kínai	28	64	45	16	153	0,17
latin	25	175	30	80	310	0,35
lengyel	575	93	79	117	864	0,98
német	575	8 771	4 978	7 712	22 036	25,11
olasz	99	1 565	702	524	2 890	3,29
orosz	82	766	1 680	2 115	4 643	5,29
román	48	538	437	383	1 406	1,60
spanyol	117	1 430	500	280	2 327	2,65
szerb	36	143	138	126	443	0,50
szlovák	11	96	73	146	326	0,37
ukrán	18	10	94	63	185	0,21

Forrás: KSH – Népszámlálás 2011

Regisztrált álláskereső

A területben a munkaerőpiaci adatok kedvezőnek mondhatók. A nyilvántartott álláskereső száma 2000 és 2010 között jelentős mértékben növekedett, azóta azonban nagy mértékű csökkenést mutat. A pályakezdő munkanélküliek száma 2005 óta lényegében stagnál, a tartós munkanélküliek szám viszont csökkent az elmúlt években, arányuk azonban még így is többszöröse a 2005 előtti időszak értékeinek.

A nők között több a munkanélküli, mint a férfiak között, legtöbbször a 26–35 és a 36–45 éves korosztályokból keresnek állást. Ugyancsak magas és évről-évre növekszik a nyugdíj előtt álló munkanélküliek száma.

A munkanélküliek végzettség szerinti megoszlása alapján a magasan kvalifikált lakosság körében legmagasabb a munkanélküli, őket a középfokú végzettséggel rendelkezők követik a sorban.

Munkaerőpiaci előrebecslés

A munkaerőpiaci előrebecslési modell⁷ alapján a 7. táblázatban látható kép rajzolódik ki.

⁷ Kerület szintű munkaerő-piaci adatfelvétel viszonylag ritkán történik, ezt kiküszöbölendő készülnek olyan előrebecslési modellek, amelyek lehetőséget adnak a jelenlegi és várható kerületi szintű mutatók közelítő meghatározására.

5. táblázat Gazdasági aktivitás korcsoportok szerint

Megnevezés	Korcsoport									Összesen
	0–14	15–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–69	70–74	75–	
Gazdaságilag aktív népesség										
aktív kereső	–	96	5 312	10 684	7 906	8 097	1 530	108	65	33 798
gyermekgond. mellett dolgozó	–	–	12	164	52	2	–	–	–	230
nyugdíj mellett dolgozó	–	–	4	26	47	294	2 596	580	400	3 947
foglalkoztatott együtt	–	96	5 328	10 874	8 005	8 393	4 126	688	465	37 975
munkanélküli	–	18	702	751	536	536	139	11	6	2 699
gazdaságilag aktív népes- ség együtt	–	114	6 030	11 625	8 929	8 929	4 265	699	471	40 674
Gazdaságilag nem aktív népesség										
gyermekgondozási ellátásban részesülő	–	4	278	1 508	260	6	–	–	–	2 056
saját jogú öregségi nyugdíjas, járadékos	–	–	–	2	23	607	8 301	3 785	8 769	21 487
rokkantsági nyugdíjas, bal- eseti	–	–	6	51	106	459	502	136	241	1 501
hozzátartozói jogú nyugdíjas, járadékos	–	3	2	2	5	16	52	23	295	398
egyéb inaktív kereső	–	19	159	269	217	215	64	15	26	984
inaktív kereső együtt	–	26	445	1 832	611	1 303	8 919	3 959	9 331	26 426
nappali tagozatos tanuló	5 932	3 319	2 901	105	11	–	–	–	–	12 268
egyéb eltartott	6 112	90	464	532	519	504	120	5	30	8 376
eltartott együtt	12 044	3 409	3 365	637	530	504	120	5	30	20 644
gazdaságilag nem aktív né- pesség együtt	12 044	3 435	3 810	2 469	1 141	1 807	9 039	3 964	9 361	47 070
Összesen	12 044	3 549	9 840	14 094	9 682	10 736	13 304	4 663	9 832	87 744

Forrás: KSH – Népszámlálás 2011

Az előrebecslési alapváltozat azt a folyamatot modellezi, amelyben a jelenlegi aktivitási szint fennmarad a különböző életkori csoportokban, s a népesség öregedése következtében a populáció egyre nagyobb része kerül át az inaktív körébe. Ez esetben a gazdaságilag aktívak, s köztük a foglalkoztatottak száma folyamatosan csökkenni fog, még 2021-ben is a gazdaságilag inaktívak lesznek többségben. Ehhez a folyamathoz a kerület lélekszámának csökkenése is társul. A 2011-es becslő adatokat összevetve a népszámlálás 2011-es adataival elmondható, hogy a gazdaságilag aktívak száma az előrebecslést jelentősen alulmúlja, még a 2021-re becslő adathoz is kevesebbet mutat (33.798 fő). Ugyanakkor a foglalkoztatottak száma (37.975 fő) és a munkanélküliek száma (2.699 fő) is

meghaladja a becslő értéket, utóbbi több mint kétszerese a becslésnek. A gazdaságilag nem aktív népesség (47.070 fő) is jóval magasabb az előrebecslésben szereplőnél, amiből a saját korú öregségi nyugdíjasok száma 26.426 fő, míg a nappali tagozatos tanulók száma csak 12.268 fő.

Az optimális változat szerinti modellben a népesség gazdaságilag aktív időszakait kitolódik az idősebb korosztályok felé, illetve az aktív korúak körében a foglalkoztatottak aránya is nőni fog. Ebben az esetben a gazdaságilag aktívak száma a következő években folyamatosan az inaktívak száma fölé emelkedik. Az optimális változat teljesüléséhez elengedhetetlen az aktív munkavállalói életszakasz növelése, az idősödő munkavállalók, valamint a

6. táblázat. A II. kerületi állandó lakosok körében nyilvántartott álláskeresők száma

Megnevezés	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Nyilvántartott álláskereső	441	533	1 152	1 083	1 030	718
Pályakezdő munkanélküliek	36	47	48	39	45	42
Tartós munkanélküliek	74	85	577	565	494	391
Nemek szerinti megoszlás						
Férfi	207	258	495	480	446	299
Nő	234	275	657	603	584	419
Életkor szerinti megoszlás						
18 év alatt	–	–	–	–	–	–
19–20	11	11	10	9	5	1
21–25	58	55	71	53	61	46
26–35	77	120	332	283	241	138
36–45	94	105	287	326	289	190
46–50	88	63	116	115	110	78
51–55	64	91	150	133	116	74
56–60	47	87	166	156	196	156
60 év felett	2	1	20	8	12	35
Iskolai végzettség szerinti megoszlás						
8 általánosnál kevesebb	3	–	8	5	10	9
Általános iskola	56	65	172	166	169	108
Szakiskola	6	7	11	19	13	2
Szakképzőiskola	47	49	81	76	70	41
Szakközépiskola, technikum, gimnázium	206	204	455	405	357	292
Főiskola	56	107	218	188	204	121
Egyetem	67	101	207	224	207	145

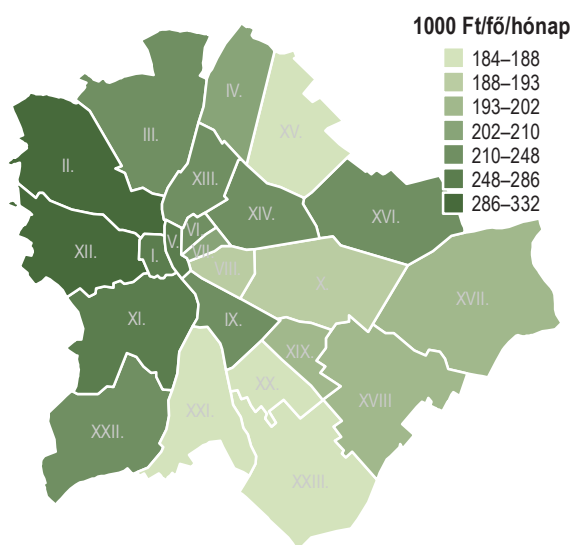
Forrás: KSH Tájékoztatói adatbázis

7. táblázat. A II. kerületi 15 évesnél idősebb népességére készített munkaerő-piaci előrebecslés

Megnevezés	2001	2006	2011	2016	2021
Alapváltozat szerint					
Gazdaságilag aktív	40 307	37 640	35 667	34 695	34 213
Ebből: foglalkoztatott	38 996	36 506	34 653	33 746	33 302
munkanélküli	1 311	1 134	1 014	949	911
Gazdaságilag nem aktív	40 866	38 304	36 725	35 378	34 179
Optimális változat szerint					
Gazdaságilag aktív	40 307	38 962	38 053	37 747	37 816
Ebből: foglalkoztatott	38 996	37 732	36 870	36 584	36 613
munkanélküli	1 311	1 230	1 183	1 163	1 203
Gazdaságilag nem aktív	40 866	36 982	34 339	32 326	30 576

Forrás: Hablicsek László – A területi munkaerő-kínálat előrebecslése 2021-ig.

társadalmilag hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok fővárosi és kerületi foglalkoztatási szintjének növelése.

4. ábra. Az átlagos havi összевont jövedelem kerületi különbségei, 2013

Forrás: NAV

Egészségi állapot

A kerület lakosságának viszonylag kedvező egészségi állapotát a demográfiai folyamatok tükrözik. Egyrészt nő a kerületben a fiatalok aránya (2013-ban 14,9% volt), ugyanakkor az aktívak csökkenése mellett nő a nyugdíjas korúak aránya ugyancsak. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a 60 év fölöttiek aránya az össznépesség 31,7%-a volt. Ettől elmaradt a nyugdíjjárulékból részesülők aránya, ami azt jelenti, hogy a kerület lakói közül rokkantnyugdíj-ellátásra kis számban (2,1%) szorulnak.

Az orvosi alap- és szakellátás, valamint a védőnői szolgálat kiterjedt, mindenki által elérhető. A kerületben 27 gyógyszertár működik.

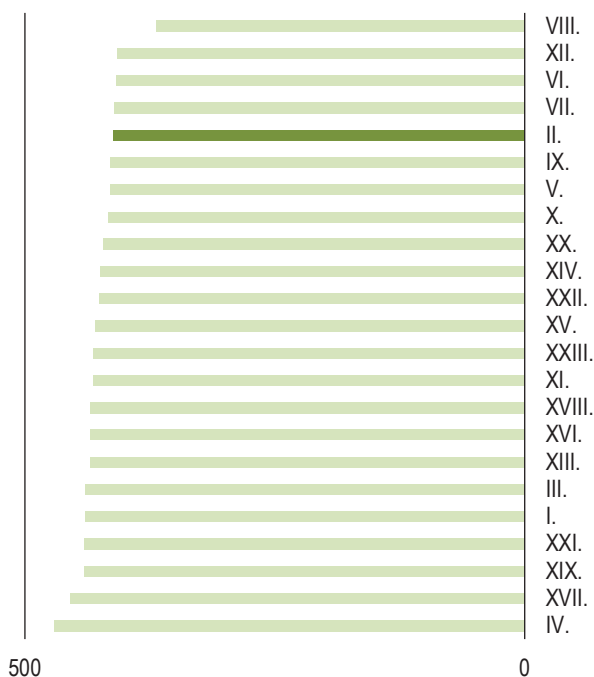
Jövedelmi helyzet

A lakosság jövedelmi helyzetét az adófizetési adatok, valamint egyes tartós fogyasztási cikkekkel – pl. gépjárművekkel – való ellátottság jellemzi. Ezekből látható, hogy a II. kerület a relatíve magas jövedelmi szintű területek közé tartozik, 2012-ben a főváros kerületei között második helyen állt az egy adófizetőre jutó, személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem tekintetében.

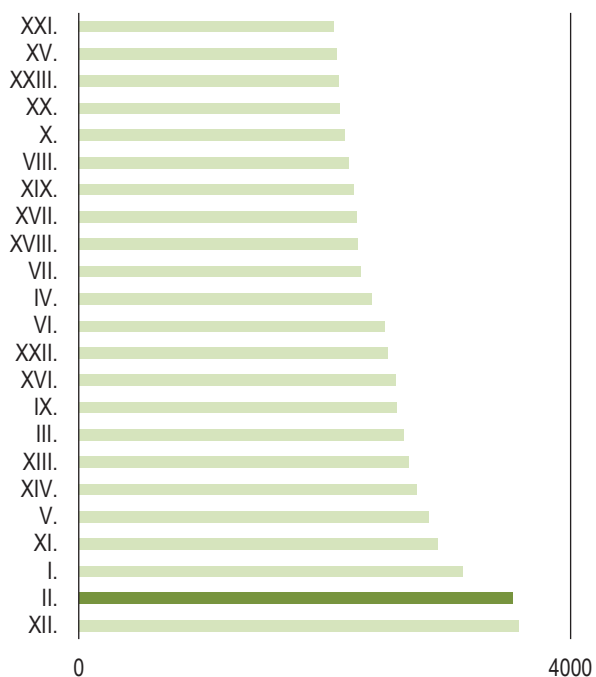
8. táblázat. Gépjárművek és gépjárműadót fizetők száma

Megnevezés	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Adótárgy (db)	47 419	48 806	42 447	42 610	41 100	40 875	41 381	38 952
Adózó (fő)	29 859	29 527	27 814	29 496	29 391	29 411	29 596	28 783

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa.

5. ábra. Ezer lakosra jutó adózók száma, 2012

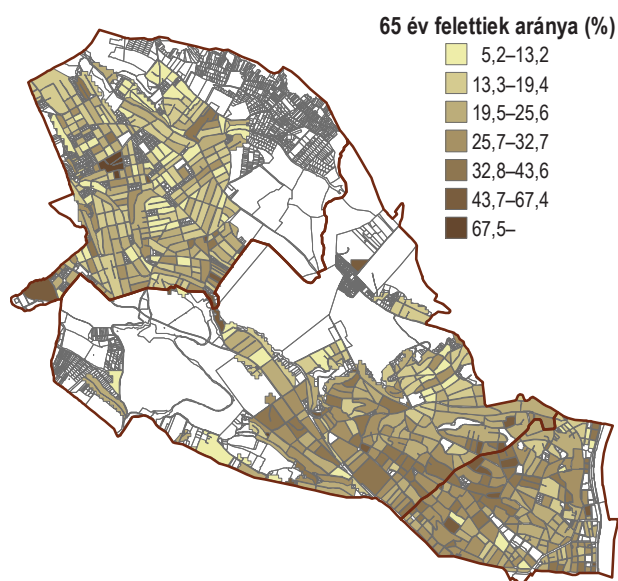
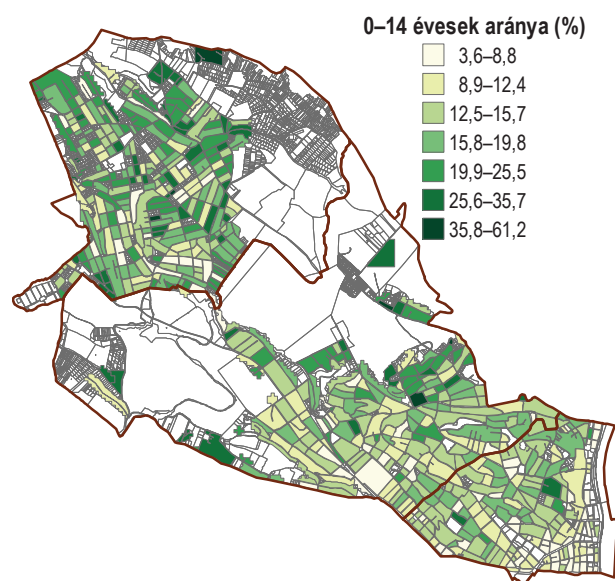

6. ábra. Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem egy adófizetőre (ezer Ft), 2012

Noha a gépjárművek száma a kerületben tendenciájában csökkenő – 2006 és 2013 között összesen 20%-kal csökkent a kerületi adózók tulajdonában lévő gépjárművek száma –, az ellátottság kifejezetten jónak mondható: majdnem minden második lakosra jut egy személygépjármű, egy adózó pedig egynél több (1,35) autót tart üzemben.

1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A kerület társadalmi jellemzőiben és folyamataiban kerületrészenként jelentős különbségek mutatkoznak. A lakosság korbeli megoszlása az egyes kerületrészekben eltérő: míg a bel-budai és középső dombvidéki részen a 60 év fölöttiek aránya meghaladja a kerületi átlagot, Pesthidegkút

7. ábra. A gyermek- és időskorú lakosság arányának területi különbségei, 2011

Adatok forrása: Népszámlálás 2011., KSH

„fiatal”, ott az idősebbek aránya kisebb mint a kerületi átlag. Fordított a helyzet a 14 éves kor alattiak esetében, ahol a külső kerületrészekben jóval nagyobb arányú a gyermekkorúak jelenléte a bel-budai kerületrész értékénél. A családi házas, sokgyermekes környezet nagyobb vonzerőt jelent az újonnan betelepülők számára, ugyanakkor ez a folyamat az infrastrukturális, oktatási és egyéb ellátási fejlesztéseket a külső kerületrészekbe irányítja.

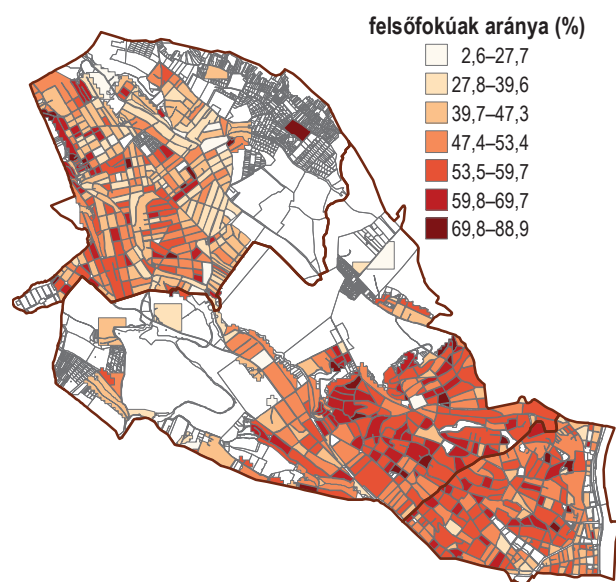
A lakosság eltérő korösszetétele az épített környezetre is hatással van: a bel-budai rész jelentősen rosszabb állapotú, az átlagosan mintegy 100 éves épületekben az idősödő tulajdonosi közösségek kevésbé tudják vállalni a fenntartással és állagjavítással kapcsolatos növekvő költségeket.

A külső kerületrészek fokozódó fiatalodása az érdekvizonyokat is átrendezi, a kifelé tolódó infrastruktúra-fejlesztések tovább fokozzák a lakosság külső kerületrészek felé való mozgását, ami a közlekedési helyzetet is nehezíti, a közösségi közlekedést tovább terheli.

A korösszetétel alapján kialakuló érdekkülönbségek konkrét, napi szinten megjelenő konfliktushelyzeteket nem eredményeznek, a döntéshozók a jól megtervezett és nyomon követett stratégiai irányokat követik, így a fejlesztési források megfelelő allokálása kiegyenlítetté teszi a kerületrészek ellátási lehetőségeit.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

A II. kerületben igen magas (59%) a felsőfokú végzettségűek aránya. Az itt élő és ideköltöző magasan kvalifikált

8. ábra. Felsőfokúak arányának területi különbségei, 2011

Adatok forrása: Népszámlálás 2011., KSH

lakosság erős identitástudattal rendelkezik, igényli és támogatja a helyi kulturális és hagyományokhoz kötődő tevékenységeket és fejlesztéseket.

A kerület a múlt században számos író, zenetudós és egyéb tudományokkal foglalkozó nagy nevű, elismert személyiség lakhelye és alkotótere volt, emléküket táblák őrzik.

A kerület hagyományőrző csoportjai folyamatosan fenntartják a kerületi kötődésű neves alkotókhoz kötődő hagyományokat, emléktárákat szerveznek, könyveket jelentetnek meg. A kerület lapja, a Budai Polgár évről évre megemlékezik ezekről az eseményekről.

A II. kerület Pesthidegkút kerülethez csatolásával egy jelentős méretű, erős nemzetiségi hagyományokkal és öntudattal rendelkező német nemzetiséget nyert.

A II. kerület egyik testvérvárosa a németországi Mosbach, ahova a II. világháború után a hidegkúti német közösség nagy részét kitelepítették. A II. kerületi német közösség saját önkormányzattal rendelkezik, tevékenysége sokrétű, kiterjedt, nyelvi és kulturális hagyományait és külföldi kapcsolataikat folyamatosan, az önkormányzat támogatásával ápolják.

A kerületben erős a civil jelenlét, számos alapítvány, egyesület és egyéb civil szervezet tevékenykedik a legkülönbözőbb területeken. Az önkormányzat a civil szervezetek tevékenységét pályázatok útján, valamint kötelező és önként vállalt önkormányzati feladatokba való bevonásukkal támogatja.

A kerület számos újabb keletű hagyományt is ápol. Az önkormányzat kerületi rendeletet alkotott a zászló- és címerhasználatról, díszpolgári címet oszt, kerületi emlékrmet ítél oda.

Visszatérő, évek óta megrendezett rendezvényeink közé tartozik a II. Kerület napja, a Kerületi kaptató elnevezésű futóverseny, a Budai Advent, illetve a Pesthidegkúton minden évben megrendezésre kerülő „Templomkerti esték” nyári fesztivál, illetve a „Szamóca fesztivál”.

Hagyománynak tekinthető immár a kerületben a karácsonyi gyermekajándékozás.

A felekezeti hagyományok között jelentős esemény az Országúti Ferences Plébánia húsvéti körmenete, illetve a máriaremetei búcsú és körmenet.

Jelentős közösségépítő hatással járt a Szabadság utca sportpálya és a Pokorny József sportcsarnok felújítása, valamint a mellette újonnan megépült közösségi tér.

A kerületben működői alapítványok, civil szervezetek, valamint egyházak a 9. és 10. táblázatban találhatók meg.

9. táblázat. Alapítványok, civil szervezetek

Megnevezés	Cím
Addetur (Adj hozzá!) Alapítvány	1022 Marczibányi tér 3.
46. sz. Kapisztrán Szent János Cserkészcsapat	1025 Szilfa u. 4.
Újlak Caritas Alapítvány	1023 Bécsi út 18. fszt. 10.
Baltazar Színház Alapítvány	1021 Kuruclesi út. 10.
Budai Képzőművész Egyesület	1028 Hidegkúti út 167.
Budapest II. kerület Központi Polgárőrség	1024 Budapest, Forint u. 12. II.3.
Családi Nevelésért Alapítvány	1026 Budapest, Orló u. 11–15 A.
Egalitás Alapítvány	1028 Len u. 17/A.
Fehér Kereszt Baráti Kör Kiemelten Közhasznú Egyesület	1029 Budapest, Himes u. 3.
Gondviselés Háza Gondozási Központ és Idősek Klubja	1025 Szilfa utca 4.
Időskorúak Árpád-házi Szent Erzsébet Szociális Otthona	1021 Szerb Antal u. 13–17.
Kapisztrán Szent János lelkeség Karítászcsoport	1029 Budapest, Templomkert 1.
Kertbarát Klub	1028 Templom u. 8–10.
KÁVA Kulturális Műhely	1022 Marczibányi tér 5/a.
LABORA Szociális Szolgáltató és Oktatási Bt.	1027 Budapest, Margit krt. 50–52.
Létminimum Alatt Élők Társasága	1158 Neptun u. 72.
Magyar Origami Kör Egyesület	
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Budapesti Szervezete	
Magyar Vöröskereszt	1122 Széll Kálmán tér 3. II. emelet
Máriaremete Kisboldogasszony Bazilika Karítász-csoportja	
Mozgássérült Emberek Önálló Élet Egyesülete	1022 Budapest, Marczibányi tér 3.
Munka-Kör Alapítvány	
Nagycsaládosok Országos Egyesülete	
Pasaréti Ferences Alapítvány	1025 Szilfa utca 4.
Pesthidegkút és Környéke Mentőegyesület	1022 Lőrántffy Zsuzsanna út 5.
Pesthidegkúti Német Nemzetiségi Alapítvány	1028 Gazda u. 20.
Pitypang Humán Szolgáltató Alapítvány	1026 Gárdonyi G. u. 40.
Sarepta Budai Evangélikus Szeretothon	1028 Ördögárok utca 9. (központi épület) 1021 Modori utca 6. 1021 Húvösvölgyi út 193/A.
Szent Anna Plébánia Ifjúsági Csoportja	1011 Batthyány tér 7.
Vass Miklós Értelmileg Akadályozottakat Segítő Közhasznú Egyesület	1026 Szilágyi Erzsébet fasor 41. 1026 Orsó u.55.

10. táblázat. Egyházi intézmények

Megnevezés	Cím
Adyligeti Szent István templom	Feketerigó u. 28.
Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza	1029 Kinizsi P. u. 37.
Budai Görögkatolikus Egyházközség	1027 Fő u. 88–90.
Budai Irgalmasrendi Kórház	1023 Frankel Leó út 54.
Budapest-Újlaki Plébánia	1023 Bécsi út 32.
Budapesti Zsidó Hitközség Budai Körzete	1024 Frankel Leó 49.
Cimbalom utcai Megmaradás Református Egyházközség	1025 Cimbalom u. 22–24.
Don Bosco Növér	1028 Templom köz 1.
Emmausz Ház	1029 Máriaremetei u. 187.
Evangelikus Egyház Északi Egyházkerület	1125 Szilágyi E. fasor 24.
Evangelikus Lelkészeg	1029 Zsároshegyi u. 47.
Evangelikus Szeretotthon	1029 Báthory L. u. 8.
FÉBÉ Diakonissza Egyesület	1021 Hűvösvölgyi út 193.
Felsővízvárosi Szent Anna Plébánia	1011 Batthyány tér 7.
Gercsei templom	Hidegkút határa
Hidegkút Ófalu Plébánia	1029 Templom köz 1.
Hidegkúti Kálvária	
Jezsuiták Faludi Ferenc Háza	1026 Sodrás u. 15.
Jézus Szíve Kápolna	1021 Tárogató u. 77.
Kájoni János Községi Ház	1026 Szilfa u. 4.
Kapisztrán Szent János Lelkészeg	1022 Tövis u. 1/a.
Karma Decsen Özel Ling Tibeti Buddhista Község	1024 Buday L. u. 7.
Lékai László Betegotthon	1029 Szent József u. 5.
Magyarok Nagyszonya Társaság	1021 Szerb Antal u. 13–17.
Magyarországi Egyesült Pünkösdi Egyház	1025 Zuhany u. 2/c.
Magyarországi Krisna Tudatú Hívők Községe	1028 Máriaremetei u. 77.
Máriaremetei Plébánia és kegytemplom, zarándokhely	1029 Templomkert 1.
Megújulás Imacsoport Missziós Gyülekezet	1024 Keleti K. u. 42/a.
Mormon Egyház Jézus Krisztus mai Szentjei Egyháza	1021 Hűvösvölgyi u. 94–96.
Názáret Ház	1029 Zuzmó u. 7–9.
Országúti Ferences Plébánia	1027 Margit krt. 23.
Pasaréti Páduai Szent Antal Plébánia	1026 Pasaréti u. 137.
Pasaréti Református Egyházközség	1026 Torockó tér 1.
Pesthidegkúti Református Egyházközség	1028 Hidegkúti u. 64–66.
Remetekertvárosi Szentlélek Egyházközség	1028 Máriaremetei u. 34.

10. táblázat (folytatás)

Megnevezés	Cím
Remetékertvárosi Szentlélek Plébánia	1028 Máriaremete u. 34.
Rózsadombi Krisztus Király Lelkészszék	1024 Keleti K. u. 39.
Segítő Mária Kápolna	1023 Szépvölgyi u. 46.
Szeleczy Kápolna	1029 Zsíroshegyi u. 39.
Szent Ferenc Kórház	1021 Széher út 71–73.
Szent Ferenc Leányai	1021 Széher út 71–73.
Szent István király kápolna	1027 Frankel L. út. 54.
Széphalmi Plébánia	1029 Kazinczy u. 3.
Széphalom kápolna	1029 Kossuth u. 13.
Szociális Testvérek	1029 Báthory u. 10.
Tamás Alajos Közösségi Ház	1027 Rómer F. u. 4.
Betegápoló Irgalmasrend Budai Háza és Császárfürdő Szt. István kápolna	1023 Frankel Leó út 54.

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

Oktatás-nevelés

A II. kerület oktatási intézményekkel jól ellátott, a helyi beiskolázási igényt az intézményrendszer tartósan képes ellátni.

Az elmúlt években megépült intézmények – két bölcsőde (Budagyöngye, mobil), az ún. mobil óvoda, a Völgy Utcai Ökumenikus Óvoda, a Budakeszi Úti Óvoda Labanc utcai tagintézménye, valamint a 2015 tavaszán átadásra kerülő Szemlőhegy utcai új épület – intézmények létrehozásával immár hat bölcsőde és 12 óvoda működik az önkormányzat fenntartásában, illetve működtetésében. A kerületben 24 magán-, egyházi és alapítványi óvoda nyújt szolgáltatást.

Az általános iskolai oktatást hét, a középiskolai ismeretek átadását öt intézmény biztosítja. Az összevont oktatási intézmények száma az alapítványi és magánintézményekkel együtt tizenegy.

Az önkormányzati kezelésű óvodai férőhelyek száma az elmúlt évek fejlesztéseinek eredményeképpen csaknem teljesen képesek kielégíteni a kerületi igényeket. A kerület oktatási rendszerének iskolai férőhelyeinek száma elegendő, az elmúlt évek oktatási átalakításai után az oktatás

szereplői nyugodt, úgy személyi mint tárgyi feltételeiben, megfelelő, eredményes oktatási éveket tudnak biztosítani.

Egyéb köznevelési intézmények:

- Járdányi Pál Zeneiskola
- II. kerületi Pedagógiai Szolgáltató Központ
- II. kerületi Pedagógiai Szakszolgálat (gyógytestnevelés, nevelési tanácsadó, logopédia, iskolafejlesztő hálózat)

A törvényi kötelezettségén túli vállalások teljesítésének szintén szerep jut a kerület feladatai között. Ilyen az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a II. Kerületi Önkormányzat együttműködésében működtetett Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat, amely a felsőoktatási tanulmányokat folytató, vagy kezdeni kívánó fiatalok számára kínál lehetőséget. Hasonló jellegű pályázat a kerület képviselő testületének Közoktatási, Közművelődési, Informatikai és Sport Bizottsága által működtetett ösztöndíj pályázati kiírás, amely a kerületben lakó felsőoktatási intézményben tanulmányokat folytató, illetve felsőoktatási intézményben tanulmányokat kezdeni kívánó diákok, a II. kerületben állandó lakóhellyel rendelkező diákok számára elérhető. Ugyancsak e bizottság hirdeti meg a Közoktatási Ösztöndíj Pályázatot, amely a kerületben lakó tehetséges, de hátrányos helyzetű diákok esélyeit javítja.

11. táblázat. Az oktatási intézmények számának és feladatellátási rendszerének alakulása 2011 és 2013 között

Megnevezés	2011	2012	2013	Változás 2013-2012	Index (%)	
					2013/2011	2013/2012
Óvodák						
Óvodai feladatellátási hely (db)	48	46	47	1	97,9	102,2
Óvodai férőhely (fő)	3707	3564	3764	200	101,5	105,6
Óvodába beírt gyermek (fő)	3465	3323	3357	34	96,9	101,0
Óvodapedagógus (fő)	324	319	322	3	99,4	100,9
Általános iskolák						
Általános iskolai feladatellátási hely (db)	22	23	22	−1	100,0	95,7
Általános iskolai osztályterem száma (db)	314	316	307	−9	97,8	97,2
Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)	313	320	318	−2	101,6	99,4
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	7409	7629	7706	77	104,0	101,0
Napközis és iskolaotthonos tanulók száma (fő)	4086	4165	4359	194	106,7	104,7
Általános iskolai osztályok átlagos létszáma (fő)	716	723	747	24	104,3	103,3
Általános iskolai főállású pedagógusok (fő)	22	23	22	−1	100,0	95,7
Középiskolák						
Gimnáziumi feladatellátási helyek (db)	19	19	18	−1	94,7	94,7
Szakközépiskolai feladatellátási helyek (db)	3	3	1	−2	33,3	33,3
Középiskolai osztályterem száma (db)	182	181	177	−4	97,3	97,8
Középiskolai osztályok száma (db)	170	173	171	−2	100,6	98,8
Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban* (fő)	4514	4417	4460	43	98,8	101,0
Ebből: gimnáziumi tanulók	4158	4035	4074	39	98,0	101,0
Középiskolai főállású pedagógusok (fő)	496	494	468	−26	94,4	94,7

* a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis.

Egészségügy

Az önkormányzat kötelezettsége az egészségügyi alapellátás és a járóbeteg-szakellátás működtetése, amelyet jelenleg a háziorvosok, valamint az Egészségügyi Szolgálat végez. A szolgáltatás hatékonyságának megtartása nem képzelhető el a kerületben működő egyéb társadalombiztosítási szerződéssel rendelkező szolgáltatók nélkül.

A kerületnek nincs saját fenntartású kórháza, ezért még fokozottabban érintette a lakosságot az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet (OPNI), valamint a Szent Rókus Kórház Tárogató úti intézményének bezárása (2007-ben).

A fekvőbeteg-ellátás nem önkormányzati feladat, a lakosság magas színvonalú ellátását a kerületben található egészségügyi intézményekkel, illetve az új szabályozás szerinti beutalási rendszer kórházaival fennálló jó kapcsolat biztosítja.

A kerület az Országos Mentőszolgálattal együttműködve saját beruházásban egy önálló mentőállomást hozott létre a sürgősségi ellátás hatékonyságának növelése érdekében (2010). A háziorvosi rendelők felújítása, korszerűsítése és akadálymentesítése folyamatos feladat.

Az egészségnevelés egyéni és csoportos formában történik a területi és iskolavédőnők szervezésében. Három baba-mama klub működik a kerületben a védőnők szer-

vezésével, irányításával (Hidegkút, Csátárka úti gyermekrendelő, Tamás Alajos Művelődési Ház).

Közigazgatás

A kerületben lakó nemzetiségek érdekeit bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, ruszin, szerb, szlovák, ukrán kisebbségi önkormányzatok képviselik. Az 1950-ben a II. kerülethez csatolt Pesthidegkút érdekvédelmét a Pesthidegkúti Városrészi Önkormányzat látja el.

Az igazságszolgáltatási intézmények közül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróság található a II. kerületben

A rendészeti intézkedésekért a II. Kerületi Rendőrkapitányság, a Hűvösvölgyi Rendészeti Központ, valamint az önkormányzat Városrendészeti és Környezetvédelmi Irodája felel. A katasztrófavédelmet a kerületben a Belügyminisztérium Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatósága látja el.

Szociális ellátás⁸

A szociális szolgáltatások biztosítása a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) és az egyéb hatályos jogszabályok felhatalmazása alapján kötelező feladata a kerület önkormányzatának. A kötelező ellátások biztosításán túl a II. kerületben nagy számban figyelhetők meg az önkormányzat saját költségvetéséből finanszírozott pénzbeli, természetbeni ellátások és személyes gondoskodási formák is.

A támogatások között kiemelt szerepe van a más anyagi forrással nem rendelkező időskorúak támogatásának, a lakhatási költségek, a gyógyszerköltségek mérséklésének, a gyermeket nevelők támogatásának.

Egészségügy

A II. kerületi lakosság alapellátásának terén a Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzat Egészségügyi Szolgálatát biztosítja a gyermekfogászati, körzeti védőnői, iskolaorvosi, iskolavédőnői és háziorvosi ellátásokat. A felnőtt és gyermek háziorvosi szolgálatok, valamint a felnőtt fogászati alapellátás privatizáltak. A lakosság járóbeteg-szakellátását az Egészségügyi Szolgálat 6 telephelyen végezi 28 egészségügyi szakmában, melyet kiegészít a gondozói hálózat (bőr- és nemibeteg-, onkológiai, pszichiátriai és tudógondozó), valamint a gyermek fogszabályozás és a központi telephelyen működő fogászati röntgen. A 24 órás felnőtt-, valamint gyermekorvosi ügyeleti feladatellátás külső vállalkozó bevonásával történik.

⁸ Forrás: Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió, 2013, átdolgozva a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális igazgatásról és egyes szociális és gyermekjóléti ellátásokról alapján.

Egészségügyi beruházások

Az önkormányzat a kiemelt beruházások között tartja számon az egészségügyi ágazatot érintő fejlesztéseket, így folyamatosan újulnak meg az alapellátást biztosító, illetve a szakorvosi rendelők, továbbá új beruházások, infrastrukturális fejlesztések is történnek. Az elmúlt években a Tölgyfa utcai szakrendelőben valamint a Községház utcai rendelőben végeztek felújítási, akadálymentesítési, munkákat, illetve informatikai fejlesztéseket. A kerületi háziorvosi rendelőben – állapotuknak megfelelően – folyamatos karbantartási, kisebb felújítási munkák történtek. Az egészségügyi eszközpark korszerűsítése és fejlesztése mind az alapellátásban, mind a járóbeteg-szakellátásban folyamatos.

Egészségügyi programok

A kerület a 6–18 év közötti gyermekek és fiatalok egészséges életmódra nevelését célzó programmal rendelkezik, amelyet 2010-ben fogadtak el „Életvitel Stratégia Program” címmel.

„Az iskolában FŐ az egészség” címmel 2011 óta működött tankönyv programot a Törökúti Általános Iskola tankönyhája. A programban 2011/2012 tanévben 10 alkalommal, 2012/2013-ban 16 alkalommal, míg a 2013/2014. tanévben 26 alkalommal, 2014/2015 tanévben 28 alkalommal, vettek/vesznek részt diákok.

A Népegészségügyi Intézet a kerület iskoláiban igény szerint közreműködik az ún. Iskolai egészségnapok megszervezésében és lebonyolításában. Ezeken a rendezvényeken a diákok a helyes életvezetést segítő interaktív foglalkozáson vettek részt (elsősegélynyújtás, táplálkozás, függőségek megelőzése, stb.), 2011-ben és a 2012-ben 5-5 alkalommal, 2013-ban 11 alkalommal, 2014-ben 15 alkalommal tartottak foglalkozásokat.

Több témakörben tartottak interaktív foglalkozásokat a diákok részére (pl. kézhigiéne; biztonságos internet és mobil használat). A program keretében megvalósuló egészségfejlesztés szakmai koordinációját a Budapest Főváros Kormányhivatala (BFKH) Budapest II. Kerületi Népegészségügyi Intézet végzi. Munkájuk során segítséget nyújtanak a programok szakmai tartalmának kialakításához, azok megszervezéséhez és aktív résztvevői a rendezvények lebonyolításának.

Szűrőprogramok a kerületben

Az önkormányzat egészségügyi ellátórendszere az általános iskolák első osztályos tanulói számára ingyenes allergiaszűrést, a kerület felnőtt lakosságának komplex szűrővizsgálatot és tanácsadást szervezett a kerület több pontján. Évente két alkalommal díjtalan szűrőnapot rendeznek Pesthidegkúton és a belső kerületrész területén. A komplex szűrővizsgálatokon kívül szakmai tanácsadásra

12. táblázat. A kerület egészségügyi és szociális alapellátásának felépítése

Megnevezés	2011	2012	2013	Változás 2013-2012	Index (%)	
					2013/2011	2013/2012
Háziorvosi ellátás						
Működő háziorvosok száma 12.31-én (fő)	49	51	51	0	104,1	100,0
Háziorvosi szolgálathoz tartozó körzeti ápolónők száma (fő)	49	51	51	0	104,1	100,0
A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	49	51	51	0	104,1	100,0
A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	336059	340563	332130	−8433	98,8	97,5
A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)	310809	318151	313509	−4642	100,9	98,5
A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatás (eset)	25250	22412	18621	−3791	73,7	83,1
Házi gyermekorvosi ellátás						
Működő házi gyermekorvosok száma 12.31-én (fő)	16	16	15	−1	93,8%	93,8%
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	16	16	15	−1	93,8%	93,8%
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	60789	58773	60571	1798	99,6%	103,1%
A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek száma (eset)	55738	54100	55574	1474	99,7%	102,7%
A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások száma összesen (eset)	5051	4673	4997	324	98,9%	106,9%
Bölcsődei és védőnői ellátás						
Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)	596	604	578	−26	97,0	95,7
Bölcsődébe beírt gyermekek száma (fő)	611	602	601	−1	98,4	99,8
Bölcsődei kisgyermeknevelők száma (fő)	116	120	127	7	109,5	105,8
Önkormányzati bölcsődék száma (db)	6	6	6	0	100,0	100,0
Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma (db)	376	376	376	0	100,0%	100,0%
Családi napköziben engedélyezett férőhelyek száma (db)	54	73	96	23	177,8	131,5
Családi napköziben gondozott gyermekek száma (fő)	32	58	78	20	243,8	134,5
Betöltött védőnői álláshelyek száma (db)	37	40	39	−1	105,4	97,5

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

is lehetőség van, elősegítve a lappangó betegségek időben történő diagnosztizálását.

Sportolási lehetőségek fejlesztése

A lakosság sportolási lehetőségét támogatják az elmúlt évek önkormányzati beruházásai. Új, a csontozatot és az

ízületeket kímélő burkolat készült el a közterületi futball- és kosárlabdapályákon (pl. Vérhalom téri játszótér körüli 400 méteres futókör kialakítása, Fillér utcai iskola sportpályája, Szemlőhegy Utcai Óvoda fűthető sportsátra).

A következő években is folytatódik az iskolaudvarok korszerűsítése, felújítása.

A sportolási lehetőségek köre a kerületben a Szabadság utcai Pokorni József Sportcentrum kialakításával jelentősen bővült. A sportügyeket a kerületben 2015-től a Sport és Szabadidősport Nonprofit Kft. kezeli.

Kerületi közfoglalkoztatás 2014–2015

A közfoglalkoztatás a munkaviszony egy speciális formája, amelynek célja, hogy a közfoglalkoztatott sikeresen vissza-, illetve bekerüljön az elsődleges munkaerő-piacra. A közfoglalkoztatók támogatást vehetnek igénybe annak érdekében, hogy átmeneti munkalehetőséget biztosítsanak azok számára, akiknek az önálló álláskeresése hosszú ideig eredménytelen.

2011-től új civil és egyházi partnerek is bekapcsolódtak a kerületi közfoglalkoztatásba. A foglalkoztatókkal kiváló együttműködés alakult ki, melynek hozadéka a kerület szociális együttműködési ellátórendszerének erősödése is. (Civil és egyházi foglalkoztatók a kerületből pl.: Civitan Club Budapest-Help Egyesület, Sarepta Evangélikus Szeretotthon). A közfoglalkozás döntően betanított fizikai munkaköröket érint (karbantartó, kertész, ügyviteli alkalmazott, pénzügyi asszisztens, takarító, konyhai kisegítő, adminisztrátor), az önkormányzatnál változó létszám, jellemzően 20–30 fő vesz részt a közfoglalkoztatásban.

A közfoglalkoztatás kerületi tapasztalatai szerint a foglalkoztatottak többsége tökéletesen be tudott illeszkedni az

adott közösségbe és kiemelkedően végezték a munkájukat, 4-5 főnek sikerült véglegesítenie is az állását az adott munkahelyen. Több esetben a nyílt munkaerő-piacon is el tudott helyezkedni a munkavállaló. A foglalkoztatásba bevonandó létszámok növekedését akadályozza az, hogy jól teljesítő munkásokat – érthető módon – nem szívesen cserélik le a foglalkoztatók, többször is szeretnék őket foglalkoztatni. A közfoglalkoztatással kapcsolatban a kerületben teljesül az az elvárás, hogy a foglalkoztatott munkavégzése a későbbiekben járuljon hozzá a munkavállaló piaci elhelyezkedési esélyeinek javulásához, illetve kondicionálja a munkaképességet.

Aktív korúak ellátása

Az aktív korúak ellátása az aktív korú, nem foglalkoztatott személyeknek nyújtott ellátás, amely olyan személyeknek állapítható meg, akiknek a családjában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem az öregségi nyugdíj-minimum 90%-a (25 650 Ft) alatt van, és a családnak nincs a törvényi értékhatárt meghaladó vagyona.

Az aktív korúak ellátása keretében kétféle támogatás állapítható meg, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, valamint a rendszeres szociális segély helyébe lépő egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás. A jelenleg jegyzői hatáskörben lévő aktív korúak ellátásának megállapítása 2015. március 1-jétől a járási hivatal hatáskörébe kerül. Az egészségkárosodási és gyermekfelügye-

Labdarúgópálya Hidegkúton

leti támogatásra jogosult ellátotti kör részére speciális élethelyzetük miatt nem került előírásra együttműködési kötelezettség. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személyek pedig az állami foglalkoztatási szervvel kötelesek együttműködni. A 2015. március 1-jétől hatályba lépő rendelet továbbra is támogatást kíván nyújtani azoknak a folyamatos orvosi kezelés alatt álló, munkavégzésre – pszichiátriai, szenvedély vagy onkológiai betegségük miatt – nem képes személyeknek, akik egyébként rendszeres ellátás nélkül maradnának. A jogosultsági feltételek alapján rendszeres pénzellátásban, „keresetpótló támogatásban” részesülhetnek.

A rendszeres szociális segély ellátórendszerből történő kivételével ugyan megszűnik a családsegítés szerepe az aktív korúak ellátásában részesülők együttműködési kötelezettségének biztosításában, de a rendelet szerint nyújtható keresetpótló támogatás esetében kötelező feltétel lesz a családsegítő szolgálattal való együttműködés. A rendeletet a II. kerület képviselőtestülete 2015. februári ülésén elfogadta.

Családsegítő szolgáltatás

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára – az okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából – nyújtott szolgáltatás. A II. kerületben ezt a szolgáltatást a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ végzi. A hátrányos munkaerő piaci helyzetű, foglalkoztatásba be nem vonható aktív korú személyek olyan kerületi támogatási formája, amelyben az ügyfélnek vállalnia kell, hogy részt vesz a közösen megtervezett beilleszkedési programban, a rendeletben foglaltak szerint.

Aktív korúak ellátásában részesülő ügyfelek támogatása

A kerületben élő aktív korúak ellátásában részesülő személyek önkéntes alapon vehetik igénybe szolgáltatásait. A jogosultság feltételeiben szereplő legalább 30 nap keresőtevékenység, illetve közérdekű önkéntes munkavégzés teljesítésében tudnak hatékony segítséget nyújtani a szociális munkások. Munkavállalásra, képzettségre és munkavállalói készségek fejlesztésére, megerősítésére irányuló programokkal segítik a továbbiakban a hozzájuk fordulókat.

Szociális munkacsoportok

Az önkéntesen munkát kereső kerületi lakosok, valamint az együttműködésre kötelezett ügyfelek hetente egyszer igénybe vehetik az Álláskereső klub szolgáltatásait. Az önálló álláskeresőshez az intézmény biztosítja az infrastrukturális hátteret (vonalas és mobiltelefon, internet,

fax, fénymásoló használata), valamint a munkaügyi szervezetek aktuális álláslistáját. Az ügyfelek a tanácsadók segítségével készíthetnek fényképes önéletrajzt, küldhetnek e-mail-t, ami elengedhetetlen a mai munkaerő-piaci feltételeket figyelembe véve.

Az 50 év feletti, együttműködésre kötelezett ügyfelek számára az Életmód klub biztosít havi rendszerességgel közösségi teret. A klubban tájékoztató előadásokat szerveznek (munkaerő-piaci, szociális, egészségügyi, nyugdíjjogosultság aktualitásai), melyeket szabadidős programokkal egészítenek ki.

A Joga Női Klub heti rendszerességgel tart órákat.

Az Önismereti csoport célja az álláskeresők önismereti, viselkedéstechnikái fejlesztése, saját értékeik felismertetése, készségfejlesztése. A csoport lehetőséget biztosít a személyes kapcsolatépítésre, a szociális háló feltérképezésére, a pozitív gondolkodás és az együttműködési készség megerősítésére.

A munkavállalási tanácsadásban részesülők számára 2014 óta heti rendszerességgel szervez az intézmény Angol Társalgási Klubot.

Az Internet a mindennapokban csoportban az álláskeresők a számítógép használatához az alapvető információkat sajátíthatnak el (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, levelezés, internethasználat).

A hátraleérekkel küzdő családok segítésének célja a háztartások megváltozott gazdasági helyzetéből kialakult kríziseinek elhárítása, különös tekintettel a lakásfenntartást veszélyeztető körülményekre, melyek lakhatási problémákat idézhetnek elő. A hátraleékekkel szembejövő szolgáltatás módja: tanácsadás, hátraleékcsoportos támogatás közvetítése, ügyintézés, információnyújtás, prevenciós programok, csoportfoglalkozások.

Rehabilitációs programok

A kerületben több civil szervezet és a hivatal több egysége is foglalkoztat megváltozott munkaképességű dolgozókat.

A II. Kerületi Városfejlesztő Zrt. 2010 óta folyamatosan bővülő foglalkoztatási programot működtet a Mozgássérült Emberek Rehabilitációs Központjával (MEREK) együttműködésben, melynek köszönhetően több fogyatékos és megváltozott munkaképességű embernek sikerült elhelyezkednie a nyílt munkaerőpiacon. A program 2010-ben a Bel-Buda funkcióbővítő rehabilitációjára irányuló uniós pályázat keretében megvalósult fejlesztéseket bemutató információs pontokkal indult, később pedig a II. Kerület Kártya rendszer kártyakiadó pontjainak működtetésével folytatódott.

A mozgáskorlátozottak bevonásával megtervezett és kivitelezett átalakítás eredményeként készült el 2011 áprilisában a Keleti Károly utca 15/a. alatti, mind ügyfél-, mind pedig dolgozói szempontból akadálymentessé alakított ügyfélszolgálati irodája. Itt működik a II. Kerület Kártyával kapcsolatos ügyintézés, a közterületi bejelentő rendszer bejelentéseinek fogadása, a Budai Polgár lakossági apróhirdetéseinek felvétele és más önkormányzati lakossági szolgáltatások nyújtása is.

Az ügyfélszolgálaton 2011-től a program keretében időről időre cserélődő beosztásban egyszerre öt mozgáskorlátozott munkatárs vesz részt a rehabilitációs programban, munkájukkal minőségi szolgáltatásokat nyújtva kerületünk polgárai számára a lakossági ügyfélszolgálati feladatok ellátása során. A program elsődleges célja, hogy a rehabilitációs folyamat utolsó állomásaként a dolgozók olyan munkatapasztalatokat szerezzenek, melyek hozzásegítik őket a nyílt munkaerőpiacon a sikeres elhelyezkedéshez.

A Polgármesteri Hivatal Központi Ügyviteli Csoportjánál 1 fő hallássérült munkatárs dolgozik 2013 szeptemberétől. A hivatalba érkező levelek feldolgozását végzi, a feladat- és problémamegoldó képessége, nyitottsága révén rövid időn belül beilleszkedett a közösségbe. Az egészséges munkatársak megtanulták, hogyan lehet kommunikálni és együtt dolgozni a hallássérült munkatárssal, a hallássérült dolgozónak szintén sokat fejlődött a beszédképessége.

Gyermekevédelem

A gyermekevédelem egyik alapvető működési területe a Védőnői Szolgálat. Területi védőnők létszáma, illetve területi védőnői körzetek száma: 25. Egy védőnőre jutó gondozottak létszáma átlagosan 250 fő körül van. Az iskola védőnők létszáma: 11. Betöltött állások száma: 11. Egy iskola védőnői körzet 3 iskola ellátásából tevődik össze. Átlagosan egy védőnő 1100 gyermeket lát el az iskolai egészségügyi munka keretében. Az ellátottak létszáma megfelel a rendeletben előírtaknak.

A Gyermekjóléti Központ a gyermekek védelmének rendszeréhez kapcsolódóan alapellátás keretén belül illetve a gyermekjóléti szolgáltatás alapfeladatain túl speciális szolgáltatásokat nyújtva járul hozzá – tevékenységek, eszközök és intézmények együttese révén a gyermeki jogok védelméhez, a gyermekek harmonikus testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez, családban történő nevelkedéséhez, a gyermek veszélyeztettségének megelőzéséhez, illetve megszüntetéséhez, az átmenetileg krízishelyzetben lévő családok gyermekének helyettesítő védelmének biztosításához, a családjából kiemelt gyermek reszocializációjához, reintegrációjához. A speciális gyermekjóléti szolgáltatás és programok körében utcai- és lakótelepi szociális munkát, kapcsolattartási ügyeletet helyszín biztosításával, kórházi- egészségügyi szociális munkát, készenléti szolgálatot biztosít.

Az utcai- és lakótelepi szociális munkát egy két főből álló operatív munkacsoport látja el. A programok jellegéből adódóan csatlakoznak különböző segítők, önkéntesek és szakemberek. A szociális munka célja elsősorban a veszélyeztetett gyermekek, fiatalok felkutatása, velük a kapcsolat felvétele. További cél, számukra alternatívák kínálása szabadidejük eltöltésére, valamint helyet biztosítani kortársaikkal, vagy éppen más korosztályokkal való találkozásukra, melynek bázishelyet biztosít az intézmény Szász Károly utcai területi irodája, az Erő(d)Tér Közösségi Hely.

Különös figyelmet kell fordítani azokra a fiatalokra, akik napközben az iskolai órákról kimaradnak, illetve akik otthonról önkényesen eltávoznak, vagy akiket gondozójuk a lakásból kitett.

A gyermekjóléti központ kapcsolattartási ügyelet keretében a kapcsolattartásra jogosult szülő, vagy más kapcsolattartásra jogosult személy számára a találkozásra, együttlétre alkalmas helyet biztosít. Az érintettek kérésére vagy a gyámhivatal kezdeményezésére gyermekvédelmi közvetítői eljárást (mediációt) nyújt képzett mediátorok közreműködésével heti két alkalommal.

A gyermekvédelmi célú kórházi – egészségügyi szociális munka célja, hogy a kórházi szociális és egészségügyi szakemberekkel együttműködve nyújtsanak segítséget.

A készenléti szolgálat megszervezésével állandó elérhetőséget, folyamatos jelenlétet biztosít a nyitvatartási időn túl felmerülő krízishelyzetekben. Egy folyamatosan hívható-elérhető telefonszám áll azok rendelkezésére, akik azonnali segítséget, tanácsot vagy tájékoztatást szeretnének kapni krízishelyzetükben

A családgondozók a kerületben működő oktatási-nevelési és a kisgyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményekkel, koordinátori rendszerben rendszeresen kapcsolatot tartanak, ún. iskolai szociális munkát végeznek. Ez jelenti a heti, kétheti, havi személyes találkozót az adott intézménnyel történt egyeztetés szerint. Továbbá rendszeres a telefonon történő konzultáció is akár általános kérdésekben, vagy egy-egy gyermek konkrét ügyében. A kerületben működő oktatási-nevelési intézmények közül 7 általános iskolával, 6 általános iskola és gimnáziummal, és 11 óvodával tartanak rendszeres kapcsolatot a családgondozók.

A gyermekjóléti központ a tanácsadás keretében pszichológiai, jogi tanácsadást, fejlesztőpedagógiai segítséget, gyermekvédelmi közvetítői eljárást és családterápiát nyújt a központ által gondozott, illetve segítséget kérő gyermekeknek és családoknak. Az egyéni segítségen túl tematikus gyermekcsoportot, prevenció szülőcsoportot és ünnepekhez kapcsolódó programokat biztosít a gyermekjóléti központ pszichológusának és gyógypedagógusának, családterapeutájának bekapcsolódásával.

Gyermekek napközbeni ellátása

Bölcsőde

2014-ben az Egyesített Bölcsődék 6 bölcsődéjében a férőhelyek száma: 444 fő. Ebből alapellátás egységeinkben 390 gyermeket, szolgáltatási csoportokban (gyermekfelügyelet és játszócsoport) pedig 54 gyermeket tudnak ellátni.

A férőhelybővítés után⁹ sem tud a kerület még minden igényt kielégíteni, hiszen az elmúlt gondozási évben 173 gyermek felvételét kellett elutasítani, illetve várólistára helyezni őket.

A kerületben nagyon magas a nagycsaládosok, illetve a gyermeküket egyedül nevelők száma, akiknek szintén szükségük lenne a bölcsődei férőhelyre.

A 2012/13-as gondozási évben 66 gyermek került be nagycsaládból, illetve 16 gyermeket a szülő egyedül nevelt, a 2013/14-es gondozási évben 33 gyermek került be nagycsaládból és 8 gyermek nevelkedett csonka családban.

A 2013. évtől a bölcsődei korai fejlesztési feladatokat végző gyógypedagógusok – jogszabályváltozás következtében – átkerültek az állami fenntartású Pedagógiai szakszolgálat állományába, de helyileg változatlanul az erre a célra kialakított Budagyöngye Bölcsődében és eszközeivel történik az egyéni vagy csoportos fejlesztés. A szolgáltató csoport férőhelyszáma 2014-ben összesen 54 férőhely. A gyermekfelügyeletet általában 28–30 család veszi igénybe úgy, hogy hetente egy gyermek maximum 3 egész vagy hat félnapot járhat. A játszócsoportba egy alkalommal 10–12 családot tud egyszerre vendégül látni és tartalmas programot szervezni számukra

Három alapítványi intézmény működik (Habakukk Alapítványi Bölcsőde és Óvoda; Gyerekbirodalom Alapítványi Bölcsőde; Pinokkió Alapítványi Bölcsőde és Óvoda)

A 6 magánbölcsőde összesen 204 férőhelyet működtet. A 14 családi napközi összesen 92 férőhellyel üzemel.

Az összesen 440 bölcsődei, 92 családi napközi, 204 magánbölcsődei (mindösszesen 736) férőhelyszám megfelel az EU-s elvárásnak, mely szerint a 0–3 éves korú lakónépesség 30%-ának kell napközbeni ellátási férőhelyet biztosítani.

⁹ A 2011-ben kiírt „Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése” című pályázat keretében a kerület férőhelybővítést hajtott végre a Törökveszti u. 22–24. szám alatt lévő tagintézményben. A bővítés után a kerület alapellátási helye 12-vel emelkedett, illetve a szolgáltatási férőhelyszám 12 bővült. A 2010. évben az alapférőhelyek száma 316 fő, míg a 2011. évben 376 fő, a szolgáltatási csoportok létszáma 40 fő volt.

Házi gyermekfelügyelet

A házi gyermekfelügyelet nem kötelező önkormányzati feladatainak koordinálása a Családsegítő és Gyermekjóléti Központban történik. A házi gyermekfelügyelet célja, hogy megszervezze a családban élő gyermekek életkorának megfelelő napközbeni felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését a rászoruló gyermekek számára. A házi gyermekfelügyeletet az intézet e feladattal megbízott koordinátora szervezi. A házi gyermekfelügyeletet ellátó segítők a jogszabályokban előírt képzési előírásoknak megfelelő akkreditált tanfolyamot végeztek, valamint havi egy alkalommal a koordinátor vezetésével esetmegbeszélő csoportban beszélnek meg a felmerülő kérdéseket, tapasztalatokat.

Gyermekek átmeneti ellátása

A gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó helyettes szülői szolgáltatást, gyermekek illetve családok átmeneti gondozása szolgáltatást a kerület ellátási szerződések útján látja el. 2014-ben az Önkormányzat ellátási szerződést kötött a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ Gyermekek Átmeneti Otthonával (egy férőhely rendelkezésre állásáról). A Gyermekek Átmeneti Otthona olyan folyamatos munkarend szerint működő bentlakásos intézmény, amely alapellátás keretében biztosítja 3 éves kortól 18 éves korig az átmeneti gondozást – azaz, teljes körű ellátást nyújt a rászoruló gyermekeknek.

Helyettes szülői szolgáltatás

A Fehér Kereszt Közhasznú Egyesület a települési önkormányzatokkal kötött ellátási szerződéseinek keretében helyettes szülői gondozást nyújt a Budapest II., VI., VII., XIII., XIV., XXI. kerülete valamint Maglód, Üröm és Pilisborosjenő számára. A II. Kerületi Önkormányzat 2007. évtől kezdődően az egyesülettel kötött ellátási szerződést a 0–12 éves gyermekek átmeneti gondozása keretében történő helyettes szülői szolgáltatás nyújtására.

Családok Átmeneti Otthona

Ellátási szerződés keretében a 2007. évtől a Support Humán Segítő és Szolgáltató Alapítvány erdőkertesi Családok Átmeneti Otthona vállalta, hogy folyamatosan befogad és ellát három Budapest II. kerületéből érkező családot. Ennek keretében szoros együttműködés alakult ki az alapítvány valamint az önkormányzat gyermekjóléti szolgálata között.

Személyes gondoskodást nyújtó ellátások

(Étkeztetés, házi segítségnyújtás, idősök nappali ellátása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősök átmeneti ellátása)

Az alapszolgáltatások megszervezése és biztosítása kiemelt feladata a településeknek, így e feladatok teljesítése hangsúlyozottan szerepel az ágazati jogszabályokban is. A szolgáltatásokkal biztosítható, hogy a szociálisan rászoruló személyek minél tovább maradhassanak saját lakókörnyezetükben, azaz otthonukban kapjanak segítséget önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi és mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában. A komplex gondozás érdekében az alapszolgáltatásokat biztosító gondozási központok együttműködnek az ellátási területen lévő szociális, gyermekvédelmi, oktatási, egészségügyi intézményekkel, munkaügyi központokkal, érdekvédelmi, civil és társadalmi szervezetekkel.

A kerületben továbbra is 3 önkormányzati fenntartású gondozási központ (az I., II., és III. számú Gondozási Központ), valamint egy egyházi fenntartású gondozási központ ellátási szerződés keretében (Magyarok Nagyszonyja Ferences Rendtartomány Gondviselés Háza Gondozási Központ és Idősek Klubja) látja el elsősorban az időseket, illetve azokat, akik egészségi állapotuk vagy szociális nehézségeik miatt kéri a szolgáltatásokat.

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik önmaguk és eltartottaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel, koruk (rájuk irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötték), egészségi állapotuk, fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük miatt nem képesek gondoskodni, illetve a II. Kerületi Családsegítő Központtal együttműködő személyeknek, akik nem képesek étkezésüket más módon biztosítani. Az elmúlt években az étkezést igénybe vevők száma csökkent.

A házi segítségnyújtás keretében, saját otthonukban történik a gondoskodás azokról a rászoruló személyekről, akik önmaguk ellátására nem, vagy csak részben képesek. A szolgáltatás keretében a gondozó alapvető ápolási, gondozási feladatokat lát el, közreműködik a személyi és lakókörnyezeti higiénia megtartásában, a háztartás vitelében, segítséget nyújt a környezettel való kapcsolattartásban, segít a veszélyhelyzet kialakulásának megelőzésében és szükség esetén elhárításában, miközben az ellátást igénybe vevővel segítő kapcsolatot alakít ki és törekszik annak fenntartására. A házi segítségnyújtásban részesülők száma az elmúlt években nem csökkent, a 2014. évi adatok alapján a létszám változatlan, ám továbbra is szükséges a hatékony PR-tevékenység és az ellátásra szoruló felkutatása.

A házi segítségnyújtás szolgáltatáselemeit tekintve az igények mennyiségi és minőségi növekedése tapasztalható. Az ellátottak többféle, magas színvonalú tevékenységre tartanak igényt. Ennek oka, hogy a kórházak egyre rövidebb ideig tartják bent a betegeket, krónikus beteg aktív ágyra ritkán kerülhet, ugyanakkor a családok jelentős része nem tudja a beteg napközbeni ellátását biztosítani, il-

letve sokan magányosan élnek. Az ellátottak idős kora miatt – 80–90 év feletti – nagyon sok a mindennapos ellátást igénylő, vagy a napi kétszeri látogatásra szoruló házi gondozott, miközben a szolgáltatás állami normatíva támogatása továbbra is csak napi egyszeri látogatást finanszíroz.

Az idősek nappali ellátása az ellátást igénybe vevők részére szociális, egészségi, mentális állapotuknak megfelelő napi életritmust biztosító szolgáltatást nyújt. A klubtagság és a klub által nyújtott szolgáltatások igénybe vétele a képviselő-testület döntése alapján továbbra is térítésmentes.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a II. kerület közigazgatási területén az I. Sz. Gondozási Központ látja el, mely az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárításának céljából nyújtott szolgáltatás. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes 65 év feletti egyedül élő, vagy kétszemélyes háztartásban élő, de egészségi állapotuk miatt az ellátásra folyamatosan rászoruló, valamint fogyatékos és pszichiátriai beteg személyeknek biztosítható. A készülék kihelyezésének feltétele az előzetes állapotfelmérés, a háziorvos javaslata, valamint az együttműködési hajlandóság.

2010. január 1-jétől nem kötelező önkormányzati feladat a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítása, ezért jelenleg a II. Kerületi Önkormányzat a feladat ellátására kötelezett Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal kötött feladat-ellátási szerződés alapján nyújtja.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás térítés ellenében vehető igénybe. A térítés díja jövedelemtől függően 0, 20, vagy 40 Ft naponta, mely díj 2012 óta nem változott.

A szolgáltatást igénylők számának növekedése miatt, 2013-ban, két ütemben, összesen 30 új készülék megvásárlására került sor, így az intézmény jelenleg 80 készülékkel áll a rászorultak rendelkezésére.

Az idősek átmeneti ellátását az I. sz. Gondozási Központ biztosítja a II. kerületben, szabad férőhely esetén Budapesten lakóhellyel rendelkezők részére. Az időskorúak átmeneti gondozóházának az engedélyezett létszáma 10 fő, a 10 férőhely biztosítására két háromágyas és egy négyágyas szoba áll rendelkezésre.

Fogyatékkal élők ellátása

A KSH 2011. évi népszámlálási adatai szerint a II. kerületi statisztikai adatok azt mutatják, hogy a lakosság 4,2%-a vallotta magát fogyatékosággal élőnek. A nők és férfiak aránya: 58%/42%. A fogyatékosággal élők közül 46% mozgássérült, 14% gyengénlátó és 17% nagyothalló, az értelmi fogyatékosok aránya 4%. A fogyatékosággal élők nagyobb kerületi jelenlétének okai lehetnek a lakosság magas életkora, másrészt több, a kerületben lévő fogyaté-

kossággal élőket ellátó bentlakásos intézmény jelenléte. A fogyatékos személyek átmeneti ellátása 2013. január 1-jétől állami feladat lett, így kikerült az önkormányzati kötelező feladatok közül.

Fogyatékosok nappali ellátása

A fogyatékosággal élők esetében megfigyelhető, hogy a családok nem támogatják rászoruló hozzátartozójuk bentlakásos elhelyezését, hanem elsősorban otthon gondozzák őket, e cél megvalósításához viszont szükséges a kerületben is egy olyan szociális szolgáltató hálózat, amely segítséget tud nyújtani a családoknak, hogy a szakellátásba való bekerülés időszaka minél inkább kitolódjon. Szociális alapszolgáltatás keretében a 3. életévüket betöltött, önállóságra részben képes, felügyeletre szoruló enyhe, közép-súlyos, súlyos értelmi fogyatékos, autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatok kialakítására, alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére és étkeztetés biztosítására.

Budapesti vagy II. kerületben állandó bejelentett lakcímmel vagy tartózkodási hellyel rendelkező rászoruló személyeket (mintegy 20 fő) az Értelmi Fogyatékosok Nappali Otthona látja el.

Ezen felül ellátási szerződés keretében a XI. kerületi Habilitációs Fejlesztő Központ 1 fő ellátását végzi.

A kerületben működő Civitan Club Budapest-Help Egyesület kertészetet, értelmi fogyatékosok nappali otthonát és lakóotthont működtet a kerületben, önkormányzati támogatással. A nappali otthon egész napos hasznos elfoglaltságot nyújt, valamennyi ellátott részmunkaidőben virágtermesztéssel, kertkarbantartással és kertépítéssel foglalkozik. A nappali intézmény engedélyezett férőhelyeinek száma 30 fő, ebből a II. kerületi létszám 16 fő. A 2000-ben létrehozott lakóotthonban (Gazda u. 86.) jelenleg 6 fő értelmi sérült lakik.

A Marczibányi téri Holnap Háza Nappali Rehabilitációs Központ célja a felnőtt mozgássérült emberek számára komplex rehabilitációs szolgáltatások nyújtása a nappali ellátás keretén belül. Cél a mozgássérült emberek rehabilitációja, társadalmi integrációja. Az intézményben mozgásterápia (állapotfenntartás, mozgásállapot javítása, önállóság fejlesztése, segédeszközök beszerzésében való tanácsadás), szociális szolgáltatás (egyéni szociális munka – szociális önállóság fejlesztése, képessé tevés, érdekképviselés, életvezetési tanácsadás; közösségi szabadidős programok szervezése), pszichológiai, mentálhigiénés szolgáltatás (egyéni és csoportos pszichológiai segítségnyújtás, tanácsadás), pedagógiai, fejlesztő pedagógiai szolgáltatás (egyéni szükségleteknek megfelelő részképesség-fejlesztés, képzések szervezése, képzéshez való hozzájutás segítése), foglalkozási rehabilitáció (munkaerő-piaci szolgáltatások nyújtása, segítségnyújtás mun-

kára való felkészítésben, munkakeresésben, munkakipróbálásban, munkába helyezést követő mentori kísérés), egészségügyi szolgáltatások (házi orvos, ortopéd orvos, pszichiáter/neurológus).

Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén. Az információnyújtás, ügyintézés, tanácsadás, a társadalmi beilleszkedést segítő szolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, a fogyatékos személyek kapcsolatkészségének javítását, családi kapcsolatainak erősödését szolgálja.

A szolgáltatások biztosítása a fogyatékos személyek speciális szükségleteihez igazodnak. 2009. január 1. napjától a támogató szolgáltatás biztosítása is kikerült a kötelezően ellátandó feladatok közül, a normatív állami támogatás megszűnt, a szolgáltatások működtetését az állam finanszírozási szerződés megkötésével támogatja. A 2011. évi pályázat után a befogadott szolgáltatók száma jelentősen csökkent, több szolgáltatónak is van Budapest területére működési engedélye, az Egalitás Alapítvány Támogató Szolgálat kerületi székhellyel működik ellátottainak 70%-a kerületi lakos. A szolgálat hiánypótló tevékenysége, sajátossága az ellátotti igényekhez igazodó rugalmas szolgáltatási idő. A támogató szolgálat szolgáltatási idejének az esti, kora reggeli és hétvégi időpontokban meghosszabbítását évről évre a II. Kerületi Önkormányzat által biztosított "Szociálpolitikai Keret" pályázati támogatása teszi lehetővé

Az önkormányzatnak ellátási szerződése van az Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége Közép-magyarországi Támogató Szolgálatával (ÉFOÉSZ) a támogató alapszolgáltatás biztosítására. A kerületi lakosoknak nyújtott támogató szolgáltatás biztosítása mellett fontos közös projekt a II. Kerületi Értelmi Fogyatékos Nappali Otthonával való szakmai munka, közös programok, szervezése, jogsegélyszolgálat biztosítása.

Egyéb fogyatékosággal kapcsolatos ellátások, szervezetek

A Súlyosan Mozcassérültek Bethesda Segélyező Alapítvány 1991 óta működik, fő célja a házi segítségnyújtás biztosítása a rászorultak részére. 18 fő súlyosan fogyatékos, mozgássérült személy ellátását végzik a Pesthidegkúti Mozcassérült Lakótelepen.

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthonban két területen valósul meg a szociális gondoskodás. Jelenleg összesen 90 fogyatékosággal élő személy ellátására van lehetőség, az ápolás-gondozás mellett gyógypedagógusok segítségével személyre szabott fejlesztő foglalkozásokat

szerveznek. Az intézmény lakóinak életében lényeges átlomás volt a munka-rehabilitációs foglalkoztatás beindítása, amelynek keretében a fogyatékos ellátottak testi és szellemi képességeit munkavégzéssel bontakoztathatták ki. A 90 fő ellátottból 28 fő vesz részt munkában, külön épületben, saját műhelyben. A fogyatékos lakók elhelyezése nem felel meg a korszerű követelményeknek, ezért az intézmény 90 férőhelyes új lakócentrumot épít a II. kerületben. A szobákat úgy alakítják ki, hogy az ott lakóknak nagyobb életterük és saját konyhájuk is legyen. Azt is biztosítani tudják majd, hogy a középsúlyos fogyatékkal élők dolgozni mehessenek.

A Vass Miklós Értelmileg Akadályozottakat Segítő Közhatalú Egyesület a családban élő értelmileg akadályozott felnőtt fiatalokat és hozzátartozóikat segíti, az értelmileg akadályozott és képességeik miatt hátrányos helyzetben lévő személyek érdek- és jogi képviseletét látja el. Az Egyesület az elmúlt években is sikeres pályázatokat nyújtott be a „Szociálpolitikai Keret” pályázatra, a kerületi Értelmi Fogyatékosok Nappali Otthonával többször szerveznek közösen szabadidős és sport tevékenységeket.

A Mozgássérült Emberek Önálló Egyesülete tevékenységei közül kiemelendő a Sorstársi Tanácsadó illetve a „Révész” Szolgálat. A tanácsadók maguk önállóan élő, súlyosan sérült emberek, akik a saját életük során felhalmozódott tapasztalatok, megoldott élethelyzetek birtokában kívánnak segíteni a mozgássérült személyeknek, hogy elsősorban az önálló döntési képesség kifejlesztésével aktívan, kreatívan, lelkiileg önállóan, tudatos életvezetéssel tudjanak a mindennapokban részt venni.

Szenvedélybetegek ellátása

Prevenció, egészségnevelés

A helyi „drog stratégia”¹⁰ céljai a prevenció, a közösségfejlesztés, közösségépítés, a helyi társadalom érzékenyebbé tétele, szemléletformálás; az ellátórendszer fejlesztése; az információ, kommunikáció, együttműködés; a kínálatcsökkentés (helyi szinten is csökkenjen a droghoz való hozzáférés lehetősége), valamint a forrásteremtés, finanszírozás.

A prevenció és a közösségfejlesztés a II. kerületi „életvitel stratégia” program keretében valósult meg. A kínálatcsökkentés stratégiai cél teljesülését a II. Kerületi Rendőrkapitányság Bűnmegelőzési osztálya által működtetett programok és a II. Kerületi Családsegítő Gyermekjóléti Központtal közösen végrehajtott akciók biztosították. A kerületi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF) a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ vezetésével működik.

¹⁰ Forrás: Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat helyi stratégiája a drogprobléma visszaszorítására (elfogadva a képviselő-testület 260/2007. (VI. 28.) határozatával).

Közösségi és alacsonyküszöbű ellátások

A szenvedélybetegek közösségi ellátása a szenvedélybetegek számára nyújt saját otthonukban igénybe vehető, korszerű, személyre szabott szolgáltatást, amely megkönnyíti az önálló életvitelt, és számottevő segítséget nyújt az igénybevevő családja számára is.

2009. január 1-jétől ez az ellátási forma is kikerült az önkormányzati kötelezettségek közül, a szolgáltatást nyújtók finanszírozása feladat-ellátási szerződés alapján működik.

A Magyarországi Református Egyház Válaszút Misszió Drogkonzultációs Iroda (1122 Budapest, Krisztina krt. 5.) 2006 óta ellátási szerződés keretében biztosítja a szenvedélybetegek közösségi ellátását. Az alacsonyküszöbű szolgáltatás anonim program, az ellátást kérőkkel szemben nincsenek szigorú elvárások, terápiás szerződések, nem követelmény az absztinencia, nem feltétel a betegbiztosítás a szolgáltatás igénybe vételéhez. Az ellátás anonimitása miatt a pontos adatszolgáltatás a kliensek létszámát illetően nehézkes, ezért körülbelüli értékek megadására nyílik lehetőség.

Pszichiátriai betegek ellátása

A mentális problémával élők közösségi és nappali ellátásai hozzájárulnak az érintettek önálló életviteléhez, jelentősen csökkenthetik a mentális problémával élők kórházba kerülésének kockázatát.

Az eltelt 10 évben kiépültek a fővárosban és más településeken is olyan közösségi alapú szolgáltatások, amelyek nem emelik ki az érintetteket eredeti közegükből, ott nyújtanak segítséget, ahol a problémák keletkeznek, e szociális szolgáltatások jóval olcsóbbak, mint a kórházi kezelés vagy a tartós bentlakást nyújtó, nagy intézményben való elhelyezés.

Közösségi pszichiátriai ellátás

Az önkormányzat továbbra is fontosnak tartotta, hogy a speciális ellátotti csoportok ne kerüljenek kiszolgáltatott helyzetbe, ezért a meglévő, 2009 óta nem kötelező feladatot továbbra is biztosítani kívánta.

A szolgáltatás célja: a pszichiátriai betegek részére saját otthonában, lakókörnyezetében nyújtott komplex segítség.

A közösségi alapellátás keretében biztosítani kell a lakókörnyezetben történő segítségnyújtást az önálló életvitel fenntartásában, a meglévő képességek megtartását, illetve fejlesztését, a háziorvossal és a kezelőorvossal való kapcsolattartás révén a szolgáltatást igénybe vevő állapotának folyamatos figyelemmel kísérését, a pszicho-szociális rehabilitációt, a szociális és mentális gondozást, az orvosi vagy egyéb terápiás kezelésen, szolgáltatásban, szűrővizs-

gálaton való részvétel ösztönzését és figyelemmel kísérését, megkereső programok szervezését az ellátásra szoruló személyek elérése érdekében.

A Pszichiátriai betegek nappali intézménye (2007 óta ellátási szerződés keretében) a Soteria Alapítvány „Kilátó” Klubháza, a 3. kerületben. A nappali ellátás célja a szolgáltatást igénybevevők komplex pszicho-szociális rehabilitációja.

Hajléktalanellátás

Az utcai szociális munka keretében biztosítani kell az utcán tartózkodó hajléktalan személy helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését, szükség esetén ellátásának kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét.

Az önkormányzat 2007-ben kötött szerződést a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesülettel az utcai szociális munka és hajléktalan emberek nappali ellátásának biztosítása érdekében. A korábbi évekhez hasonlóan a Magyar Máltai Szeretetszolgálat az utcai szociális munkát két elkülönült, különálló költségvetéssel és szakmai vezetéssel, de egységes szakmai alapelvek mentén működő csoport keretében végzi. Az ún. „déli csoport” a Rimaszombati utcai nappali melegedőhöz kapcsolódóan a XI. kerület, a XXII. kerület és Budaörs ellátását, míg az ún. „északi csoport” az I. kerület, II. kerület, III. kerület, és a XII. kerület ellátását végzi.

A hajléktalanok számára nappali ellátást a Széll Kálmán téri Nappali Melegedő nyújt (napi egyszeri étkezés biztosítása, információnyújtás, szociális munka, ruhapótlás, ügyintézés, közösségi együttlét lehetőségének biztosítása, lehetőség étel melegítésére, tállására, elfogyasztására, pihenés biztosítása). Az intézmény működési engedélyében meghatározott férőhely kapacitása 80 fő, a támogatás alapja viszont napi 120 fő, jóllehet a valóságban ennek gyakran legalább a duplája jelenik meg a melegedőben.

Az önkormányzat és a II. kerületben működő Káldor Miklós Kollégium diákjai a hideg időszakban már 10. éve, rendszeresen tartanak ételosztást a Széll Kálmán téren. Az önkormányzat több százezer forinttal és jelenlétével támogatja minden évben a karitatív akciót.

A pénzbeli és természetbeni ellátások alakulása

Az Szt. és a Gyvt. a szociális biztonság megteremtése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, jogosultsági feltételeit valamint törvényi felhatalmazást adott az önkormányzatok részére, hogy saját költségvetésük terhére egyéb ellátási formákat is megállapíthassanak. Fontos szempont a támogatások összegének szinten tartása is. A pénzbeli és természetbeni támogatásokról szóló döntést a Szociális és Gyermekvédelmi Iroda készíti (rendkívüli gyermekvédelmi támoga-

tás, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, ápolási díj, közgyógyellátási igazolvány).

1.8.2 Esélyegyenlőség

Budapest II. kerületében az esélyegyenlőség biztosításának alapidokumentuma Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programja¹¹ (2010–2015). A társadalmi esélyegyenlőség megteremtése a tanulásban, a szociális és egészségügyi ellátásban, a munkához jutásban, a fizikai környezetben, valamint a közszolgáltatások elérésében Magyarország és annak minden közigazgatási egysége számára fontos feladat.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény alapján a kerület esélyegyenlőségi programjának fő célkitűzései az esélyegyenlőség folyamatos érvényesítése a különböző önkormányzati határozatok meghozatalában, intézkedések megtételében; a hátrányos megkülönböztetés csökkentése, megszüntetése; a megkülönböztetéstől mentes gondolkodás erősítése; egyenlő bánásmód, és az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok, időskorú személyek, fogyatékossgal élők, munkanélküliek, munkába visszatérők, pályakezdő fiatalok, munkahelyen foglalkoztatott kisgyermekes szülők, roma származású emberek, alacsony iskolázottságú személyek számára.

Együttműködés és az együttműködés összehangolása az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a közoktatási, a foglalkoztatási, a közművelődési, a szociális, az egészségügyi, ill. más közszolgáltatási területeken. A célkitűzések-ből adódó feladatok az alábbiak szerint alakulnak.

Szociális szolgáltatás

Családsegítés: az ellátás célja a szociális vagy mentális, mentálhigiénés problémák, kudarcok, krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok segítése, okok feltárása és problémamegoldás támogatása, az életvezetési képesség megőrzéséhez való hozzásegítés. A speciális szolgáltatás jelenleg forrás hiányában nem kellő mértékű.

Feladat: Az igényeknek megfelelő, családokat segítő speciális szolgáltatás biztosítása. A szolgáltatás tartalma: családterápia, pszichológiai tanácsadás.

Gyermekjóléti alapellátás: az ellátás célja a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése és a családban történő nevelkedésének elősegítése.

Feladat: Az igények felmérése, a szolgáltatás folyamatos biztosítása.

¹¹ Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programja 2010–2015

Egészségügy

Akadálymentesítés: a bármilyen fogyatékossgal élő személyek el tudjanak igazodni, és közlekedni tudjanak a kerület intézményeiben.

Feladat: A közintézmények akadálymentesítésének biztosítása – megkezdett feladatok folytatása – pályázati lehetőségek kihasználásával. Az akadálymentesítés tartalma: fizikai akadálymentesítés, infokommunikációs akadálymentesítés (információs táblák, vezető csíkok, piktogramok, indukciós hangosítás).

Foglalkoztatás

Munkahelyteremtés: a cél, hogy a kerületben minél több lehetőség legyen a munkába állásra. Országosan magas a munkanélküliek száma, ezen belül pedig a tartósan munka nélkül élők aránya. Az önkormányzat eddig is támogatta, továbbra is támogatja a munkahelyteremtő beruházásokat.

Feladat: a munkahelyteremtés támogatása.

Családbarát munkahelyek: cél, hogy a munkahely és a családi időbeosztás, életrend összeegyeztetésének elve érvényesüljön. A kisgyermekes családok számára fontos, hogy a munkavállaló szülők mindkét feladatukat maradéktalanul el tudják látni.

Feladat: Rugalmas munkakezdés és –befejezés biztosítása továbbra is a kisgyermekes szülők számára. A szolgáltatás tartalma: a munkaidő letöltése a kisgyermekes szülők, a

gyermeküket egyedül nevelők számára a családi teendők elvégzéséhez alkalmazkodik (óvodai nyitva tartás, szülői értekezletek stb.)

Közzszolgáltatások elérése

Akadálymentesítés: cél, hogy a település közzszolgáltatást nyújtó összes intézménye mindenki számára hozzáférhető legyen. Jelenleg az épületek jelentős részében nem biztosított az akadálymentesítés. Fontos, hogy a bármilyen fogyatékossgal élő emberek ne rekesztődjenek ki az egészségeseknek természetes hozzáférésű közzszolgáltatások eléréséből.

Feladat: A közzszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése pályázati források kihasználásával. A szolgáltatás tartalma: fizikai akadálymentesítés (bejárás, belső közlekedés), információs – kommunikációs akadálymentesítés (információs táblák, vezető csíkok, piktogramok, indukciós hangosítás)

Oktatás – képzés

A közoktatási szakszolgáltatás teljes körű elérésének biztosítása: a közoktatási szakszolgáltatási területek mindegyike speciális igényt elégít ki. Az ezekhez való hozzáférés nagyban segíti az egyenlőtlenségek csökkentését, a gyermekek fejlesztését.

Feladat: A gyógytestneveléshez való hozzáférés biztosítása. A szolgáltatás tartalma: az orvosi vizsgálaton alapuló, felmerült igényeknek megfelelő fejlesztés.

1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A kerület a fővárosi kerületek között és országos viszonylatban a legfejlettebb térségnek (járásnak) számít. A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) s Kormányrendelet 2. mellékletében a járások – komplex mutató alapján – emelkedő sorrendbe állított listáján Budapest II. kerülete országosan a legmagasabb értékkel szerepel

A kiemelkedő fejlettségi mutató egyik legfontosabb oka, hogy Budapest II. kerületének területe elsősorban olyan lakó- és zöldövezet, amely természetrajzi helyzetéből és történelmi szerepéből következően speciális státuszú társadalmi csoportok lakóhelye, otthona.

Ezzel összhangban a kerület vállalkozási szerkezetére a szolgáltatási és a kereskedelmi szektor túlsúlya jellemző.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Kiskereskedelem, vendéglátás

A működő vállalkozások számához hasonlóan a kiskereskedelmi üzletek számának alakulásában is megfigyelhető, hogy a 2009-ig látható csökkenő tendencia az utóbbi években megfordult. Az önálló vállalkozó által üzemeltetett kiskereskedelmi egységek esetében az üzletek számának alakulása 2009–2014 között nem mutatott érdemi változást.

Általánosságban elmondható, hogy annak dacára, hogy sem az adópolitika, sem a nagy bevásárlóközpontok térhódítása nem kedvez a kiskereskedelmi tevékenységeknek, az utóbbi években javuló tendencia figyelhető meg, ami azt mutatja, hogy a helyi lakosság körében igény mutatkozik a lakóhelyhez közel eső kereskedelmi egységek

fenntartására, illetve olyan kiskereskedelmi, vendéglátó egységek iránt, amelyek korábban nem léteztek.

A kiskereskedelem alakulásával párhuzamosan a vendéglátóhelyek számának változása is azt tükrözi, hogy a kerületben az utóbbi években folyamatosan nő a vendéglátásban dolgozók vállalkozási kedve. Ami a kiskereskedők számára negatív hatásként jelentkezik (a bevásárlóközpontok terjeszkedése), az a vendéglátás számára pozitív hajtóerőnek mutatkozik.

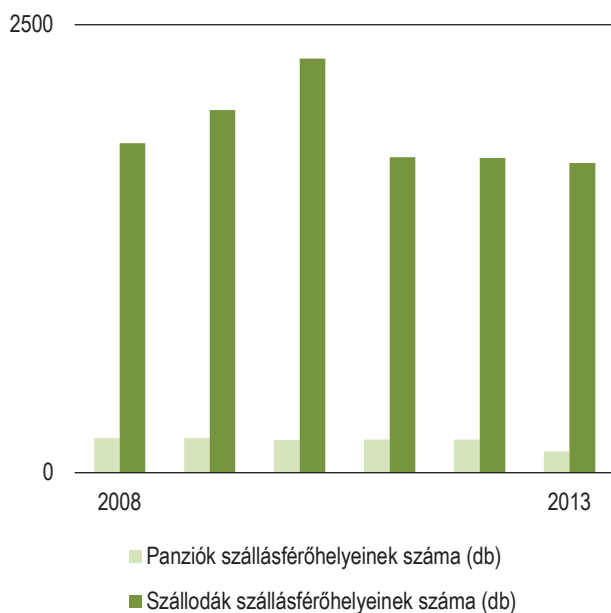
1.9.2.2 Idegenforgalom

A II. kerület, természetrajzi és történeti látnivalóival, a fővároson belül kiemelt idegenforgalmi jelentőséggel bír. A zöldövezeti jelleg kellemes környezetet biztosít a városba látogatóknak arra, hogy szálláshelyüket a kerület szolgáltató egységei közül válasszák. Ennek megfelelően a kerület mutatói mind a vendégéjszakák, mind a szállásférőhelyek számának tekintetében erősen közelítenek a főváros mutatóihoz, a régiós értékeket pedig messze meghaladják.

13. táblázat. Szállásférőhelyek és vendégéjszakák

Területi egység	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ezer főre jutó kereskedelmi szállásférőhelyek száma														
II. kerület	20,1	22,2	21,4	22,6	22,1	21,4	21,0	25,1	23,0	26,9	29,2	22,1	22,1	20,8
Budapest	22,7	24,0	24,3	26,2	25,4	23,9	24,4	25,1	23,6	25,0	25,7	27,6	29,1	28,5
Közép-Magyarország	28,3	29,6	30,0	31,8	30,5	28,2	29,3	30,1	28,1	30,3	31,6	36,8	38,4	35,6
Ezer főre jutó vendégéjszakák száma														
II. kerület	2590	2995	2612	2748	3180	3628	3469	3317	3556	3284	3395	2975	3349	3294
Budapest	2785	2944	2874	3021	3549	3813	3602	3668	3558	3258	3507	3799	4281	4493
Közép-Magyarország	1922	2005	1945	2015	2323	2472	2327	2369	2298	2124	2271	2463	2778	2924

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

9. ábra. Szállásférőhelyek szállástípusok szerint
Adatok forrása: Tájékoztatói adatbázis, KSH

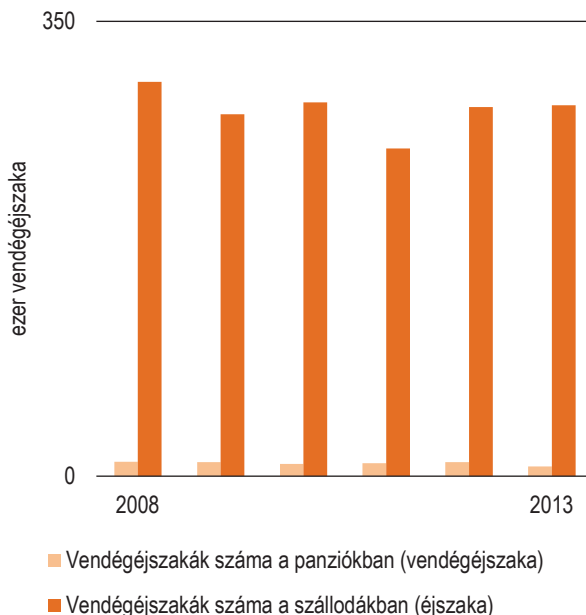
A kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodai és a panziós szálláson történő elhelyezés jellemző, a szálláshelyek döntő többsége szállodai férőhely, így a vendégéjszakák zöme is e szegmensben realizálódik.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

1.9.3.1 Vállalkozások helyzete

Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma – mint a vállalkozói aktivitás robusztus mutatószáma – ugyancsak a II. kerület fejlettségét mutatja.

A működő vállalkozások ezer főre jutó száma minden területi (országos, régiós, fővárosi, kerületi) dimenzióban

10. ábra. Vendégéjszakák szállástípusok szerint
Adatok forrása: Tájékoztatói adatbázis, KSH

növekedést mutatott 2004-ig, majd stagnált, illetve némileg visszaesett. A II. kerület értékei kiemelkedőek.

A II. kerületben – az elmúlt 10 évben nagyjából stagnáló népességszám mellett – folyamatos növekedés jellemezte az ezer főre jutó vállalkozások számát.

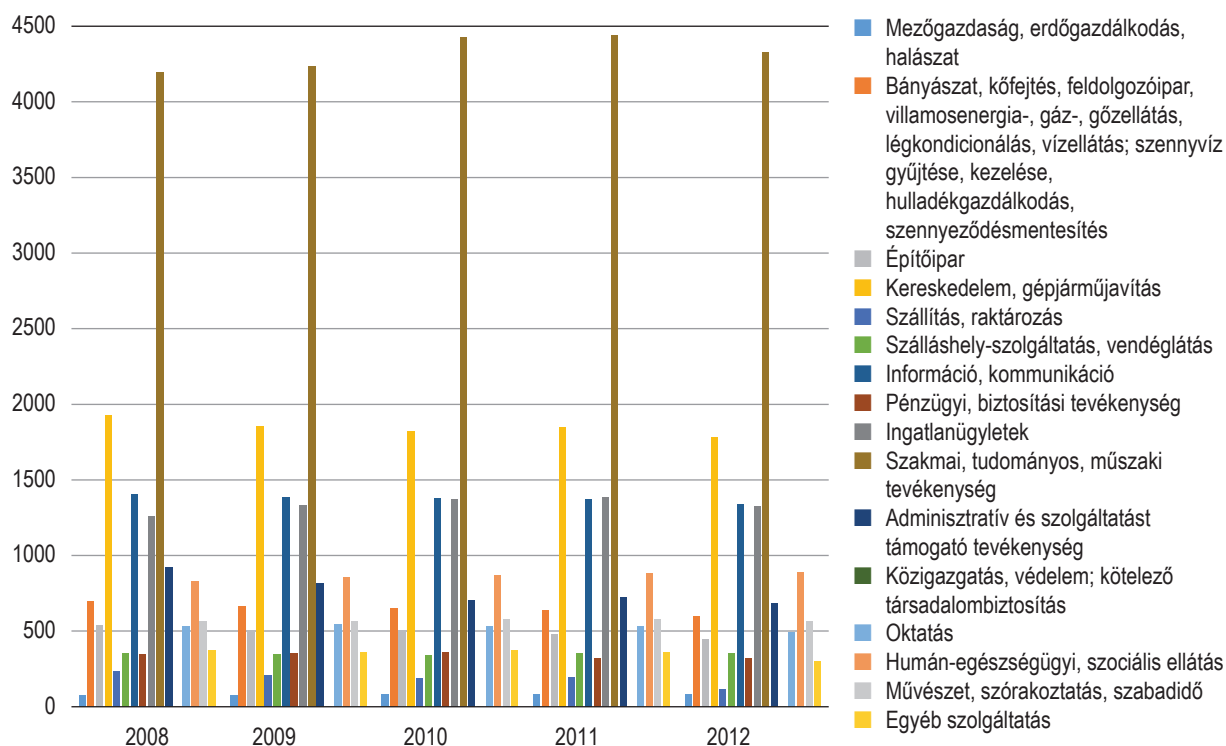
A kerületben vállalkozási szintű mező- és erdőgazdálkodási tevékenység nem folyik. A terület nagy részét elfoglaló erdő a Budai Tájvédelmi Körzet területén, a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll.

A klasszikus értelemben vett ipari tevékenység a Ganz Villamossági Művek (a mai Millenáris Park helyén található) telephelyének bezárását követően a kerületben gyakorlatilag megszűnt. Vezető szerepét a Kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágba sorolt vállalkozások, illetve gazdasági szolgáltatások vették át. Ez utóbbiak a kerület

14. táblázat. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma

Területi átlag	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ország	61,2	63,4	68,3	69,2	70,1	70,2	69,3	68,4	69,9	68,7	69,7	69,2	65,0
Közép-Magyarországi régió	84,7	87,5	94,2	95,1	96,2	95,9	95,0	93,9	95,4	93,5	94,4	94,0	89,7
Budapest	97,8	101,4	109,0	110,0	112,0	111,8	110,9	109,6	111,1	109,0	109,9	109,8	104,0
II. kerület	134,9	140,9	148,5	151,6	156,6	156,1	160,3	159,1	161,3	159,7	161,1	161,3	154,9

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

11. ábra. A kerületben működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint, 2008–2012

Adatok forrása: KSH, Tájékoztatási adatbázis

összes működő vállalkozásának mintegy felét teszik ki a vizsgált időszakban.

1.9.3.2 Információáramlás

A rendszerváltozást követően a társadalmi-gazdasági élet általános gyorsulásával egyidejűleg az információáramlásban hatalmas változások mentek végbe. A 2000-es évtizedben a vezetékes és mobiltelefon-, valamint az internet-ellátottság ugrásszerűen javult, mára szinte teljes körűnek mondható.

2012-ben az ezer lakosra jutó távbeszélő-állomások száma 467,1, az ezer lakosra jutó kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 339,8 (KSH adat). Kistérségi (járási) összehasonlításban a főváros magasan kiemelkedik az országos adatokhoz képest. A szélessávúinternet-használat a közép-magyarországi régióban a legmagasabb, a szélessávú internettel ellátott, 16–74 év közötti személlyel rendelkező háztartások aránya 2012-ben 77,2% volt.

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

1.9.4.1 Külső elérhetőség

A kerület a közutakon külső elérhetőség szempontjából korlátozott lehetőségekkel bír, mégis összességében jó. A

közúti elérhetőség lehetőségeit az agglomerációt a kerülettel összekötő főútvonalak terheltsége korlátozza és ez befolyásolja az egész kerület forgalmát. Az elérhetőség minőségét jelentősen befolyásolja az utak fejlesztése és karbantartása, ami csak fővárosi és kerületek közötti összfogással valósítható meg.

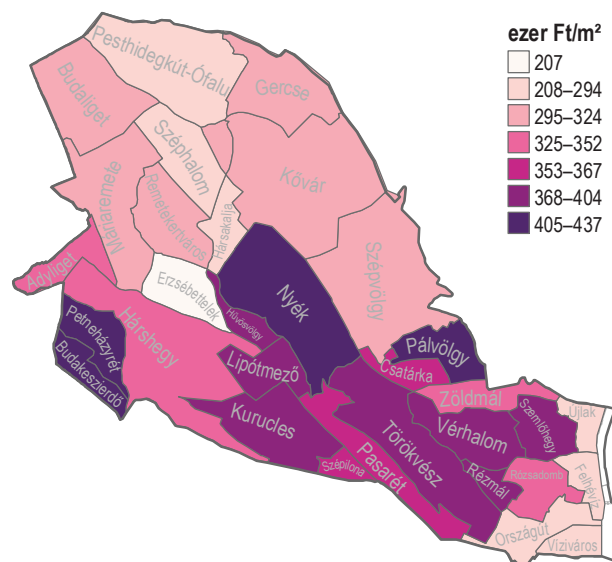
A kerület tömegközlekedéssel való ellátottsága a fővároson belüli funkcionális szerephez mérten kifejezetten jónak mondható. A távolsági közlekedés csomópontja a Széna téri buszpályaudvar, amely jelenleg számos útvonalterheltségi probléma forrása: az utak terheltségét növeli az a tény, hogy a távolsági közlekedés, illetve a tömegközlekedés járatai nagyrészt párhuzamosan közlekednek; a zsúfoltság csökkentésére megoldást jelentene a buszpályaudvar kihelyezése a központi területéről.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok

A II. kerület ingatlanpiaci viszonyai – követve a kerület komplex fejlettségi mutatóit – országosan és fővárosi viszonylatban is a legkedvezőbbek közé tartoznak. Az ingatlanpiaci árak átlagos szintje mellett az árak stabilitásán mérhető le. A kerület vezető ingatlanpiaci helyét a rendszerváltást követő, csaknem folyamatos ingatlanpiaci konjunktúra 2008-as megingását követően polarizálódó ingatlanpiacon is megőrizte. Az ingatlanpiaci tranzak-

ciók átlagárait vizsgáló elemzések¹² azt mutatják, hogy a II. kerületben eladott lakóingatlanok négyzetméterenkénti átlagára – hasonlóan az V. és I. kerülethez – jelenleg is csaknem 350 ezer Ft (a 2008. évi 375 ezer Ft-os szint után), vagyis a válságban az egyik leginkább értéktartó kerületeknek a II. bizonyult, ahol öt év alatt csupán mintegy 6–8%-kal csökkentek az átlagárak. Ez a csökkenés elsősorban a kerület belső részein található ingatlanok fokozottabb áreséséből adódik, noha bizonyos csökkenés a kerület egészén mérhető volt.

A kerület ingatlanpiaci presztízsét az ingatlanárakon túl több jellemző is mutatja, például hogy területén 24 nagykövetség, illetve nagyköveti rezidencia működik és itt található az Európai Bizottság Magyarországi Képvislete (Lövőház u., Európai Unió Háza). A kerületben a szolgáltató ágazat túlsúlyának megfelelően számos irodaház található, amelyek színvonala a felső közép, illetve felső kategóriába tartozik (11–14 EUR/hó/m² bérleti díj tartomány). A kiskereskedelemi üzlethelyiségek bérleti piacára Bel-Buda központjában a Mammut bevásárlóközpont, a kerület egészében pedig a közlekedési, elérhetőségi viszonyok gyakorolnak jelentős hatást. A kiskereskedelem általános fővárosi koncentrálódási tendenciái itt is megfigyelhetők, ugyanakkor a közelmúlt fejlesztései (Bel-Buda: Lövőház u sétálóutcává alakítása, Keleti Károly u. rendezése, Hidegkút városkapu) több helyen sikerrel dinami-

12. ábra. Eladott lakások átlagos négyzetméterára, 2014

Adatok forrása: otthonterkep.hu.

zálták a kiskereskedelem és vendéglátást, azon keresztül az üzlethelyiségek piacát is.

A magas ingatlanpiaci pozíció ellenére a kerületben sok a fejlesztésre, felújításra szoruló ingatlan.

¹² OTP Jelzálogbank: OTP Lakóingatlan Értéktérkép, 2014.

Az Officium irodaház Pasaréten

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

A Képviselő-testület évente rendeletben határozza meg az önkormányzat költségvetését,¹³ illetve az önkormányzati választásokat követő 6 hónapon belül megalkotja az önkormányzat gazdasági programját, amelyet normatív határozattal fogad el. A költségvetés megtárgyalása – összhangban az SZMSZ 25. § (1) bekezdésében foglaltakkal (vitavezetési szabályok) – két fordulóban történik. Az első fordulóban a gazdasági koncepció, valamint az ahhoz kapcsolódó költségvetési irányelvek kerülnek a Képviselő-testület elé. A második fordulóban a költségvetési törvény által előírt részletezésben a költségvetési rendelet tervezetének megtárgyalására kerül sor. A költségvetés készítésének és jóváhagyásának menetét az SZMSZ 8. sz. melléklete tartalmazza. A polgármester a tárgy év lezárását követően zárszámadási rendelettervezetet terjeszt a Képviselőtestület elé. Az önkormányzat gazdasági programját az önkormányzati képviselőtestület felállítását követő 6 hónapon belül a képviselőtestület fogadja el.

A Képviselő-testület az éves költségvetési rendeletében meghatározza a hitel felvételének, valamint az egyéb kötelezettségvállalások azon értékhatárát, amely fölött a polgármester nem jogosult hitel felvételére.

Az ingatlanvagyon hasznosításának stratégiai elvei

Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanvagyon értékesítése jelentős forrást képezhet a közösségi célú területfejlesztés számára, azonban e forrásigény nem képezheti az ingatlangazdálkodás egyedüli kritériumát, hiszen az önkormányzati vagyon folyamatos felélése néhány éven belül akár a feladatellátást veszélyeztető helyzetet eredményezhet. Ennek értelmében az önkormányzati ingatlanok eladása helyett – amennyiben ez lehetséges – azok jövedelmező hasznosítását (értéknövelő beruházás, rehabilitáció, bővítés stb.) preferálja az önkormányzat vagyongazdálkodási politikája, a városfejlesztési célokkal, fejlesztésekkel összhangban. Fontos teendő továbbá az önkormányzati ingatlanvagyon-nyilvántartási rendszer folyamatos aktualizálása, valamint a tulajdonviszony vagy telekhatár tekintetében „problémás” ingatlanok helyzetének tisztázása is.

¹³ SZMSZ X. fejezet

A II. Kerület Önkormányzat ingatlanvagyon 557 bér lakást, 656 nem lakás céljára szolgáló helyiséget, önálló helyrajzi számú forgalomképes telkeket, valamint a kerületi tulajdonban lévő közterületeket és közparkokat foglalja magába. Az egyes ingatlancsoportok hasznosítására vonatkozó stratégiai elképzelések a következőképpen foglalkoznak össze:

Lakásvagyon

Az önkormányzat tulajdonában 557 bér lakás áll, (ebből állami támogatással megvalósított szociális bér lakás 50). A lakásgazdálkodás célja olyan mennyiségű és minőségű lakásállomány fenntartása, amely képes maradéktalanul ellátni a kötelező feladatokat, illetve gazdaságosan fenntartható. Ennek értelmében a lakásállomány redukálása (többségében nem önkormányzati tulajdonú társasházakban található forgalomképes lakások eladása) és racionalizálása, valamint a funkció szerinti hasznosítás képezik a lakáskonceptió prioritásait.

Helyiségvagyon

Jelenleg 656 helyiség áll önkormányzati tulajdonban, amelyek jelentős hányadát (253 helyiséget) bérlet útján hasznosítják. A helyiségek egy részét (82 helyiség) a Polgármesteri Hivatal, annak szervezeti egysége, az Önkormányzat valamely intézménye, vagy közfeladatot ellátó szerv használ az Önkormányzat jogszabályban meghatározott feladatainak ellátása érdekében. A bérlet útján nem hasznosítható helyiségek jellemzően alagsori és pincehelyiségek, illetve légoltalmi célú ingatlanrészek. A bérbe adott helyiségek száma – vagyis a költségvetés egyik jelentős bevételi forrása –, a bérlok számára történő értékesítés következtében folyamatosan csökken. Ezért a helyiségvagyon hasznosításakor figyelembe kell venni, hogy a véges helyiségvagyon értékesítése a mobil vagyonelemeket és a bérleti díjbevételeket csökkenti, illetve hogy nagy mennyiségű helyiség egyszerre történő értékesítése torzíthatja a helyiségpiacot, befolyásolhatja a kerületi ingatlanok forgalmi értékét. Ennek értelmében elsősorban a bérleti díjat nem termelő, rossz állapotú helyiségek értékesítése prioritás, míg a többi helyiség esetében a jövedelmező bérbeadás a cél.

Telekvagyon

Az önkormányzat jelentős telekvagyon a – jellegüknek megfelelően – közterületeket és közparkokat is magába foglalja. A telekvagyon értékesítése jellemző-

en a felhalmozási kiadások fedezetéül szolgál, ami a telekszám erős fogyatkozását eredményezi. A telekvagyon bizonyos, kiemelt jelentőségű ingatlanegyütteseinek jogi helyzetük vagy az önkormányzat céljai miatt nem kerülhetnek értékesítésre.

Műemléki védettség, illetve helyi védettség alatt álló ingatlanok

A műemléki védettség nem jelent forgalomképtelenséget, azonban az önkormányzat tulajdonában álló műemlékek értékesítése alapos megfontolást igényel. A számos esetben rossz állapotú műemlék-ingatlanok esetében a rehabilitáció terheit a leendő tulajdonosok a legtöbb esetben nem tudják finanszírozni, ugyanakkor a műemléki státusz az építéshatósági munkákat az Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal hatáskörébe utalja. A műemlékek megőrzésében és rehabilitációjában az önkormányzat felelőssége fokozott, ezért minden segítséget megad ezen a téren.

Forgalomképtelen ingatlanok

A képviselőtestület határozata alapján forgalomképtelennek nyilvánított ingatlanok nem elidegeníthetőek, jelzáloggal nem terhelhetőek, vállalkozásba nem apportálhatóak, illetve nem szolgálhatnak követelések biztosítékeként, illetve tartozás fedezeteként, ugyanakkor ezen ingatlanok – rehabilitáció, funkcióbővítést által – a városfejlesztési célok szolgálatába állíthatók. A jogi szempontból forgalomképes, azonban a valóságban nem értékesíthető ingatlanok vagy közművesítés hiányában nem beépíthető telkek esetében a forgalomképesség feltételeinek megteremtése a cél.

1.10.2 Gazdaságfejlesztési tevékenység

A II. kerületi önkormányzat gazdaságfejlesztési stratégiát a Bel-Buda akcióterület fejlesztésére nyert uniós pályázat keretében készített 2008-ban, de kizárólag az akcióterület vonatkozásában, ez a stratégia a pályázat keretében benyújtott akcióterületi tervben (ATT) található¹⁴. A kerület egészére vonatkozó gazdaságfejlesztési stratégia nem készült, a gazdaságfejlesztési szempontok az önkormányzat különböző működési területein külön-külön érvényesülnek.

Gazdaságfejlesztési tevékenységet a II. kerület esetében az önkormányzat a közterület-használati díj, illetve a helyi adókedvezmények és az ingatlan bérbeadások révén fejt ki, amennyiben bizonyos tevékenységek tekintetében nem emel helyi adót, illetve saját rendeletében határozza meg az idegenforgalmi adót, továbbá a közterület-használati díj emelését is saját rendeletében szabályozza.

¹⁴ Akcióterületi Terv, Bel-Buda Akcióterület, 28–41. old., 2008. június. A stratégiában megfogalmazott célok többsége időközben megvalósult.

A gazdaság fejlesztésére a kerületben a piac önszabályozó mechanizmusa hat elsősorban: bizonyos kerületszempontok illetve utcák tekintetében semmilyen típusú gazdasági tevékenységre nincs akkora kereslet, hogy kínálatot generáljon, ennek jövedelmi illetve hagyományokhoz kapcsolódó okai egyaránt lehetnek és ezek világosan tükröződnek az ingatlanpiaci folyamatokban is.

1.10.3 Foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzat Képviselő-testületének 16/2011. (IV. 29.), az Önkormányzat gazdasági programjáról szóló rendelete 4 §-ának értelmében:

- (1) A munkahelyteremtésre vonatkozó feladat – a foglalkoztatási gondok megoldásában való közreműködés – a Fővárosi Önkormányzat feladat- és hatásköre.
- (2) Az Önkormányzat intézményhálózatában foglalkoztatottak helyzetét és létszámát a gazdasági érdekeken túl az Önkormányzat foglalkoztatás-politikai szempontokat is figyelembe véve kezeli.

Az önkormányzat ezeken túl saját hatáskörben a közfoglalkoztatás tekintetében fejt ki tevékenységet az illetékes munkaügyi központokba benyújtott kérelmeken keresztül. A közfoglalkoztatással a szociális ellátás témakörben foglalkozunk bővebben.

1.10.4 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzat lakás- illetve helyiséggazdálkodását a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2004.(X.13.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat vagyonáról és a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jog gyakorlásáról, továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek elidegenítésének szabályairól, bérbeadásának feltételeiről című jogszabály határozza meg. A rendelet hatálya kiterjed az önkormányzat tulajdonára, beleértve az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének és bérbeadásának részletes szabályait, tekintet nélkül a vagyon fekvésére; az Önkormányzatot megillető vagyoni értékű jogokra; tagsági részesedésekre, tagsági jogot megtestesítő értékpapírra. A rendelet hatálya nem terjed ki a közterület használatra, amelyről külön jogszabály rendelkezik.

Az önkormányzat polgármesteri hivatalának szervezetében a vagyongazdálkodás kijelölt egysége a Vagyongazdálkodási és Ingatlan-nyilvántartási Iroda, mely az egyes csoportjai tevékenységének keretében az alábbi ügýtípusokkal foglalkozik:

I. Lakás- és Helyiséggazdálkodási csoport

1. Lakásgazdálkodási ügyek: bérleti jogviszony rendezése, lakáscsere, bérlőkijelölés, kényszerbérlet, lakásbérbeadás, egyéb lakásügyek. 2. Helyiséggazdálkodási ügyek: üres helyiség bérbeadása, albérletbe adás, bérleti jog átruházás, elidegenítés, jogutódlás, egyéb helyiségügyek. 3. Lakáselidegenítési ügyek: vételi kérelem, alapító okirat módosítás, elidegenítés, öröklési szerződés, jelzálogjog törléshez hozzájárulás, egyéb elidegenítési ügyek,

II. Vagyonhasznosítási csoport

1. telekhasznosítás, 2. telekredezés, 3. tartós földhaszn-bérlet, 4. növényvédelem, gyomirtás

1.10.4 Intézményfenntartás

Jelen fejezetben az önkormányzat által fenntartott, illetve működtetett (nem önkormányzati fenntartású) intézményeket soroljuk fel, illetve mutatjuk be.

Bölcsődei és köznevelési intézmények

Egyesített Bölcsődék (1027 Budapest, Varsányi Irén u. 32.)

Az önkormányzati fenntartású bölcsődei ellátást az Egyesített Bölcsődék intézményrendszer nyújtja. Az ellátás 6 intézményi területen történik, ezek az alábbiak:

- Budagyöngye Bölcsőde (II., Hűvösvölgyi út 12/b.)
- Hidegkúti Úti Bölcsőde (II., Hidegkúti út 31.)

- Hűvösvölgyi Bölcsőde (II., Hűvösvölgyi út 213.)
- Pasaréti Úti Bölcsőde (II., Pasaréti út 41.)
- Törökvész Úti Törökméz Bölcsőde (II., Törökvész út 20/22.)
- Varsányi Úti Bölcsőde (II., Varsányi I. u. 32.)

Önkormányzati fenntartású óvodák

Az elmúlt évek fejlesztéseinek eredményeképpen az önkormányzati fenntartású óvodák férőhelyeinek száma közelít az elégségeshez. A kerület óvodái az alábbi telephelyeken működnek:

- Bolyai Utcai Óvoda (1023 Budapest, Bolyai utca 15.)
- Budakeszi Úti Óvoda (1021 Budapest, Budakeszi út 75. és Labanc u. 2.)
- Hűvösvölgyi Gesztenyés kert Óvoda (1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 133.)
- Községház Utcai Óvoda (1028 Budapest, Községház utca 4.)
- Kitaibel Pál Utcai Óvoda (1022. Budapest, Kitaibel Pál utca 10.)
- Kolozsvár Utcai Óvoda (Kolozsvár utca 15–19., Máriaremetei út 185., Hűvösvölgyi út 209.)
- Pitypang Utcai Óvoda (1025 Budapest, Pitypang u. 17.)
- Százszorszép Óvoda (Fillér utca 29., Érmelléki utca 12., Fajd utca 1.)
- Szemlőhegy Utcai Óvoda (1023 Budapest, Szemlőhegy utca 27/b)
- Törökvész Úti Kézműves Óvoda (1022 Budapest, Törökvész út 18.)
- Virág Árok Óvoda (Virág árok 8., Virág árok 15.)
- Völgy Utcai Ökumenikus Óvoda (1021 Budapest, Völgy u. 1–3.)

Iskolák

A köznevelési törvény alapján a közoktatási intézmények fenntartását nem az önkormányzat végzi, működtetésük azonban továbbra is önkormányzati feladat. A közoktatási feladatellátás a kerületben az alábbi általános iskolákban, gimnáziumokban és összevont oktatási intézményekben¹⁵ történik, ezek a következők:

- Áldás Utcai Általános Iskola
- Budenz József Általános Iskola és Gimnázium
- Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium
- Fillér Utcai Általános Iskola
- II. Rákóczi Ferenc Gimnázium
- Klebelsberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium

¹⁵ 2015. január 1-jével megalakult az új Fővárosi Tankerület, amely többek között a pedagógiai szakszolgálati feladatokat és a pedagógiai szakmai szolgáltatást ellátó köznevelési intézmények egyes fenntartói feladatait egyaránt ellátja. Ennek értelmében a II. kerületi tankerület feladatköréből elkerült a 2013. január 1-je óta működő Budapest II. Kerületi Pedagógiai Intézet és a Pedagógiai Szakszolgálat is. Ezt követően 2015. április 1-jétől a pedagógiai szakmai szolgáltatásokat az Oktatási Hivatal látja el.

- Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium és Zeneiskola
- Máriaremete-Hidegkúti Ökumenikus Általános Iskola
- Móricz Zsigmond Gimnázium
- Pitypang Utcai Általános Iskola
- Remetékertvárosi Általános Iskola
- Szabó Lőrinc Kéttannyelvű Általános Iskola és Gimnázium
- Törökvész Úti Általános Iskola
- Újlaki Általános Iskola

Egészségügyi és szociális intézmények

Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzat Egészségügyi Szolgálat (1027 Budapest, Kapás u. 22.)

A II. kerületi lakosság alapellátásának terén a Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzat Egészségügyi Szolgálat biztosítja a gyermekfogászati-, körzeti védőnői-, iskolaorvosi-, iskolavédőnői- és háziorvosi ellátásokat. Kerületünkben a felnőtt és gyermek háziorvosi szolgálatok, valamint a felnőtt fogászati alapellátás privatizáltak. A lakosság járóbeteg-szakellátását az Egészségügyi Szolgálat 6 telephelyen végezi 28 egészségügyi szakmában, melyet kiegészít a gondozói hálózat (bőr- és nemibeteg-, onkológiai-, pszichiátriai és tüdőgondozó), valamint a gyermek fogszabályozás és a központi telephelyen működő fogászati röntgen. Az Egészségügyi Szolgálat fontosnak tartja a lakosság preventív ellátását, melyet magasan kvalifikált szakorvosok és szakemberek biztosítanak, mind az alapellátás, mind a szakellátás keretein belül. Vezetése törekszik az eszköz és géppark folyamatos karbantartására, illetve frissítésére, hiszen ezek a korrekt betegellátás feltételei. Figyelmet fordítanak rendelőik betegbarát, esztétikus és higiénikus megjelenésére. A 24 órás felnőtt- és gyermekorvosi ügyelet ellátását külső vállalkozó végzi.

Kórházak, klinikák

A kórházak és klinikák állami fenntartású intézmények, fenntartásukat és működtetésüket egyaránt az állam végzi. A kerületben az alábbi intézmények találhatók.

- Budapesti Szent Ferenc Kórház (1021 Széher út 73.)
- Budai Gyermekkórház és Rendelőintézet (1023 Bolyai utca 5–7.)
- Budai Irgalmasrendi Kórház (1023 Frankel Leó út 54.)
- Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet (1023 Frankel Leó utca 25–29.)
- Vadaskert Gyermek- és Ifjúságpszichiátriai Kórház és Szakambulancia (1021 Lipótmezei út 5.)

Családsegítő és Gyermekjóléti Központ (1027 Budapest, Horvát u. 2–12.)

Családsegítő Szolgálat

A családsegítő szolgáltatás célja az önkormányzat területén élő, szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett illetve krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, az okok megelőzése, valamint a krízishelyzet megszüntetésének elősegítése.

Gyermekjóléti Központ

A Gyermekjóléti Központ figyelemmel kíséri a kerületben élő gyermekek szociális helyzetét, segítő szolgáltatásokkal támogatja a gyermeki jogok érvényesülését, a családban nevelkedő gyermekek egészséges testi, szellemi, lelki fejlődését, érdekének védelmét.

A kerületi gyermekintézményekkel együttműködésben elősegíti a gyermeket veszélyeztető helyzetek feltárását és elhárítását, családgondozás keretében rendezi a veszélyeztetett gyermekek helyzetét.

II. kerületi Önkormányzat Értelmi Fogyatékosok Nappali Otthona (1028 Budapest, Hidegkúti út 158.)

A nappali intézmény felnőtt, értelmi fogyatékosokkal élő személyeknek nyújt ellátást.

Gondozási központok

Az önkormányzat az I., II., és III. sz. Gondozási központ fenntartásával az alábbi feladatokat látja el.

1. Étkeztetés: Napi egyszeri meleg ebédet nyújt munkanapokon azok részére, akiknek életkoruk, betegségük, szociális helyzetük miatt az erről való gondoskodás nehézséget okoz.
2. Házi segítségnyújtás: Az önálló életvitel fenntartásához lakókörnyezetben nyújt fizikai, mentális, szociális segítséget, melynek módját, terjedelmét, gyakoriságát az igénylő lakásán tett látogatás, állapotfelmérés, az igény egyeztetése, valamint orvosi javaslat alapján határozható meg. Cél, hogy igénylők önállóságukat minél tovább megtarthassák, meglévő képességeiket megőrizték.
3. Idősek klubjai: A gondozási központokban barátságos klubok működnek. Cél a magányosság oldása, baráti kapcsolatok kialakulása, fenntartása.

Az alábbi szolgáltatásokat egy-egy Központ látja el, a II. kerület bármely részén lakó igénylő kérheti:

1. Időskorúak átmeneti gondozóháza: A gondozóház az I. sz. Gondozási Központban azok számára nyújt bentlakási lehetőséget, akik átmenetileg egészségi vagy egyéb okból önmagukat otthonukban ellátni nem képesek és a családi gondoskodást nélkülözik, kórházi ápolást nem igényelnek, ha segítséggel is, de járóképesek, mentális állapotuk lehetővé teszi legalább a minimális együttműködést.
2. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: A szolgáltatás olyan időskorú vagy fogyatékos személy, illetve pszichiátriai beteg személyeknek nyújt biztonságot, akik állapotuk és szociális rászorultságuk miatt igénylik vészhelyzetben a segítségnyújtást.

3. Közösségi pszichiátriai ellátás

Önkormányzati cégek

- Budai Polgár Nonprofit Kft. (1022 Budapest, Bimbó út 1–5.)
- II. Kerületi Városfejlesztő és Beruházás-szervező Zrt. (1024 Budapest, Keleti K. u. 15/a.)
- Fény Utcai Piac Beruházó, Szervező és Üzemeltető Kft. (1024 Budapest, Lövőház u. 12.)

- II. Kerületi Kulturális Közhazsnú Nonprofit Kft. (1024 Budapest, Marczibányi tér 5/a.)
- BUDÉP Budai Épületfenntartó és Szolgáltató Kft. „v.a.” (1025 Budapest, Felső-Zöldmáli út 128–130.)
- II. Kerületi Sport és Szabadidősport Nonprofit Kft. (1024 Budapest Mechwart liget 1.)

1.10.6 Energiagazdálkodás

Az önkormányzat 2012-ben valamennyi működtetett és fenntartott intézményére vonatkozó energetikai felülvizsgálatot készített¹⁶. A vizsgálat eredményeként racionalizált földgáz és villamosenergia-beszerezési rendszer jött létre, az eddigi fölösleges kapacitások kiiktatásra kerültek.

Az audit az önkormányzat és az üzemeltetésébe tartozó intézmények (bölcsődék, óvodák, általános iskolák, gimnáziumok, szociális intézmények, művelődési központok, Polgármesteri Hivatal, irodák, orvosi rendelők), fogyasztási helyek közbeszerzési eljárás lefolytatásával végigvitt villamos- és gázenergia beszerzésre, ezen belül szerződésekre, egyéb dokumentációkra, számlákra terjedt ki.

A földgáz-audit során összesen 75 db felhasználási (szerződési) helyen 86 mérőóra adatai kerültek átvizsgálásra (rövidebb és hosszabb időszakokat felölelve). 75 szerződésből 27 volt versenypiaci (37 mérővel) és 48 volt egyetemes szolgáltatási szerződés (49 mérővel). A 48 felhasználási hely számláit érintően a hatósági rendeletekben meghatározott módokon és árakon történtek a számlázások. A vizsgálat kiterjedt az eddig is versenypiaci feltételek alapján vételező felhasználási helyek szerződéseire és számlázására. Ebből 27 db felhasználási hely (szerződés) volt 37 db mérőórával. A felülvizsgálat eredményeképpen az addigi túlszámlázások az intézmények tekintetében megszűntek.

A villamosenergia-audit során összesen 59 felhasználási hely jöhetett szóba, ahol 64 szerződés alapján történik a szolgáltatás. Ezekben a felhasználási helyeken 68 mérőórán keresztül vételezik a villamos energiát, 47 fogyasztási hely az egyetemes szolgáltatás A1-es tarifa alapján van ellátva, 21 fogyasztási helyen az egyetemes szolgáltatás A3-as tarifa alapján szolgáltatnak.

Az audit eredményeként bevezetésre került az elektronikus árlejtés az energiahordozók beszerzése esetében. Az on-line aukciók, az elektronikus árlejtés alapját az elektronikus beszerzési rendszer jelenti. Az elektronikus alapú beszerzési rendszer a beszerzési hatékonyságot növelő szolgáltatás.

Az önkormányzat kiemelten kezeli intézményei energetikai korszerűsítését.

¹⁶ Forrás: Energetikai audit jelentés, 2012.

Az elmúlt években az alábbi beruházások történtek a kerületben:

- Értelmi Fogyatékosok Nappali otthona kialakítása meglévő épület átalakításával és energetikai korszerűsítésével 2010–11-ben.
- Fillér u. 70–76. Általános Iskola bővítése és energetikai felújítása, részben EU-s forrásból (KEOP-5.1.0-2009-0013).
- Klebelsberg Kunó Általános Iskola és Gimnázium könyvtáráépületének bővítése, Gyermek haza kialakítása, komplex akadálymentesítéssel, energetikai korszerűsítéssel.

- Meglévő épület átalakításával új bölcsőde és korai fejlesztő létrehozása, komplex akadálymentesítéssel, hőtechnikai korszerűsítéssel 2009-2010-ben részben EU-s támogatásból (KMOP-4.5.2/A-2009-0008).
- Meglévő óvoda átalakítása (Labanc u.2.) energetikai korszerűsítése, 2013–14.
- Meglévő óvoda energetikai korszerűsítése (Budakeszi út 75.) 2014.
- Meglévő óvoda új szárnyal történő bővítése, energetikai korszerűsítése (Szemplőhegy u. 27.) részben EU-s forrásból (KMOP 4.6.1.-11-2012-0005).

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

A településüzemeltetési szolgáltatások a kerületi és fővárosi önkormányzat feladatmegosztásában állnak rendelkezésre.

A szennyvízelvezetés fővárosi feladat. A kerület teljes körű csatornázása 2015-ben, a főváros és az önkormányzat közös finanszírozásában, uniós forrás felhasználásával valósul meg.

A hulladékkezelés szintén fővárosi feladat, a háztartási és a szelektív hulladék elszállítását, valamint a közterületi konténerek ürítését a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. (FKF Zrt.) végzi.

A 48/1994. (VIII. 1.) Főv.Kgy. rendelet a főváros köztisztaságáról rögzíti a közterületek tisztán tartásának szabályait.

Az önkormányzat önként vállalt feladatként a kerület tulajdonában lévő bizonyos területeken a járdák takarítását az önkormányzat járdatisztító gépeivel elvégzi. Helyi feladat továbbá az illegális hulladéklerakók folyamatos felszámolása, valamint a megmaradt szelektív hulladékgyűjtő szigetek környezetének rendben tartása (ez utóbbi az önkormányzat önként vállalt feladata, az FKF Zrt. kapacitáshiányának kompenzálására).

Kerületi feladat továbbá a parkterületek és egyéb zöldfelületek fenntartása, amelyet vállalt feladatként kiegészít a lakossági komposztálás lehetőségének, illetve a gallyaprítás lakosság általi igénybe vétele lehetőségének biztosítása.

1.12 A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok

1.12.1.1 Domborzat

A II. kerület a Budai-hegység¹⁷ területén helyezkedik el.¹⁸ A hegység nagyrészt triász kori mészkőből és dolomitből felépült tömege a Duna vonalánál találkozik az Alföld süllyedékével. A mészkővön kívül megtalálható például a hárshegyi homokkő is. A hatalmas szerkezeti vonalnak a kiemelkedő hegységi, budai részen is számottevő szerep jutott, ahol a repedések utat nyitottak a nagy mélységből felemelkedő meleg vizeknek csakúgy, mint a felszínről leszivárgó karsztvizeknek. Mindezek eredményeként repedések mentén meleg és hideg vizek váltakozó hatására létrejött, labirintus alaprajzú, gazdag ásványkincsű barlangok keletkeztek.

1.12.1.2 Hegyek

A Budai-hegység főtengeleiben lévő törésvonal, az északnyugat-délkeleti irányú Hűvösvölgy és a Nagykovácsi-medence két fő részre osztja a hegységet: északi és déli részre.

Az északi részen két rögsorozat húzódik. Az egyik rögsorozat további két ágra bomlik: a Rózsadomb – Ferenc-hegy – Látó-hegy – Kecske-hegy – Újlaki-hegy ág, valamint a Mátyás-hegy – Remete-hegy – Tábor-hegy ág. Ez a két ág fogja közre a Szépvölgyi-medencét és egyesül a Hármashatár-hegyben, ami egy vonulatként folytatódik tovább a Pesthidegkúti-medence északi részén: Csúcs-hegy – Szarvas-hegy – Kálvária-hegy. Az északi rész másik rögsorozata a Fazekas-hegy – Hosszúerdő-hegy – Remete-hegy – Kerek-hegy – Zsíros-hegy – Nagy-Szénás – Bükköstető. A két északi vonulat között folyik a Jegenyevölgy patakja.

A déli részt ugyancsak két csoportra lehet osztani. Az első a Szabadság-hegy – János-hegy – Nagy-Hárs-hegy alkotja, ehhez csatlakozik a Nagy-Kopasz csoportja, aminek

¹⁷ A Budai-hegység (más néven Budai-hegyek) kistáj, ami a Dunántúli-középhegység, azon belül a Dunazug-hegyvidék része. Legmagasabb pontja a Nagy-Kopasz (559 méter), Budapest területén a János-hegy (527 m), legalacsonyabb pontja a hegység délkeleti részén van (107 méter). Területe 201 km². Északon a Pilis határolja, a Tinnye és Piliscsaba térségéből délkelet-keleti irányú gerinc északi lejtője. A hegység északi határa párhuzamosan fut az Aranyhegyi-patakkal és a 10-es úttal. Kelet felé a Duna illetve a Vác-Pesti-Duna-völgy határolja, mivel a hegység nem megy el a Dunáig, Budapest vízivárosi része már nem része a kistájnak. Délben a Budakeszi-medence ékelődik be a hegységbe, de nem része annak. A hegység déli határa Budaörs északi szélé, a Csíki-hegyek vonulata még a Budai-hegységhez tartozik. Nyugaton a Zsámbéki-medence határolja a Budai-hegységet, északnyugaton pedig, Tinnyénél a keleti-Gerecse.

¹⁸ Forrás: Dr. Juhász Árpád – Dr. Gál Éva: A budai hegyvidék; Dr. Pápa Miklós: Budai hegyek útikalauz.

a földrajzi helyzete még az 1950-es években is vitatott volt, akkoriban a Gerecséhez is szokták sorolni. A déli rész másik ága a kicsi, alacsony de meredek, sziklás hegyek (sasbércek) vonulata: Gellért-hegy – Sas-hegy – Ördögórom – Budaörsi-hegy – Csíki-hegyek.

1.12.1.3 Éghajlat

A Budai-hegység a mérsékelt övben helyezkedik el, ezért a négy évszak: tavasz, nyár, ősz és tél a jellemző rá. Mivel kelet felé a Dunával és az Alföld síkjával érintkezik, a klímája átmeneti a sík vidéki és a középhegységi éghajlat között. Ennek a különbségnek az egyik jellemzője, hogy a hegység belsejében, a Duna menti hegylábhoz képest évente 7–10%-kal, de télen 20%-kal több csapadék esik.

A napi középhőmérséklet száz éves átlaga a Rózsadomb lábánál, 130 méteres tengerszint feletti magasságon mérve télen december 21-e és február 10-e között 0 °C alatt van. Decemberben és januárban rendszeres a –10 °C alatti hőmérséklet. A leghidegebb a január 11–25 közötti időszak. Tavasztól őszig, április 10-e és október 20-a között 10 °C, ezen belül június 17-e és augusztus 30-a között 20 °C fölötti az átlag. A legmelegebb napok július 15-e és augusztus 2-a között vannak. A hőmérsékleti maximum júliusban van, rendszerint 33 °C körül. Néha májusban és szeptemberben is 30 °C fölötti a meleg, áprilisban és októberben viszont előfordulnak 0 °C alatti hőmérsékletek is.

A napsütéses órák száma júliusban több mint 300, decemberben viszont csak 40 körül van. Évente összességében megközelíti a 2000 órát.

A szél legtöbbször a hegység felől fúj a városba (északnyugat és nyugat felől), a keleti és délkeleti szél ritka. Ezért helytálló az a megállapítás, hogy a Budai-hegység Budapest tüdeje.

A csapadék éves mennyisége, szintén száz éves átlagban 600–700 mm. Havazás évente átlagosan 30 napon fordul elő. A hó a Budapest felőli részeken 40 napig, a hegység belsejében, 400 méteres magasságon azonban akár 60 napig is megmarad.

Főleg télen előfordulhat, hogy a völgyekben és az alacsonyabb területeken megszorul a hideg köd és szmog alakul ki Budapesten, de ugyanekkor a hegyek magasabban fekvő részein derült, melegebb, napos idő van. Ez az úgynevezett inverzió leginkább reggel gyakori, de előfordul egész napig tartó is. A téli reggeleken a völgyekben fagyzugok alakulnak ki, ahol néha akár 10°C-kal is alacsonyabb a hőmérséklet a magasabban lévő területeknél. Erre a jelenségre utal a Hűvösvölgy neve is.

1.2.1.4 Élővilág

A II. kerület építészeti és természeti környezet szempontjából világosan különálló részekre tagolható, ez alapján a kerületet három kerületrészre osztható: Bel-Buda, Középső dombvidék, illetve Pesthidegkút. Míg Bel-Buda és Pesthidegkút kerületrészeket egyértelműen lakóövezetként értékelhetjük, rendre társasházas, illetve kertvárosi övezetekkel, addig a Középső dombvidék jelentős része a Pilisi Parkerdő területére esik.

A parkerdő a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll. Ezeken a területeken túlnyomórészt az őshonos növényállományt találjuk (tölgy, cser, akác, gyertyán, fenyők, bükk, nyár).

Az erdőterületek a Magyarországon őshonos állatfajták szinte kivétel nélkül helyet adnak, így a II. kerületben a nagy méretű és egyedszámú madárállomány mellett megtalálhatóak a nagyvadak (dánvad, muflon, őz, vaddisznó) de számottevő a területen a menyét-, nyuszt és mókuszállomány is. Az emberközeli életmódhoz szinte minden vadfaj hozzászokott, így nem ritka, hogy a nagyvadak megjelennek a lakóházak kertjében, a közutakon, a mókusok megtelepednek a társasházak ősfás kertjeiben, a menyétek, nyestek károkat okoznak a gépjárművek elektromos vezetékeiben.

A kerület ezen részei összességében jól együtt élnek a természettel, a környezettudatosság egyre több háztartásban megjelenik (pl. szelektív hulladékgyűjtés, madárbarát kert, komposztálás)

1.2.1.5 Barlangok

A II. kerület földrajzi jellegzetessége a rendkívüli barlangsűrűség. A budai barlangokat mintegy egymillió évvel ezelőtt a mai Duna-parton fakadó hévforrások, az akkor még magasabb szintre is feltörő hévizek alakították ki. A barlangok ritka értékét nemcsak különleges kialakulásuk, hanem egyedi oldásforma-kincsük és különleges ásványkiválásaik adják. A hévizek visszavonulása után a járatrendszerekben gazdag ásványkiválások maradtak a Ferenc-, és Szemlő-hegyi barlangokban, de leginkább a József-hegyi barlangban. Főként a József-, Szemlő-, és Ferenc-hegyi barlangokban található nagy mennyiségben borsókő, gipsz, barit és kalcitkristály, valamint cseppkövek, bár nem olyan nagy mennyiségben, mint a szokványos patakos karszt barlangoknál. A barlangokban több helyen a hajdan volt tenger aljáról származó ősmaradványok találhatóak (Pálvölgyi és József-hegyi barlangok).

A fent felsorolt nagybarlangokon kívül még 68 kisebb barlang ismert a kerület bel-budai szakaszán, a 4762 barlangkataszteri számú területen. Ezen kisebb barlangoknak a továbbkutatása után további, több kilométer hosszúságú barlangok kerülhetnek elő.

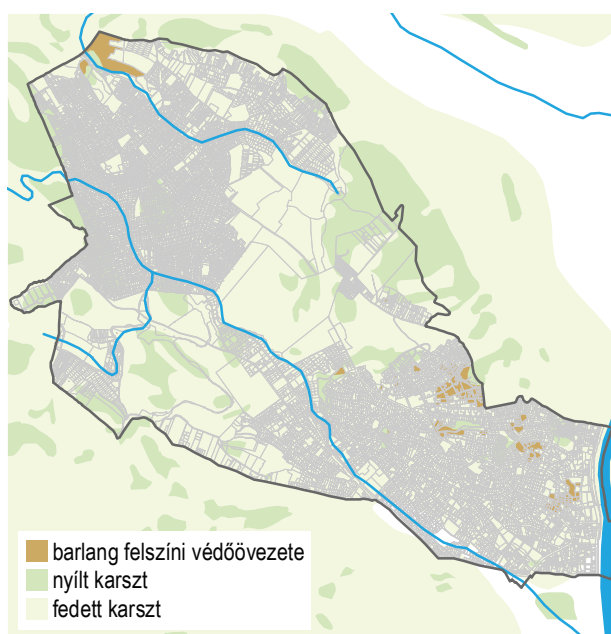
1.12.2 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

A területhasználat jellege meghatározza az élővilág és a zöldfelületek helyét és szerepét az egyes kerületrészek életében. A belső és külső területeken kondicionáló zöldterületek és -felületek találhatók, a középső kerületrészekben a természetvédelmi szempontok dominálnak.

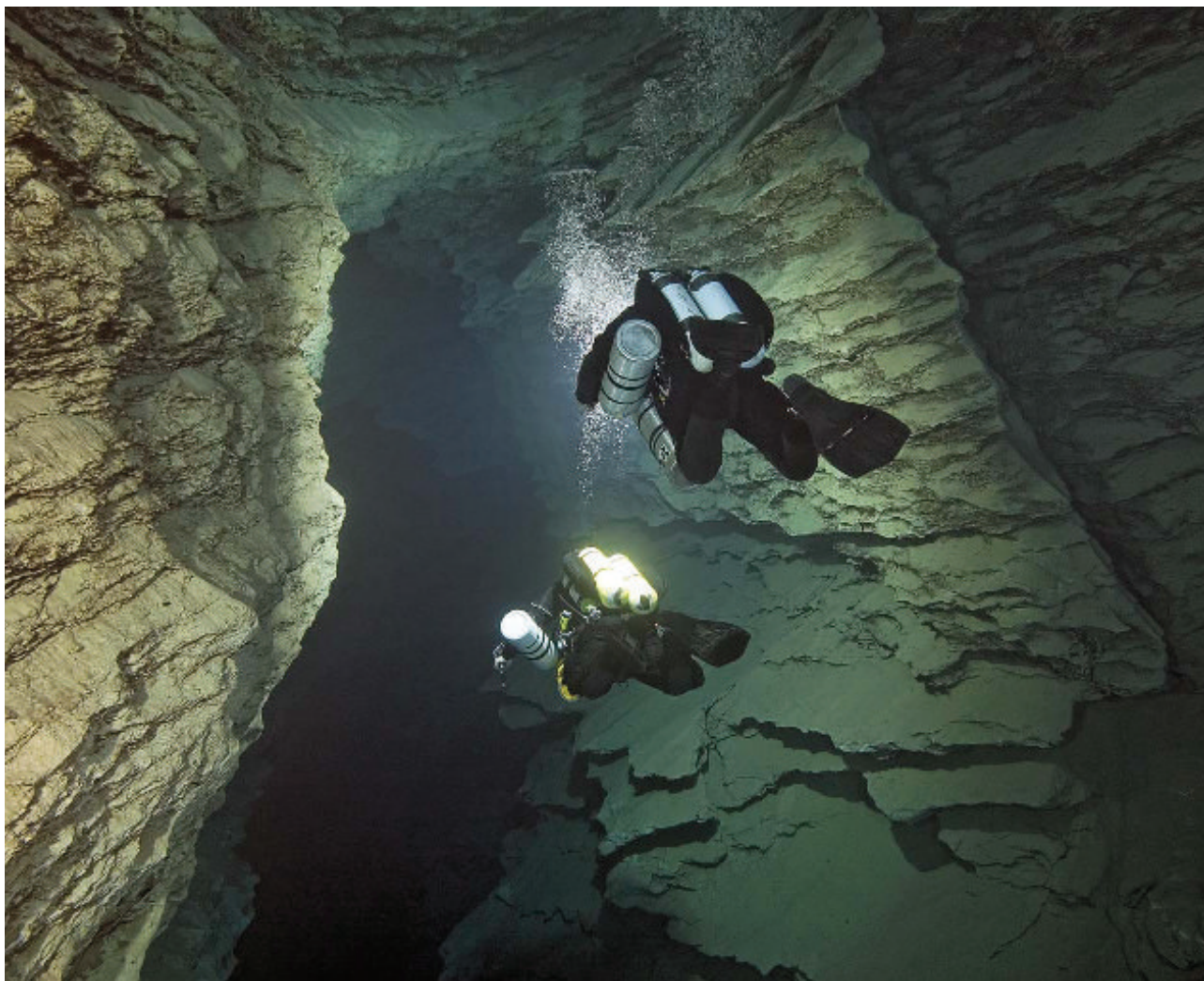
A fokozottan védett barlangok: Bátori barlang, Szemlő-hegyi barlang, József-hegyi barlang, Pálvölgyi barlang, Molnár János barlang, Ferenc-hegyi barlang.

A kerület hévizes keletkezésű barlangjai mind hazai, mind világviszonylatban geológiai, morfológiai és nem utolsósorban turisztikailag és balneológiai is kiemelkedő értékek, amelyek védelme és megőrzése elsőrendű városgazdálkodási feladat. A budai hidrotermális karsztot – barlangokat és a hozzá tartozó forrásokat – évekkel ezelőtt az UNESCO természeti világörökségek listájára terjesztették fel. Egyelőre várólistán vannak, és jelenleg arra a döntésre „várnak”, amely a világörökség listáján lévő Duna-parthoz (amely a Budai várnegyeddel és az Andrássy úttal együtt a világörökség része) „csatolja” ezeket az értékeket (bővebben lásd 1.14.4.4 alfejezet)

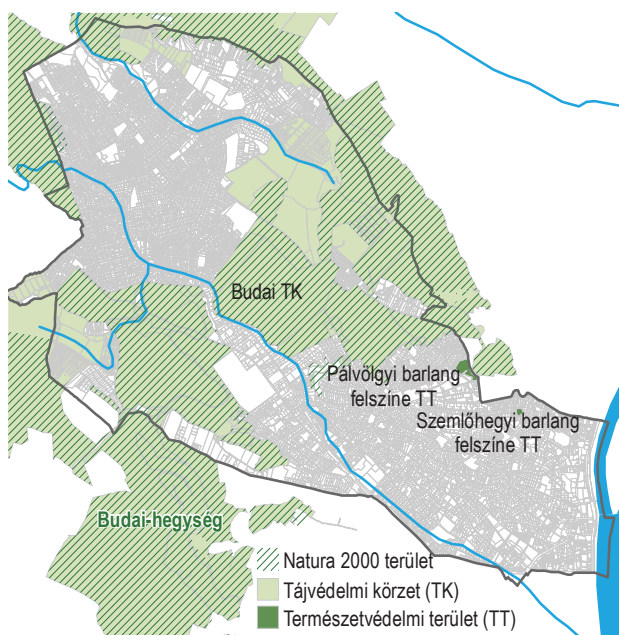
A II. kerület természetvédelmi szempontból három nagy részre tagolható: a „belső terület” sűrűn beépített, intenzív lakóterület; a „középső terület”: a Budai Tájvédelmi Körzet országos védelem alatt álló természetvédelmi területe; a «külső terület» Pesthidegkúti családi házas, gyorsan fejlődő területe.

13. ábra. Barlangok felszíni védőterülete és karsztos képződmények

A Molnár János-barlang

14. ábra. Természetvédelem

1.12.2.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Természetvédelmi területek

I. Országos jelentőségű természeti területek és értékek:

- a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 125/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet alapján az országos jelentőségű Budai Tájvédelmi Körzet területei,
- a 66/2007. (X.18.) KvVM rendelet értelmében a Pálvölgyi barlang felszíni védőterülete (Szépvölgyi út 162.) természetvédelmi terület,
- a 74/2007. (X. 18.) KvVM rendeletnek megfelelően a Szeplőhegyi barlang felszíni védőterülete (Barlang utca 10.) természetvédelmi terület,
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt) 23. § (2) bekezdése alapján ex lege védett barlangok és források, melyek a Tvt. ezen szakasza alapján országos jelentőségű természetvédelmi területnek minősülnek.

II. Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek:

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről (Natura 2000 terület) szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján a Budai hegység elnevezésű, HUDI20009 jelölésű kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek.

III. Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben (OTRT) kijelölt országos térségi övezetek:

- az országos ökológiai hálózat övezetei (magterület övezete, ökológiai folyosó övezete, puffertérület övezete),
- a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete.

IV. Fővárosi (helyi) jelentőségű gyógyforrások, kutak, védett természeti területek és értékek:

- Meleg karsztforrások, kutak:
 - Császár fürdő forrásai és kútja (Frankel Leó út 29–31.),
 - Király gyógyfürdő (Fő utca 84.),
 - Lukács fürdő forrásai és kútja (Frankel Leó út 25–29.).
- Védett területek és egyedi értékek:
 - Heinrich István utca 5. sz. alatti olimpiai tölgy (11377 hrsz.),
 - Mihályfi Ernő kertje (Bogár utca 25),
 - Balogh Ádám utcai triász és eocén képződmények,
 - Pesthidegkút, Szép Ilona utca 4. sz. alatti galagonya,
 - Apáthy szikla (Nagybányai út, 11662/1 11723 hrsz.),
 - Gazda utca 45. sz. alatti hársfa,
 - Rómer Flóris utca 52–54. sz. alatti kert,
 - Fazekas-hegyi kőfejtő (Uzsoki utca 5., 50127/A. hrsz.),
 - Pusztaszeri úti földtani alapszelvény (Pusztaszeri út 5/B. előtti közterületen).

A felsorolt területeken a meglévő természeti adottságok és a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően, általános természetvédelmi célkitűzés a természetes növénytakaságok és a természetszerű élőhelyek, valamint a ott előforduló védett és fokozottan védett növény- és állatfajok, továbbá a Natura 2000 területeken található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, illetve a fenntartható gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Ezeken a területeken alapvetően kell kezelni a természetvédelemnek alárendelt területfelhasználás előnyben részesítését. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete 2015. január 1-jén lépett hatályba. Az övezettel érintett területeken cél a meglé-

vő tájképi egység megőrzése, a tervezett fejlesztések során a sziluettvédelem különösen fontos szempont kell legyen.

Budai Tájvédelmi Körzet érintett területei

A kerület középső részében található Budai Tájvédelmi Körzet egységesen fővárosi, illetve országos oltalom alatt áll. A körzetben az értékelések szerint határozott leromlási tendencia figyelhető meg (fajok eltűnése, területek degradálódása, beépítés stb.). A II. kerületben található erdőterületek többsége a Budai Tájvédelmi Körzet része és a Pilisi Parkerdő Zrt. kezelésében áll. A Budai Tájvédelmi Körzet területe 10.234 ha, ebből 2.495 ha a főváros közigazgatási területén belül helyezkedik el. A társaság az állami területek vagyongazdálkodója, valamint azoké a területeké, melyeket 1992-ben a II. kerület visszakapott (Ferenc-hegy). 9,5 km², zömében erdőterület áll a Parkerdő kezelésében. Az utóbbi tíz évben nem történt változás a terület nagyságában. A kerületben a magánerdők aránya jelentéktelen.

A kerület természeti értékeiben a legnagyobb kárt az illegális hulladéklerakás, és az ehhez társuló problémák, valamint a túlhatalmas használat okozza. Az illegális hulladéklerakók száma a kerületben magas, jelenleg mintegy 30-at tartanak nyilván. A lakosság főleg az erdőszéleken helyezi el a hulladékot, ami egyszerre jelent esztétikai, vegyi és mikrobiológiai veszélyforrást. A hulladékból származó szennyezés a talajvízzel nagy távolságokat tesz meg, és más területeken is potenciális veszélyforrást jelent.

A Parkerdő kezelése alatt álló területen az alábbi neuralgikus pontok találhatók:

- a Nagykovácsi úton a Nagyréttel szemben (itt korábban konténer állt, de most is elszállítják a hulladékot),
- a Gyöngyvirág utcában (zöldhulladék), illetve
- a Kuruclesi úton.

Az illegális hulladéklerakás egy speciális fajtája a nyese-dék, avar, levágott fű és más zöldhulladékok lerakása az erdőben (lásd Gyöngyvirág utca). Ezek a zöldhulladékok a bennük rejlő peszticid- és egyéb szennyezőanyagok miatt is veszélyt jelentenek a környezetükre. A probléma kezelésére a kerületben az önkormányzat intézkedési tervet dolgozott ki.

A fővárosi „zöld gyűrű” megőrzése szempontjából a kerület kiemelkedő jelentőségű területei: Ferenc-halom, Nagy-Hárs-hegy, Húvösvölgy, Kecse-hegy, Látóhegy, Újlaki hegy, Hármashatár-hegy, Mária-hegy, Tökhegy.

A kerület esetében a legfontosabb sugárirányú zöldfelületi elemek a Szilágyi Erzsébet fasor – Budakeszi út – Húvösvölgyi út – Szépvölgy és a Duna-parti rész zöldfelületei.

Közparkok és közterek

A kerület közparkjai és közterei a lakosság és a turisták pihenési, szabadidőspport, szórakozási, egészség-megőrzési céljait hivatottak ellátni változatos formában, miközben jelentős szerepük van a belső kerületrészek zöldfelületeinek biztosításában, és ezzel a környezetterhelés mérséklésében. A kerület zöldfelületéből a közparkok nagysága 0,25 km². A parkokkal kapcsolatos fő problémák a vandalizmus, a nem megfelelően szabályozott ebtartás, zöldfelületek, virággal beültetett felületek károsítása.

A közparkok a lakosság számára kikapcsolódási, pihenési lehetőséget nyújtanak, mindemellett igyekeznek biztosítani a sűrűn beépített területek zöldfelülettel való ellátását. Az utóbbi évek nagy beruházásai több magas színvonalú park létrejöttét eredményezték, melyek megőrzése a jövőben is feladat.

Az alábbi felsorolás a kerület területén lévő parkokat mutatja.

- Az önkormányzat kezelésében lévő parkok: Ady liget (Nagykovácsi út – Feketerigó u. és Pipitér u. közrezárt terület), Temető utcai (Kisgazda u. keresztező-

dése), Nagy Imre tér, Üstökös utcai park, Zsigmond tér, Sajka utcai park, Mechwart liget, Pap kert, Vérhalom tér, Nagy Lajos tér (Fenyves park), Torockó téri park, Máriaremetei Templomkert, Cseppkő u. és a Zöldkert út kereszteződésében, Bánffy György emlékpark (Hűvösvölgyi út 221.), Terasz Sevcsenko tér, Bibó István park, Margit park, Mansfeld Péter park.

- Fővárosi tulajdonban és kezelésben lévő parkok: Sziglói Erzsébet fasor, Széna tér, Bem tér, Gyóni Géza park, Germanus Gyula park, Elvis Presley park, Schlachta Margit rakpart.
- A Magyar Állam tulajdonában, a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Zrt. kezelésében áll a Gül baba Túrbe.
- A Millenáris Parkot a Millenáris Nonprofit Kft. tartja fenn.

A lakókertek esetében – ami a kerületben jelentős arányt képvisel – általános tapasztalat a nagyfokú beépítettség (garázsok, úszómedencék) illetve a zöldfelületek rendezettségének és ápolásának hiánya, a kertkultúra elmaradott szintje (noha egyre több jó példát is találni). A társasházak, illetve kertés házak előtti közterületek lakosság általi rendben tartását az önkormányzat pályázatokkal támogatja.

1.12.2.2 Ökológiai hálózat

„Európa természetes élőhelyeinek jelentős része az emberi hasznosítás és terhelés következtében megsemmisült, illetve feldarabolódott. A fajok az eredeti állapotokhoz viszonyítva kis foltokban megmaradt természetes és természetközeli élőhelyekre szorultak vissza, illetve egy részük mesterséges vagy degradált élőhelyekre kényszerült” (KvVM, 2004).

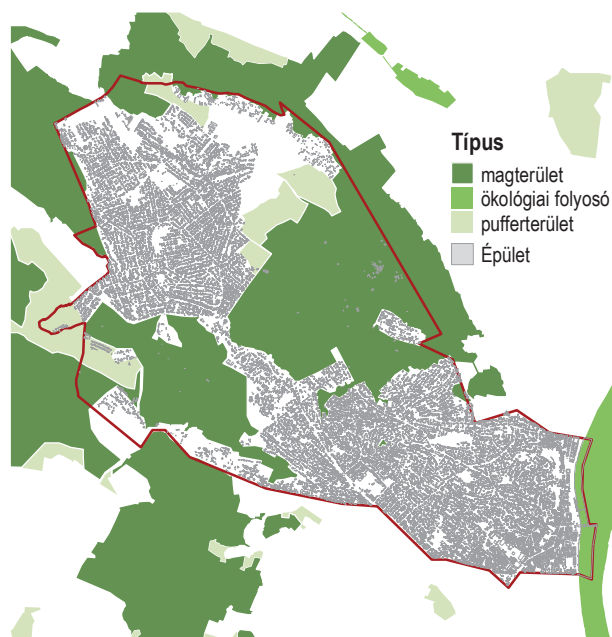
A védett területekhez hasonlóan a megmaradt, nem védett természetes és természetközeli élőhelyek sem lehetnek elszigetelt egységek, mivel kis kiterjedésük miatt nem biztosíthatják hosszú távon az élővilág fennmaradását, nem akadályozhatják meg a fajok további eltűnését. Nyilvánvalóvá vált, hogy az egyes területeket olyan funkcionális rendszerben, ökológiai struktúrában kell értékelni és kezelni, hogy a kisebb-nagyobb élőhelyek összekapcsolása valamilyen módon megvalósuljon. Erre a szakmai megfontolásra az „ökológiai hálózat” rendszerének elismerése épült, amely a 90-es évek elején kulcsfontosságú szakmapolitikai hangsúlyt kapott a nemzetközi, de különösen az európai természetvédelem terén¹⁹.

Az ökológiai hálózatnak három funkcionális kategóriája van: 1) az ún. magterületek, a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, amelyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai; 2) az ún. ökológiai folyosók, amelyek a magterületek közötti kapcsolatot, génáramlást biztosítják; 3) az ún. pufferterületek, amelyek a magterületek és a folyosók körül védőzónát jelentenek.

Budapest II. kerületében az alábbi területek részei Nemzeti Ökológiai Hálózatnak:

- A Paprikás-patak melletti 20 m-es sáv a KSZT alapján
- A Mosbach park
- A tó körüli közpark és az erdő
- A kastélykertek
- A kastélykertek folytatásaként a Váry köz és a Patakegyi utca közötti lakótelkek kertjei
- Paprikás patak menti erdőterület

¹⁹ Először 1993-ban, a maastrichti konferencián merült fel egy európai szintű ökológiai hálózat létrehozásának igénye Európai Ökológiai Hálózat (EECONET) néven. Komolyabb, állami szintű támogatást ez a kezdeményezés akkor kapott, amikor az Európa Tanács által kezdeményezett Páneurópai Biológiai és Tájdiverzitási Stratégiát a környezetvédelmi miniszterek szófiai találkozásánál a csatlakozó országok – köztük Magyarország – aláírták (1995. Szófia). A konferencián jóváhagyták, hogy a Páneurópai Ökológiai Hálózatot (PEEN) 2005-ig kell a résztvevő országoknak kijelölniük. 1999. áprilisában, Genfben elfogadták a Páneurópai Ökológiai Hálózat kialakítására vonatkozó irányelveket. A PEEN lényegében az egyes országok ökológiai hálózataiból tevődik össze. Magyarországon a Nemzeti Ökológiai Hálózat tervezése 1993-ban kezdődött meg a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) szervezésében

15. ábra. Nemzeti Ökológiai hálózat

1.12.3 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

A kerületben a természeti értéket a közhasználatban álló zöldfelületek, illetve védett és védelem alatt nem álló erdőterületek képviselik. Az ezekkel kapcsolatos társadalmi, illetve a lakosság és a hatóságok között felmerülő konfliktusokat a diszfunkcionális zöldfelület-használat jelenti.

A lakott területek közé ékelődő erdőterületekben állandó problémát jelent a hajléktalanok jelenléte, akik életvitelszerűen tartózkodnak a zöldterületen, problémát okozva ezzel a funkcionális használóknak. A probléma jelenleg megoldatlan.

Az illegális hulladéklerakás állandó feladatot ad a hatóságnak, ez a probléma folyamatos járőrözéssel és mobilkamera-hálózat kiépítésével orvosolható.

A kerület forgalmas útvonalai mentén, illetve a közlekedési csomópontokban a forgalom feltorlódása esetén a gépjárművek okozta lokális légszennyezés (oxidatív gázok, korom) okoz problémákat, elsősorban a lakosság egészsége, másodsorban az épületek állapota terén.

A kerületben – hasonlóan Budapest területének túlnyomó részéhez – számos példa van a rendezetlen kertek, homlokzatok, elhanyagolt vagy befejezetlen ingatlanok okozta vizuális-esztétikai konfliktusokra is.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Zöldfelületi ellátottság értékelése

A KSH adatbázisában szereplő zöldterületi mutatók alapján elmondható, hogy a kerületben az összes 2009 és 2012 között folyamatosan növekedett az újonnan kialakított parkoknak köszönhetően. A játszóterek és tornapályák területe ugyan az utóbbi 6 évben nem növekedett, felszereltségüket és a játszószerkezeteket, illetve tornaszereket minőségét azonban folyamatosan fejleszti az önkormányzat.

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A tájhasználati konfliktusokat bemutató fejezetben felsoroltakon túl a zöldfelületi rendszer konfliktusai nem in-

dukálnak hatósági feladatokat. Problémával a zöldfelület-használat során azért találkozhatnak kevéssé a használók, mert a kerület zöldfelületei használati, funkcionális szempontból határozottan elkülönülnek, így a parkok, a játszóterek és a sportterületek használata nem generál állandó konfliktusokat.

A kutyatartás még jelenleg sem teljesen kialakult formája mindazonáltal folyamatos problémát jelent a lakosság körében.

A mindennapi problémák forrását az önkormányzat megszüntetni nem tudja, azokat a kerület kevéssé meredek utcáit napi rendszerességgel takarító járdatisztító gépeivel próbálja enyhíteni.

15. táblázat. Zöldterületi jellemzők

Mutatók	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Összes zöldterület (m ²)	248 876	233 796	239 360	239 504	239 514	239 383
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma (db)	9	9	9	9	9	9
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek területe (m ²)	6 544	6 544	6 544	6 544	6 544	6 544
Védett természeti terület (m ²)	9 884	9 884	9 884	9 884	nincs adat*	nincs adat*

* A védett természeti területek vonatkozásában az utóbbi két évre nem tartalmaz adatot az adatbázis, azonban az idősor adatai alapján változatlanul feltételezhető.

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A II. kerület földrajzi és az épített környezet szempontjából egyaránt jól elkülöníthető kerületrészekre osztható, melyeket a kerületrészekre vonatkozó 3. fejezet részben jelentősebb mutatószámaik mentén részletesen bemutatunk.

A kerületrészek épített környezet és településszerkezet szempontjából is jelentősen különböznek, ezek szerint történt meg a kerületrészek körülhatárolása. Az ún. belső vagy történelmi kerületrésztől, ami épített környezeti ele-

mei szempontjából a belváros struktúrájának felel meg, múlt század elején épült bérházaival és az ipari tevékenység örökségeként még megmaradt épületeivel, még kevésbé élesen válik el a Pilisi parkerdőt magában foglaló Középső dombvidék kerületrész, tekintve, hogy bár domborzatilag számottevő a különbség, a társasházak környezeti jellemzői itt is.

A kerület részeként 1950 óta számon tartott Pesthidegkút azonban egyértelműen az előző kettőtől eltérő domborzati és városképi értékekkel bír – az elsősorban családi házas, kertvárosi megjelenésű életmód és társadalmi vonzerő szempontjából is jelentősen különbözik a másik két területi egységtől.

A kerület sajátosságának tekinthető, hogy legtöbb budapesti kerülettől, illetve vidéki nagyvárosoktól eltérően egészen különleges és összetett természeti adottságokkal rendelkezik, és ennek megfelelően a biodiverzitás is sokkal magasabb, mint a standard városi környezetben.

A kerület jelentős részét elfoglaló erdőterület és a Dunával való találkozás a klimatikus viszonyoknak és az élővilág városban belüli jelenlétének egyaránt kedvez.

1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A kerület területének több mint egyharmada erdőterület, melynek nagy része állami tulajdonú, a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll.

A beépítetlen önkormányzati tulajdonú területek művelési ágak szerinti megoszlása az önkormányzati ingatlan-nyilvántartás szerint a 16. táblázat adatai szerint alakul.

A művelési ágak alá nem sorolt területek a forgalomképes termőföld kategóriában szerepelnek, minőségi besorolásukat az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazza.

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A művelési ágak szerint besorolásra került területek, ingatlanok nem beépítésre szántak, függetlenül attól, hogy kül- vagy belterületi elhelyezkedésűek-e.

A művelés alól kivett területek esetében a KVSz előírásai határozzák meg a beépíthetőséget, annak mértékét és szabályait.

Beépítésre nem szánt jelentősebb területek a kerületben:

- közjóléti erdők
- Petneházi rét
- Erzsébettelek jelentős része
- Erzsébetliget jelentős része
- Hármashatárhegyi reptér
- Máriahegy
- Tökhegy

1.14.1.4 Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

Az épített elemek a káros környezeti hatások leglátványosabb mutatói. A kerületben élő emberek lakókörnyezetéhez való viszonya meghatározza a települési környezet jellegét, bár a kerület – természeti és zöldterületi adottságait tekintve – a főváros más kerületeihez képest szerencsés helyzetben van.

16. táblázat. Területhasználat

Művelési ág		Terület
Összes önkormányzati nem beépítésre szánt terület		181,8 ha
Művelés alá nem tartozó beépítetlen terület és termőföld		43,8 ha
Ebből	erdőterület	6 849 m ²
	gyep	2 340 m ²
	gyümölcsös	6 862 m ²
	kert	27 141 m ²
	legelő	151 m ²
	zöldterület	24 553 m ²

A II. kerület területhasznosítása a következők szerint tagolódik:

- lakóterületi hasznosítás (belső város, kertváros),
- zöldterületi- természetvédelmi területhasznosítás,
- mezőgazdasági területhasznosítás,
- intézményterületi területhasznosítás.

A lakóterületi hasznosítás fokozatosan az intézményi és mezőgazdasági területekre is áthúzódik. Ennek környezetvédelmi következményeként az intézményi területen lakók nagyobb zaj- és légszennyezésnek lehetnek kitéve, a mezőgazdasági területen viszont a motorizáció növekedése és a csatornaellátottság hiánya miatt növekedhet a környezetszennyezés mértéke.

A kerület beépítési egységei a következők:

- Duna-parti sík rész,
- Rózsadomb,
- Pasarét,
- Pesthidegkút – Máriaremete,
- Pesthidegkút – Ófalu.

A kerületben a lakások felszereltsége, közművekkel való ellátottsága, csatornázottsága és komfortfokozata kedvezőnek mondható, ez hasonló a budapesti átlaghoz.

A kerületben jelentősen módosult az építetők köre: míg a gazdasági társaságok által épített lakások száma nő, addig a természetes személyek által épített lakások stagnál. Míg országosan a saját használatra történő építkezés volt a meghatározó, Budapesten az épített lakások háromnegyedét értékesítésre szánták.

Infrastruktúra-ellátottság

A kerületben egy hektár területre átlagosan 12,4 lakás jut, amely a fővárosi 15 lakás/ha lakósűrűségnél jóval előnyösebb képet mutat.

17. táblázat. Lakásadatok

Megnevezés	2010	2011	2012	2013	Változás 2013–2012	Index (%)	
						2013/2011	2013/2012
Lakásállomány							
Lakásállomány az év végén (db)	47972	48696	48798	48960	162	100,5	100,3
100 lakásra jutó népesség (fő)	184	180	181	182	1	101,5	100,6
	Lakásépítés						
Az év folyamán épített lakóépületek száma (db)	36	40	47	43	–4	107,5	91,5
Az év folyamán épített lakások száma (db)	82	94	122	176	54	187,2	144,3
Ebből: 1 szobás	5	3	1	1	0	33,3	100,0
2 (1+½) szobás	13	13	30	18	–12	138,5	60,0
3 (2+½) szobás	13	22	25	51	26	231,8	204,0
4 vagy több szobás	51	56	66	106	40	189,3	160,6
Ebből: vállalkozások által épített	29	42	55	122	67	290,5	221,8
természetes személy által épített	53	51	67	54	–13	105,9	80,6
Épített lakások összes alapterülete (m²)	12672	12699	17292	22791	5499	179,5	131,8
Az év folyamán megszűnt lakások száma (db)	11	13	20	14	–6	107,7	70,0
	Épített lakások felszereltség szerint						
Vízvezetékekkel ellátott* (db)	82	94	122	176	54	187,2	144,3
Ebből: közcsatornával	82	93	118	176	58	189,2	149,2
házi csatornával	0	1	4		–4	0,0	0,0
Gázvezetékekkel ellátott (db)	82	93	117	173	56	186,0	147,9
Fürdőszobával ellátott (db)	82	90	122	176	54	195,6	144,3

* Közütemi és házi vízvezetékekkel ellátott lakások együtt

Forrás: KSH Tájékoztatói adatbázis

A lakások víz- és elektromos ellátása csaknem 100%-os, a gázellátás és közcsatorna-hálózatra kötés a kerület keleti, dél-keleti felén, a belső városrészekben és Pasarét, Szép Ilona, Kurucles, Lipótmező, Törökvész, Vérhalom, Rézmál, Rózsadomb városrészekben is közel 100%-os.

A csatornázottság a külső kerületszeken az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően szintén közelít a 100%-hoz.

A lakóépületek környezeti állapota:

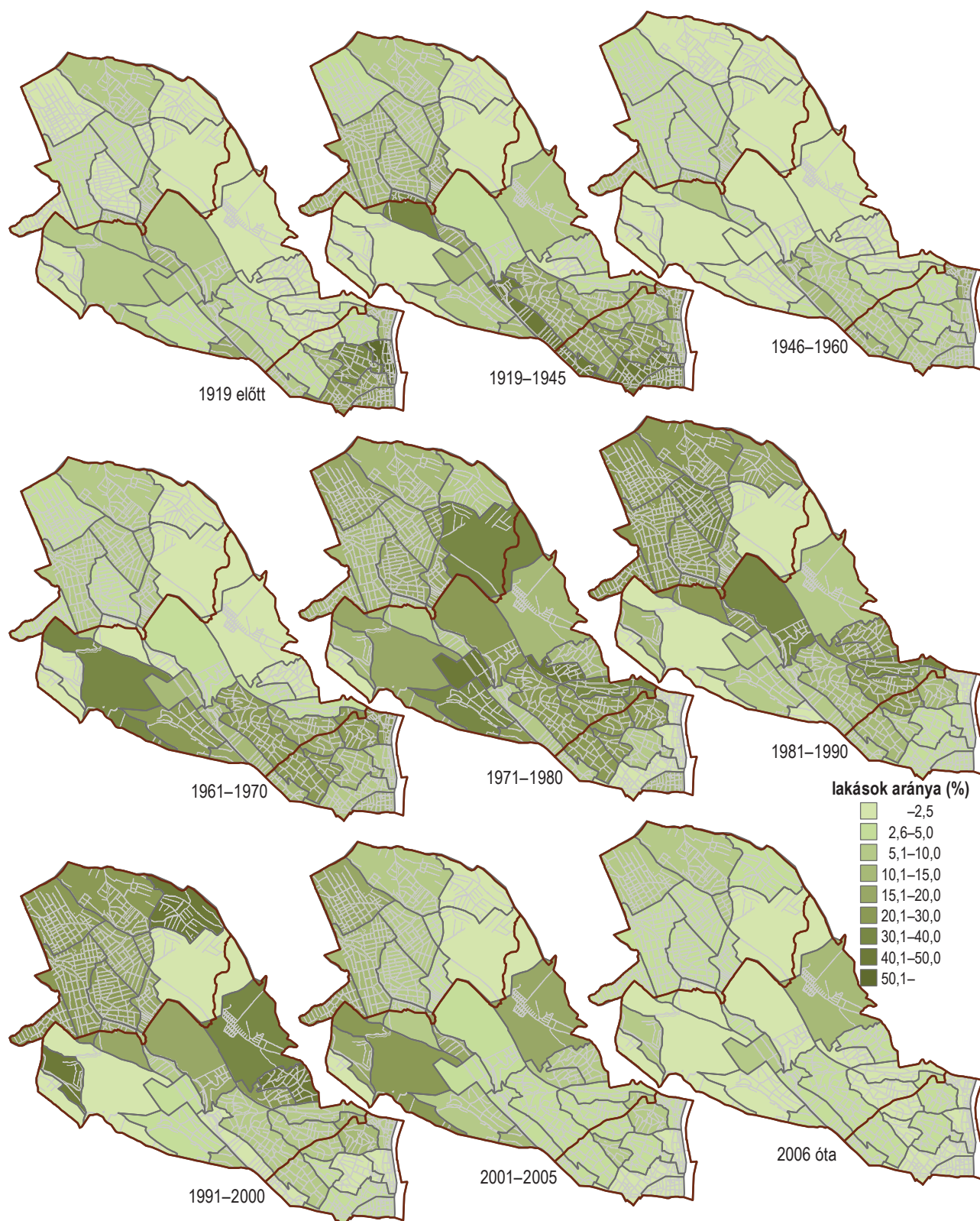
- A légszennyezési korrózió elsősorban a Margit körút környéki és a nagy átmenő forgalmat bonyolító utak mentén található lakóépületeken jelentkezik.
- A belső városi lakóterületen és a Duna-part zsúfolt részein a karbantartási munkák elhanyagolásából látható avulás, elhasználódás.

1.14.1.5 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A konfliktussal terhelt, szlömösödő területeket a 3. fejezet problématerképei között ábrázoljuk.

1.14.2 Önkormányzati tulajdon kataszter

Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2004.(X.13.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat vagyonáról és a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jog gyakorlásáról, továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek elidegenítésének szabályairól, bérbeadásának feltételeiről című jogszabály 1. és 2. §-a határozza meg az önkormányzati vagyonkataszter elemeit.

16. ábra. Az építési év szerinti lakásállomány városrészek közötti differenciái

Adatok forrása: Népszámlálás 2011., KSH

1. § (1) A rendelet hatálya kiterjed
- a) a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) tulajdonára, beleértve az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésének és bérbeadásának részletes szabályait, tekintet nélkül a vagyron fekvésére,
 - b) az Önkormányzatot megillető vagyoni értékű jogokra,
 - c) az Önkormányzatot megillető tagsági részesedésekre, tagsági jogot megtestesítő értékpapírra (a továbbiakban együtt: vagyon, a vagyon összetevői a vagyontárgyak).
- (2) Amennyiben jelen rendelet szabályozása kizárólag az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítésére vagy bérbeadására vonatkozik, úgy azt külön nevesítésre kerül.
- (3) A rendelet hatálya nem terjed ki a közterület használatra, amelyről külön jogszabály rendelkezik.
2. § (1) Az Önkormányzat tulajdona a nemzeti vagyon része.
- (2) Az Önkormányzat vagyona törzsvagyontól és üzleti vagyontól áll.
 - (3) A törzsvagyon tárgyai forgalomképtelenek vagy korlátozottan forgalomképesek.
 - (4) Forgalomképtelen törzsvagyon kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló vagyon és nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyon-elemekből áll.
 - (5) A jelen rendelet 1. melléklete tartalmazza a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű vagyonelemeket, 2. melléklete a forgalomképtelen, 3. melléklete a korlátozottan forgalomképes vagyonelemeket.
 - (6) A törzsvagyonba nem tartozó vagyontárgyak forgalomképesek.
 - (7) A törzsvagyon tárgyait a hatályos jogszabályok valamint a képviselő-testület határozatai alapján a Polgármesteri Hivatal tartja nyilván.

1.14.3 Az építmények vizsgálata

A II. kerület építményeinek, azok funkciójának, méreteinek, a település karakterének és helyi sajátosságainak leírását, az épületek és építési övezetek meghatározását, besorolását, beépíthetőségét Budapest II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2007.(I.18.) rendelete a

Bp., II. Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatról (KVSZ) című jogszabály Övezeti előírások című V. fejezete tartalmazza.

1.14.4 Az épített környezet értékei

1.14.4.1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Az Árpád-kor előtti idők

Az első, a neandervölgyi embertől származó leletre a kerület területén Pesthidegkút környékén, a Remete-szurdokban találtak. Magyarországon e típusnak ez a második legrégebb előfordulása. A régészek i.e. III. évezred második felében a Közel-Keleten és Európa számos részén elterjedt, úgynevezett Harangedény-kultúrához tartozó harcos-kereskedő népek több telepének lelőhelyét találták meg ezen a területen.

A római korból viszonylag sok, a II. kerület történetére vonatkozó információ áll rendelkezésre. Az I. században a budai Duna-partot őrző három lovas alakulat közül az egyik a Vízivárosban állomásozott. A limes út melletti vízivárosi telepet 260 körül a szarmaták és a kvádok elpusztították, nem is épült később újjá. A III. század második felében a budai hegyvidéken – például a Szemlő-hegyen – az aquincumi katonai arisztokrácia rendelkezett birtokkal. 400 körül a rómaiak kiűritették Kelet-Pannóniát, az V. századtól kezdve a romanizált lakosság nyomai többé nem mutathatók ki.

A történészek feltételezése szerint a honfoglalás után Budapest a vezértörzs, a Megyer (Tarján) szállásterületéhez tartozott. Az óbudai romok birtoklásához fontos belpolitikai események kapcsolhatók. A Kurucles-i dűlőkben a régészek honfoglalás kori sírokat tártak fel, az adatok mennyisége és minősége mégis kérdésessé teszi a budai oldal bárminemű jelentőségét a 895 utáni években.

Árpád-kortól a török kiűzéséig

A II. kerület területén az Árpád-kortól kezdve több település egykori nyomai mutathatók ki. A honfoglaló magyar törzsek egyikének nevét viselő Nyéken (a mai Szajkó utca környékén) X-XI. századi temetőket találtak. E falu középkori határai Buda, Felhévíz és Hidegkút voltak. Több mint valószínű, hogy már III. Béla korában királyi vadaskert működött a falu mellett. Birtokosai – az uralkodó családon kívül – a XIV-XV. században főleg kisnemesek, illetve budai polgárok voltak. A falu középkor végi, nemcsak lokális jelentőségét a határában létesített vadaskert, vadászkastély és nyári lak (a mai Hűvösvölgyi út 78.) adja, e két utóbbit Mária királyné és Zsigmond király kezdte építtetni, majd Mátyás átalakította és bővítette. Főként a Jagellók alatt volt a Budán tartózkodó királyi udvar kedvelt vadászhelye.

A budaszentlőrinci pálos monostor maradványai

Forrás: Wikipedia © Antal Gertheis, 2012.

A fellelhető történeti forrásokban a XIII. századtól kezdve mintegy húsz Nyéktől északra lévő települést említnek meg, melyekben a kor speciális szolgáltató népei, a királyi trombitások éltek, akiket I. Lajos király nemesített 1373-ban. Ezek egy része Budára költözött, budai polgár családokba házasodott, majd megszerezte Hidegkút jelentős részét. A XVI. század elején a Podmaniczky család is szerzett itt földbirtokot. Hidegkút keleti határában helyezkedett el a forrásokban első ízben 1212-ben megjelenő Gercse falu, melynek temploma a XIII. századból való. A török hódítás előtti két évszázadban 50-60 háztartásos népes település volt, a lakosok mind egyetlen paraszt-nemesek voltak.

A XII. századig vezethető vissza (Buda) Felhévíz (Superiores aque calidae Budenses) története. Nevét a mai Császár és Lukács fürdő környékén feltörő melegvizű források után kapta. Eredetileg Óbuda része volt, déli határa

körülbelül a Lánchíd budai hídfőjéig tartott. Felhévíz piactere – hozzávetőlegesen a mai Bem téren – a II. Géza által alapított Gézavására és Óbuda első csónakos révé. Lakosságának zöme magyar volt, túlnyomórészt mezőgazdasággal foglalkozott. A terület déli végén tartották Buda pütkösdí országos vásárait a XIV-XV. században. Vásártere körül a király, egyházi intézmények és bárók palotái állnak. A Felhévízt környező hegyek déli lejtőin (amit a középkorban málnak – mely a mell szó változata – hívtak) szőlőt termeltek. E bortermő vidék a király, a margitszigeti apácák, a felhévízi konvent és a mogyoródi apátság birtokeihoz tartozott.

A tatárjárást követően Felhévíz déli részéből jött létre Buda, magyar lakossággal, központjában Szent Péter vértanú tiszteletére emelt plébániatemplommal (körülbelül a Csalogány és a Medve utca sarkán), aki névadója lett a településnek.

A Budán tartózkodó királyi udvar, illetve uralkodó család számára Nyékhez hasonlítható fontosságú, de országos szempontból is igen jelentős hely volt a János- és Hárs-hegy nyergén épült Szent Lőrinc kolostor (romjai a Budakeszi út 93. alatt található), az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok központja. 1300-ban kezdték építeni a pilisszentkereszti remeték egy Szent Lőrinc tiszteletére emelt kápolna helyén. A XIV. század elején már a rend főkolostora, később a budaiak fontos zarándokhelyévé vált. 1381-ben itt helyezték el I. Lajos király által Velencéből hadizsákmányként megszerzett remete Szent Pál földi maradványait. A XVI. század elején többszöri átépítés után, kiterjedését tekintve, az ország legnagyobb kolostora lett, híres volt értékes könyvtáráról is. Mátyás király kedvelte a budaszentlőrinci pálosokat, gyakran megfordult náluk, több ízben kiváltságokkal ruházta fel őket. A török pusztította el a kolostort, 1541 után már nem említik a források. A XIX. században, amikor tudományos feltárása megkezdődött, magyar Eskuriálnak is nevezték.

Budát a török 1541-ben foglalta el. A Buda határában lévő falvak többsége pusztává vált. Gercsét 1595-ben hagyták el végleg lakosai, Hidegkúton 1559-ben mindössze tíz,

1662-ben tizenkét adófizetőt írtak össze a budai defterdárók. Végleg elenyészett Nyék falu is, valamint a többi budai külváros, Felhévíz, Szentpéter. A budaszentlőrinci pálos kolostor köveit 1620-ban elhordták a Vár erődítési munkálataihoz.

A török korban a Vár körüli legnagyobb lakótelep, az úgynevezett Varos volt (e magyar szó átkerült az oszmán-török szókinsbe), a mai Széna tér, a Bem tér és a Lánchíd budai hídfője között, tulajdonképpen a későbbi Víziváros. A Varost kettős falrendszer védelmezte, valamint a mai Széna tér környékén egy nagy mocsár. A polgári lakosság és főleg a nem muszlimok a falakon túl a mai Jégverem és a Széna tér közötti dombon éltek, külön csoportokban a magyarok, zsidók, cigányok és a balkáni népek. Itt négy nagyobb és tizenkét kisebb dzsámi épült, főleg a keresztény templomok helyén. 1686-ban a Szent Liga hadának főszerege Lotharingiai Károly vezérlete alatt a mai Zsigmond tér és Pasarét között táborozott. Az 1541 és 1686 közötti, mintegy másfél század mérlegéhez nemcsak a pusztítás tartozik, hanem az oszmán-török építésszet magyarországi vonatkozásában kimagasló, ma is látható alkotásai, a Császár fürdő, a Király fürdő, valamint Gül Baba türbéje.

A török kiűzésétől Budapest egyesítéséig

A török kiűzése után Buda hat részből állt, a Várból és öt külvárosából, melyből három a mai II. kerület területére esett: Víziváros, Országút, Újlak. Míg a század elején még csak egy utca volt a mai Víziváros területén, a reformkor idején már alig volt üres telek. A Víziváros jelentőségét a kereskedelem adta és a számos (részben katonai) nyilvános és középület. A Fő utca környéki házak árulkodtak csak polgári jólétről, egyébként a városrész – nemcsak építésszetileg – falusias jellegű volt. Különálló egységnek tekintették a horvátok által lakott Horvátvárost, ide tartozott a mai Szász Károly utca két oldalán egykor elterülő budai temető is.

Az Országút (Landstrasse) városrész az itt Bécs felé tartó országútról kapta nevét, itt is alapvetően kereskedelemmel foglalkoztak a lakók, és hasonlóan a Vízivároshoz falusias jellegű volt.

Újlak a Duna mentén az Országút, Szemlőhegy, Pálvölgy és Óbuda között a középkori Szentjakabfalva megmaradt utcái helyén alakult ki a XVIII. század folyamán. A lakosság nagy része ide települt római katolikus német, iparral és kereskedelemmel foglalkozó népesség volt. Az 1838. évi nagy dunai árvíz ebben a három külvárosban is komoly pusztításokat végzett.

Szintén a XVIII. századi újjáépítés során jött létre ismét Hidegkút falu is, melyet báró Kurz császári kamarás vásárolt meg és főleg a Fekete-erdő környékéről származó svábokkal népesítette be.

A reformkorban (1825–1848) kezdtek épülni Buda határában kirándulóléhelyek – például Kuruclesen, Lipótmezőn, Hidegkúton a Jägerhaus, vagy Zugligetben a Szép Juhászné vendéglő –, valamint nyaralók.

1873-tól Nagy-Budapest létrehozásáig

A kerület ebben a korszakban nyerte el mai képét, Budapest világvárossá fejlesztésével párhuzamosan, s amíg Pest a gazdasági centrumot jelentette, addig Buda, és így a II. kerület egy része is közigazgatási központ lett. Az 1873-as egyesítés után a zsúfolt Víziváros nem tette lehetővé a nagyobb népességnövekedést, ezzel szemben a nagy méretű külterületek komoly fejlődési lehetőséget ígértek. 1876-ban készült el a budai oldal első rendezési terve, ez akkor még érintetlenül hagyta a Víziváros utcahálózátát, a rendezés csak a Vár oldalára korlátozódott, a Rózsadombon pedig csak a Mecset utca környékét szabályozták. Kiépítették az 1876-ban átadott Margit híd budai hídfőjétől az útvonalat a későbbi Mechwart ligetig, majd 1885 és 1892 között a további szakaszait. Mivel a Margit híd közelebb hozta a budai dombokat, különösen a Rózsadombot

a szemközti Lipótvároshoz, ezért 1896 után tervbe vették a Rózsadomb, Rézmál, Szemlőhegy, Vérhalom, Törökvész és Nyék szabályozását.

E területek beépülését és fejlesztését az a sajnálatos tény is elősegítette, hogy az 1880-as években nagy filoxéra-járvány dült, ami azt itt honos szőlőkultúrát szinte teljes egészében kipusztította. 1899-ben építették meg a Pasaréti utat, ezzel kezdődött meg Pasarét beépítése. A budai dombok lassan, beépültek, a Víziváros pedig egyre inkább Budapest városias részeihez kezdett hasonlítani. Hidegkút ebben az időszakban polgárosuló és fokozatosan asszimiláló sváb falu volt.

A II. világháború hadieseményei során a kerület a budai csata, azaz a Vár ostroma során hadszíntérré vált. 1945. február 11-én a német csapatok egy része a szovjet ostromgyűrűből Húvösvölgy felé tört ki.

A háború után az újjáépülő város kedvelt kertvárosa lett a II. kerület. 1950. január 1-jétől, Nagy-Budapest létrehozásától Hidegkút is a kerülethez tartozik.

Az 1960-as és 1980-as évek között szinte teljes egészében beépült a II. kerület.

1.14.4.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A II. kerületi városrendezési és építési szabályzat (KVSZ) a 18. és 19. táblázatban található területeket említi a régészeti témakörrel kapcsolatban.

14.4.4.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A KVSZ 17. §-a a az épített környezet értékeinek védelméről az alábbiakat mondja ki:

- (1) A terület karakterének védelme érdekében bármely védett épület külső megjelenését érintő beavatkozás csak az épületek eredeti tervei alapján végezhető el, amennyiben azok rendelkezésre állnak. Az épületek helyreállítását az eredeti megjelenésnek megfelelően kell elvégezni.
- (2) Védett területen az épület eredeti formájának helyreállítása során a korábbi helyreállítási hibák korrekciójáról (különösen a portál, a nyílások kialakítása, az

épület színezése, anyaghasználata), az épületek eredeti terveinek figyelembe vételével kell gondoskodni, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

- (3) A környezethez történő megfelelő illeszkedést az építési engedélyezési terv kötelező mellékleteként benyújtandó műszaki leírásban – az építmény és környezete kölcsönhatásának ismertetése során – legalább két nézőpontból kidolgozott, a szomszédos épületeket is ábrázoló látványtervben kell igazolni, amennyiben az épület közterület felőli látványa a beavatkozás miatt változik.

1.14.4.4 Világörökségi és világörökségi várományos terület²⁰

Magyarország 1985-ben csatlakozott a Világörökség Egyezményhez és törvényerejű rendelet formájában beépítette azt a magyar jogrendbe.

A világörökségi listán szereplő magyarországi helyszínek közül a II. kerület egyben érintett, ez az 1987-ben a világörökségi listára vett, kulturális kategóriában helyet kapott Budapest – a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út.

²⁰ Forrás: www.vilagorokseg.hu

18. táblázat. Régészeti lelőhelyek

Helyrajzi szám	Azonosított lelőhely
(54280); 54318-54321; 54322/1; (54322/2); 54322/3; (54322/4); 54323/1; 54323/3-4; 54324/1,3-4; 54324/1; (54317); 54302; 54300/1-2; 54282/1-2; 54225-54227; 54277-54279; 55681/46-47; 5681/35; 54330	Pesthidegkút Ófalu – Római katolikus templom és környezete
(54131); 54132; 54133; 54134/1-2; 54135-54137; 54060-54062; 54065-54066; 54069-54072; (54075); 54078; 54079; 54077/1	Pesthidegkút Ófalu – Dózsa György utca
54194/1; (54192); (54195); 54198	Pesthidegkút Ófalu – Gazda utca 45.
(54092); 54093; 54095/2; 54097/1; 54098; 54099; 54100/1; 54103/1; 54104/1; 54105/4; 54106/1; 54108/2; 54109/1	Pesthidegkút Ófalu – Gercse utca

19. táblázat. Régészeti érdekű terület

Helyrajzi szám	Azonosított lelőhely
Ré – 1. Ófalu	A középkori eredetű római katolikus plébánia templom körül helyezkedett el a hozzá tartozó Hidegkút falu. A terület topográfiai jellegzetességei miatt a település területe a Paprikás-patak völgyének É-i lejtőjén a patak és az arra merőleges két horhos által lehatárolt, néhol plató jellegű részen helyezkedhetett el.
Ré – 2. Paprikás patak mente	A Paprikás-patak völgyének K-i oldalán a patak két ága, illetve a Hidegkúti út által közrezárt domboldalon és platón egy őskori, valamint egy római-kori település maradványai kerültek elő. Melyek intenzitása alapján elképzelhető, hogy a lelőhelyek ismert részein kívül további azokhoz kapcsolódó régészeti emlékek kerülhetnek elő.
Ré	A Kövt. 7.§ 17. pontja szerint régészeti érdekű területnek minősül minden olyan terület, ahonnan régészeti emlék és leletek előkerülése várható. Különös tekintettel az egykori vízfolyások, erek és folyók magas partvonulatai, valamint egyéb a környezetükből kiemelkedő magaslatok, vagy olyan területek, melyek korábbi időszakokban megtelepedésre alkalmasak voltak.

Az 1987-ben a Világörökségi Listára felvett mintegy 60 hektárnyi terület a Margit hídtól a Szabadság hídig terjed. A budai oldalon magába foglalja a Budai Várnegyed épületegyüttesét, a Gellérthegyet a Szabadság-szoborral és a Citadellával, valamint a Gellért fürdőt. A pesti oldalon a Duna-parti sáv jelenti a világörökségi területet, melynek legmarkánsabb épülete Steindl Imre Országháza, de kiemelkedik a Roosevelt téren a Magyar Tudományos Akadémia épülete, a Gresham-palota, a pesti Vigadó és a Belvárosi Plébánia-templom épülete is. Az e szaka-

szon található négy Duna-híd (Margit híd, Lánchíd, Erzsébet híd, Szabadság híd) szintén része a világörökségnek. A Világörökséghez tartozó terület II. kerületi része a Fő utca – Frankel Leó út – Komjádi utca – Duna-part – Csalogány utca vonaláig húzódik.

A Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága dönt arról, hogy a hozzá beérkezett javaslatok alapján mely helyszíneket tartja esélyesnek és érdemesnek egy valamikori felvételre a Világörökségi Listára. A Magyar Váromá-

17. ábra. Védett épített környezet

nyosi Listán jelenleg a II. kerületet érintő helyszín a budai termálkarszt-rendszer barlangjai (természeti kategória). A termálkarszt-rendszer barlangjai a meglévő budapesti kulturális világörökségi helyszín természeti kritérium alapján való bővítéseként terjeszthetők fel a Világörökség Listára. Ezzel a kulturális helyszín ún. vegyes kategóriájú helyszínné alakulna át.

1.14.4.5 Műemlék, műemlékegyüttes

Műemlékek

A kerületben a 20. táblázatban felsorolt állami tulajdonban lévő országos határozattal védett műemlékek találhatók.

Az állami tulajdonú kerületi műemlékeken kívül önkormányzati tulajdonba került még 54 műemlék épület.

A budapesti helyi védettségű értékek jegyzéke szerint a II. kerületben 68 védett épület, építmény és épületegyüttes található.

1.14.4.6 Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

A II. kerületben történeti kert, temető és temetkezési emlékhely nincs. A KVSZ szerint kerületi helyi történelmi kertként védelemre javasolt terület a 21. táblázatban található.

1.14.4.7 Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A KVSZ az alábbi területeket sorolja a műemléki környezet kategóriájába:

- Klebelsberg kastély és a Templom körül (hrsz.):
 - 54214/2
 - 54215
 - 54216/1
 - 54218/1
 - 54221/5-6
 - 54222/5-7
 - 54223
 - 54224/1-2
 - 54225-54248
 - 54249/1-2
 - 54250/1
 - 54250/4 része

20. táblázat. Állami tulajdonban lévő műemlékek

Megnevezés	Cím
Királyfürdő	Fő utca 82–86, Ganz u. 4.
Budaszentlőrinci pálos kolostor és templom romjai	Budakeszi út 93–95.
Császár fürdő	Frankel Leó út 31–33., Árpádfejedelem útja 7–8., Zsigmond köz 1.
Mátyás király vadászkastélyának romjai	Hüvösvölgyi út 78., Fekete István u. 1–3.

21. táblázat. Történelmi kertként védelemre javasolt terület

Helyrajzi szám	Megnevezés	Megjegyzés
54281 és 54224/1	A volt kastélykert	A korabeli kertépítészeti koncepció elemei felkutatása után a megtalált elemei védendő, kiegészítendő. A kert idős növényállományának megőrzése mellett új kertépítészeti terv alapján felújítandó.

- 54278
- 54279
- 54280 része
- 54281
- 54282/2
- 54283-54287
- 54290 része
- 54293
- 54296/1-3
- 54297-54299
- 54300/1-2
- 54302
- 54317 része
- 54318-54321
- 54322/1-4
- 54323/1
- 54323/3
- 54330 része
- 55681/23
- 55681/35 része
- 55681/4

- Gazda utca – Rákos utca – Nóra utca- Paprikás köz találkozásánál:

A Gazda u. 45 szám alatti Lázár ház körül (hrsz.):

- 54128
- 54130 része
- 54166/1-3
- 54189 része
- 54190/2
- 54190/4
- 54192 része
- 54194/1-2
- 54195 része
- 54196/1
- 54196/3

1.14.4.8 Nemzeti, történelmi emlékhely

A Nemzeti Örökség Intézetének nyilvántartása alapján a kerületben nemzeti vagy történelmi emlékhely nincs.

1.14.4.9 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az épített környezet problémái elsősorban a Bel-Buda kerületrészen jelentkeznek. A felhagyott ipari létesítmények jelenleg zajló bontásával és a terület rehabilitációjával az egyik legjelentősebb kerületi problémaforrás megszűnik, a funkció nélküli, rossz állapotú épületegyüttes helyén közhasznú zöldterület és mélygarázs létesül.

További problémát jelent azonban a rendszerváltás után magánkézbe került egykori belvárosi bérházak állapota. A jelenlegi tulajdonosi közösségek a sok helyen 40-50 évig nem megfelelően kezelt épületek állagromlásából és avulásából adódó problémákat csak nagyon nehezen tudják megoldani. Az önkormányzat társasházi energetikai felújítási pályázataira évről évre jelentős az igény.

A legszámottevőbb, közlekedésből eredő tájhasználati konfliktusok (környezetszennyezés) is a kerület ezen részén jelentkeznek, ami nemcsak lakhatási problémákat (zaj, rezgés, szennyezett levegő) eredményez, hanem az épületek állagára is nagy hatással van. A közösségi közlekedés előtérbe helyezése, illetve a „dugódíj” bevezetése várhatóan a kerület ezen részén jelentős változást okoz majd.

1.15 Közlekedés

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A közlekedési hálózatot a kerületben a közúti és a kötött-pályás közlekedés rendszere jelenti. Ezek kapcsolódása részben sugaras elrendezésű, a Széll Kálmán téri intermodális csomóponttól történő indulással, részben keresztirányú közlekedéssel megoldott, a közösségi közlekedés a kerületben fejlett, nincs ellátatlan terület.

A Széna téren található távolsági autóbuszpályaudvar jelenléte az agglomerációs kapcsolódást is a II. kerületbe helyezi. A buszpályaudvar áthelyezése az agglomerációba tartó buszjárat és a távolsági közlekedés párhuzamoságának kiiktatása, valamint a légszennyezés csökkentése érdekében rövid távú tervek tárgya.

1.15.2 Közúti közlekedés

Közúthálózat

A kerület közúthálózatára a helyi önkormányzat kezelésében lévő utak túlsúlya jellemző. Az önkormányzati utak állományában az elmúlt években a jelentős változás nem figyelhető meg.

Az úthálózat kialakulását területi és történeti tényezők egyaránt befolyásolták. A kerület két fő völgyében természetes módon jött létre a Szilágyi Erzsébet fasor és a Húvösvölgyi út vonala, a Szépvölgyi út, valamint a Húvösvölgyi út folytatásaként az Ördög-árok vonalát részben követő Máriaremetei út.

A vízparti sík területek úthálózatát a Dunával párhuzamos főutca (Fő utca és Frankel Leó út), a Vízivárost az egykori városfal mentén elkerülő országút (Margit körút) és a Margit-híd határozza meg. Ehhez csatlakoznak a domboldalra tartó kiágazások: a Gül baba utca, a Margit utca – Mecset utca környéke és Újlaknál a Felhévizi út sűrű, bordás hálózatú és a Szépvölgyi út közötti feltáró úttal (Felhévizi út alsó szakasza) beépült körzete.

A domboldalak régibb beépítésű, városközeli területei közül a keleti lejtő jórészt a rétegvonalra merőleges és rétegvonal irányú úthálózatot mutat, ez az enyhe lankán kialakult szőlőhegyi mezsgyék hálózatából kiemelt elemekből jött létre. Ilyen derékszögű vonulat a Szemlőhegy utca mellékének úthálózata.

A feljutás megkönnyítésére a meredekebb, Marczibányi tér felé lejtő domboldal beépítése érdekében szükség volt

22. táblázat. Önkormányzati utak hossza

Mutatók	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kiépitett út és köztér hossza (km)	242,3	241,9	242,0	241,3	241,5	241,7
Kiépitett út és köztér hosszából a belterületi elsőrendű főutak hossza (km)	0,9	0,5	0,0	0,5	0,5	0,5
Kiépitetlen út és köztér hossza (km)	45,0	44,5	44,0	45,1	44,9	44,3
Kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	1,9	5,4	5,0	5,4	5,4	5,4
Kiépitett járda hossza (km)	231,3	231,0	232,0	232,3	232,7	233,7
Kiépitetlen járda hossza (km)	–	–	–	–	–	–
Kiépitett út és köztér területe (1000 m ²)	1346,4	1330,7	1331,0	1329,0	1329,7	1330,3

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

szerpentinszerűen kanyargó főútvonal indítására is: ez a Bimbó út – Alsó Törökvész út vonala. A gerincen végighúzódo Törökvész út is hasonló forgalmi útnak készült. A két völgyet két helyen is jól kialakított forgalmi utak kötik össze: a Gábor Áron utca – Pusztaszeri út és a Kapy út – Csátárka utca – Zöldlomb utca.

Jól azonosítható a századfordulón és a század elején kiépített főutak hálózata. Ezeket a gyakran szerpentinekkel vezetett utakat sokszor kísérik ciklopkőből épített támfalak, az utak szélessége a korabeli normák szerinti előrelátással, az itt máig elegendő széles Nagykörút-szélességgel: 20-25 méterrel épült ki. Gyakoriak a két útpályát elválasztó zóldsáv-szakaszok (Bimbó út, Pusztaszeri út) is.

Szintén jellegzetes elemei a meredekebb domboldalak kitűnő kilátást is nyújtó kisebb, keskenyebb szerpentinei is, ezeket főként a Pasarét felé és a Szépvölgy felé lejtő területek beépíthetősége miatt kellett létrehozni. Ezen utak megépítésére, melyekre a hatalmas, alaprajzilag teljesen szabályos kanyarok jellemzőek, már az 1920–30-as évek során került sor.

Érdekes jellegbeli különbség, hogy míg a Rómer Flóris utca környékén inkább a rétegvonalra merőleges utcák a hosszabbak és csak ritkán kötik őket össze rétegvonal szerinti utak, addig a Pasarét felé lejtő domboldalon egyértelműen a rétegvonalat követő utak és szerpentinek a hálózat fő elemei.

A Pusztaszeri és a Zöldmáli utak közötti utak is többnyire a lapos domboldal lejtésére rajzolódó bordás rendszert alkotnak. Sajátos területrészt a Látó-hegy oldalára felfutó lejtő: itt erősen kanyargó, igen mesterkélt jellegű szerpentinekkel sikerült a terület beépíthetőségét biztosítani.

Nagyon fontos meghatározója az úthálózatnak Pasarét térségében az Ördög-árok, amelynek két oldalán párhuzamosan futó utak sora alakult ki (Pasaréti út, Zuhatag sor,

Versec sor, Völgy utca stb.). A vízfolyás feltöltéséből jött létre a pasaréti lapály, amelynek sík terepén a kor igényei szerinti apró telkeknek a domboldaltól teljesen elkülönülő sűrű bordás úthálózata alakult ki. Ezt szakítja meg az egykori hadapród-iskola nagy tömbje. Azt követően újra folytatódik a bordás rendszer egészen a hűvösvölgyi szurdokig, de már egyre tágasabb és a vízfolyás miatt rapszodikusabb elrendezésben.

A Budakeszi út és a Hűvösvölgyi út közötti Kuruclesi lejtő útvonalai a két főút közötti térséget sugarasan tárják fel, ez a rétegvonalakhoz képest ferde, tehát enyhén emelkedő vonalat jelent.

Pesthidegkút úthálózatának létrejötténél már nem voltak természetes módon, évszázadok alatt kialakult dűlőutak, melyek megadhatták volna az úthálózat gerincét, a terület ugyanis korábban erdős, bozotos vidék volt. Így semmi sem akadályozta meg a derékszögű úthálózat kijelölését.

Érdekességet jelent az a háromszögű terület, amely a Hidegkúti út legelején jobbra terül el. A Rezeda utcától a Rend utcáig tartó aprótelkes területet tíz igen keskeny utca szabdalja fel, helyenként csak egy telek mélységű tömbsávokra. A térség teljesen elkülönül környezetétől, különálló egységet alkot, jellegét ma is a gyümölcsöske-tek határozzák meg.

1.15.3 Községi közlekedés

Közüti és kötöttpályás közlekedés

A községi közlekedés legfőbb csomópontja a kerületben a Széll Kálmán tér, a kerület metró-csatlakozása, fő busz- és villamosjáratának induló és végállomása. Az észak-déli irányú, 2. számú metróvonal Széll Kálmán téri állomása biztosítja a kapcsolódást a Keleti és a Déli pályaudvarhoz, a 4-es, illetve a 6-os villamos lehetőséget nyújt a Nyugati pályaudvar közvetlen eléréséhez.

A kerületben a BKV 2010-es ún. paraméterkönyve alapján a közösségi közlekedés a 23. táblázat szerint alakul.

A közösségi közlekedés a kerületben a Széll Kálmán tér mellett két decentrummal rendelkezik: a Hűvösvölgy végállomás, illetve a Széna téri buszpályaudvar, mely a hely-

közi és távolsági járatok induló és végállomása. 2015-ben a fonódó villamoshálózat építése, valamint a Széll Kálmán tér rekonstrukciója miatt néhány villamos-, valamint buszjárat módosított útvonalon, illetve ideiglenesen nem közlekedik.

23. táblázat. A kerületet érintő BKV-járatok

Járat	Induló állomás	Végállomás
Buszjáratok		
5	Pasarét	Rákospalota, Kossuth utca
9	Óbuda, Bogdáni út	Kőbánya alsó vasútállomás
11	Batthyány tér M+H	Nagybányai út
22	Széll Kálmán tér M	Budakeszi, Tesco-Parkcenter
22A	Széll Kálmán tér M	Budakeszi, Dózsa György tér
29	Szentlélek tér H	Hűvösvölgy
39	Batthyány tér M+H	Goldmark Károly utca
57	Hűvösvölgy	Hűvösvölgy
63	Hűvösvölgy	Nagykovácsi, Tisza István tér
64	Hűvösvölgy	Solymár, Auchan áruház
64A	Hűvösvölgy	Solymár, Templom tér
65	Kolosy tér	Szépvölgyi dűlő
65A	Kolosy tér	Fenyőgyöngye
86	Újbuda, Függetlenségi park	Óbuda, Bogdáni út
91	Nyugati pályaudvar M	Királyhágó tér
111	Batthyány tér M+H	Kolosy tér
116	Dísz tér	Fény utcai piac
129	Széll Kálmán tér M	Széher út
149	Széll Kálmán tér M	Fenyves utca
155	Széll Kálmán tér M	Zugligeti út
156	Széll Kálmán tér M	Dániel út
157	Hűvösvölgy	Solymár, Kerekhegy
157A	Hűvösvölgy	Géza fejedelem útja
160	Batthyány tér M+H	Békásmegyer H
164	Hűvösvölgy	Solymár, PEMÜ
165	Kolosy tér	Remetehegyi út
191	Nyugati pályaudvar M	Sarolta utca
Járat	Induló állomás	Végállomás
222	Széll Kálmán tér M	Budakeszi, Honfoglalás sétány
257	Hűvösvölgy	Hűvösvölgy
260	Batthyány tér M+H	Virágosnyereg út
260A	Batthyány tér M+H	Kocsis Sándor út
264	Hűvösvölgy	Solymár, PEMÜ
922	Széll Kálmán tér M	Budakeszi, Dózsa György tér
923	Békásmegyer H	Dél-pesti autóbuszgarázs
931	Verecke lépcső	Árpádföld, Dezsőfia utca
934	Nyugati pályaudvar M	Békásmegyer H
956	Hűvösvölgy	Pécel, Kun József utca
960	Móricz Zsigmond körtér M	Békásmegyer, Újmegyeri tér
963	Hűvösvölgy	Nagykovácsi, Tisza István tér
964	Hűvösvölgy	Solymár, PEMÜ
990	Normafa	Rákoskeresztúr, vkp. (metró felé)
Villamosjáratok		
4	Széll Kálmán tér	Fehérvári út
6	Móricz Zsigmond körtér	Széll Kálmán tér
18	Széll Kálmán tér	Savoya Park vá.
59	Szent János Kórház	Farkasrét, Márton Áron tér
60	Városmajor	Széchenyi-hegy, Gyermekvasút
61	Móricz Zsigmond körtér	Hűvösvölgy
Metró, HÉV		
M2	Déli pályaudvar	Örs vezér tere
HÉV	Batthyány tér	Szentendre

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedés a kerületben hagyományosan a gyalogjárdákon, illetve helyenként osztott, kerékpársávokkal szűkített járdákon történik. A Bel-Buda kerületközpont funkcióbővítő rehabilitációja projekt eredményeként a kerületben létrejött az első forgalom nélküli, kizárólag gyalogos közlekedésre szolgáló sétálóutca.

Kerékpáros közlekedés

A kerületen két fő kerékpárút vezet keresztül, az egyik a Duna vonalával párhuzamosan, a másik a Szilágyi Erzsébet fasort végigkövetve Húvösvölgybe visz a Máriaremetei útig, illetve a Harmatcsepp utcáig. A két fő irány a Bem rakparton összekapcsolódik. Számos kerékpáros összekötő útvonal található a kerületben, aszfaltozott, illetve földúton egyaránt.

A meglévő kerékpárút-hálózat nagy hátránya, hogy létrejött nagy részben nem építéssel, hanem kijelöléssel, vagyis szélesebb járdaszakaszok leválasztásával jött létre, ami elsősorban a nagyarányú beépítettséggel indokolható. A gyalog- és kerékpárutak ilyen típusú kialakítása balesetveszély hordoz, a hazai közlekedési kultúra ugyanis nincs felkészülve az egyre szélesebb körű kerékpáros közlekedésre. Központi koncepció, oktatás-nevelés és megfelelő publicitás hiányában a közlekedésnek ez a típusa nem kap megfelelő teret ahhoz, hogy csökkentse az autós személyszállítást, ezzel a légszennyezést, illetve, hogy az egymásra figyelemmel elkerülhetőek legyenek a kerékpáros közlekedésből adódó balesetek.

Az önkormányzat 2009-ben két új vonallal egészítette ki a két fő kerékpárutat: a Varsányi Irén utcában kijelöléssel, valamint a Hidegkúti út és Solymár között építéssel.

Varsányi Irén utca

A Csalogány utca és a Bakfark Bálint utca közötti szakaszon a teljes útburkolat átépítésre került, az útburkolaton lett kijelölve a kétirányú kerékpárút. A Bakfark Bálint utca és a Fazekas utca közötti szakaszon a korábbi kerékpárút nyomvonal (piros festéssel elkülönítetten jelölve) biztosítja a Csalogány utca irányába az előrejutást, míg az útburkolaton került kijelölésre piktogramok festésével a Fazekas utca irányába tartó kerékpárút megfelelő forgalomtechnikai kialakítással. Az útkeresztezések viacolorból, szintbeli kiemeléssel lettek megépítve.

Hidegkúti út és Solymár közötti kerékpárút

A Géza fejedelem utcában a Hímes utca és a Honfoglalás út közötti szakaszon az útburkolat teljes szélességben átépítésre került és ezen került kijelölésre a kétirányú keré-

párút. A kerékpárút nyomvonal mentén a Nagyrét utcánál történt elkülönített kerékpáros csomópont kiépítés. A Zsírroshegyi úton és a Labdarózsa utcában összesen 4 db jelentősebb útkeresztezéskor kapott szintbeli kiemelésű viacolor burkolatot. A forgalomtechnikai terv szerint jelzőtáblák és burkolatjelek kerültek kihelyezésre, illetve felfestésre.

1.15.5 Egyéb

Vasúti, légi közlekedéshez közvetlen kapcsolódás nincs, de a Bem rakparton hajóállomás található.

A közelmúltig a Műegyetemi Sportrepülő Egyesület fenntartásában a Hármashatárhegyi repülőtér siklóernyősök tanulóhelye volt, vitorlázó és motoros gépek is használtak. A repülőteret a tulajdonos, illetve az üzemeltető engedélye alapján lehetett igénybe venni, de kényszerhelyzetben lévő légi járművek fogadására is alkalmas. Jelenleg a repülőtér nem üzemel.

A MÁV Zrt. fenntartásában üzemelő Széchenyi-hegyi Gyermekvasút Húvösvölgy és a Széchenyi-hegy között közlekedik 11,2 km hosszú, 235 m szintkülönbségű, egyvágányú vonalon, amit a kis szerelvények 20 km/h sebességgel, 40–50 perc alatt tesznek meg.

1.15.6 Parkolás

A kerület parkolási helyzete a gépjárműszám emelkedésével évről-évre fokozatosan romlik. Sem megfelelő mennyiségű utcai parkoló, sem elegendő mélygarázs nem áll rendelkezésre az állandóan gyarapodó járműpark befogadására. A parkolásiidő-rendszerbe bevont területek folyamatos növekedése sem mérsékli a személygépkocsi-közlekedés mértékét.

A tömegközlekedés helyenkénti aránytalansága nem teszi lehetővé az ún. P+R központok kialakítását, jelenleg a Margit hídnál a HÉV-állomásnál, a Húvösvölgyi út és a Hidász utca találkozásánál, valamint Pesthidegkúton a buszvégállomás területénél találhatók P+R parkolók.

A II. kerületben kialakított várakozási övezetekben a parkolás-üzemeltetési rendszer működtetésére a II. Kerületi Önkormányzat és a Centrum Parkoló Rendszer Kft. által kötött szerződés 2011. március 20-án lejárt, a rendszer üzemeltetését a kerület vette át. A képviselő-testület 2011. március 11-én, rendkívüli ülésen módosította parkolási rendeletét. Eszerint 2011. március 21-étől a parkolási ügyeket a II. Kerületi Önkormányzat Városrendészeti és Környezetvédelmi Iroda Parkolási Csoportja intézi. A hivatal munkatársai végzik az ellenőrzési és az ügyfélszolgálati tevékenységet, valamint az esetleges jogi munkákat is. Minden, a parkolással kapcsolatos bevétel március 21-étől a II. Kerületi Önkormányzat parkolási alszámlájára folyik be.

1.16 Közművesítés

1.16.1 Víziközművek²¹

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termásvíz-hasznosítás)

Vízellátás

A II. kerület vízellátása a szentendrei vízbázisokról történik. A kutakból nyert víz a békásmegyeri gépházon keresztül a budai I., II., és III. sz. főnyomócsőbe jut, amelyek a Duna-parton, illetve azzal párhuzamosan épültek ki, és töltik az alapzónai tározókat, a gellérthegyi és krisztinai medencerendszereket.

A kerületen belül az előző évtizedben vízellátás szempontjából problémát a külső térségek ellátása jelentett a kerület pesthidegkúti részében, illetve a Szépvölgyi út és a Fenyőgyöngye körzetében.

Az eredeti fejlesztési terv értelmében a pesthidegkúti kerületrészben a lipóti zónán előírányzott minden nagyobb területfejlesztés esetében előírta a IV. számú főnyomócső kiépítését, amely a békásmegyeri gépházról a III. kerületen keresztül a Virágosnyereg utca nyomvonalán elérve a II. kerületet, a Mikes utcai medencéig egy DN 800-700-as főnyomócső építését jelentette. Ez a feltétel meghatározta az érintett területek közigazgatási átcsatlakozási lehetőségeit.

A Fővárosi Vízművek Zrt. 1998 júniusában létrejött koncepciója keretében elkészült a „Fővárosi Vízművek Zrt. Távlati Beruházási Terve 2015-ig”. A hosszú távú terv a IV. sz. főnyomócső kiépítését a fejlesztési tervben nem szerepeltette.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

A II. kerületben a csatornázás egyesített rendszerű, a pesthidegkúti kerületrészben már szétválasztott rendszerű.

A Csepel-sziget északi részén felépített szennyvíztisztító telep 2010 nyarától biztosítja, hogy a Dunába visszajutó víz – a korábbi 51%-os aránnyal szemben – 95%-a biológiai tisztítást követően kerüljön a folyóba. A szennyvíztisztító telep a Budapesten egy nap alatt keletkező 600 ezer köbméter szennyvízből napi 350 ezer köbméternyit képes kezelni. Az alkalmazott technológiai megoldás lehe-

tővé tette, hogy a telep teljes környezete zöldövezet maradjon, úgy, hogy a lehető legkisebb területet foglalja el a rendelkezésre álló területből. Az üzem zárt rendszerű, berendezései megfelelnek a szigorú zaj- és szag-emissziós normák előírásainak.

A központi szennyvíztisztító telep létrehozásán túl a megvalósult a Budai Duna-parti Főgyűjtőcsatorna, három át-emelő telep (a ferencvárosi, az albertfalvai, valamint a keleti szivattyútelep) kapacitásnövelő beruházása, a szennyvizet a tisztítótelepre vezető, a Duna medre alatt futó csővezetékek megépítése, a telepet védő árvízvédelmi gát, valamint egy bekötőút kivitelezése is.

2015-re fővárosi, illetve kerületi finanszírozás keretében a kerület eddig ellátatlan területei szinte 100%-ban csatornázásra kerülnek, az önkormányzat támogatja a lakások közműhálózatra csatlakozását.

1.16.1.3 Csapadékvíz-elvezetés, felszíni vízrendezés

A felszínvíz-elvezetés a II. kerületben az egyesített rendszerű vízgyűjtő területeken a szennyvízelvezetéssel együtt megoldott. A távlatban kiépítendő hiányzó csatornák méretezésénél minden esetben számoltak a csapadékvíz-elvezetés együttes megoldásával.

Az elmúlt években a pesthidegkúti (budaligeti) csapadékvíz-elvezető rendszer megépítése volt az önkormányzat egyik legfontosabb feladata. Az uniós forrás bevonásával létrejött, közel 800 milliós beruházás a kerület a Jegenye-völgyi árok, Hidegkúti út, Máriaremetei út, Hímes utca, Géza fejedelem útja, Mátra utca, Gyöngyver utca, Előd vezér utca, Koppány vezér utca által határolt területének mintegy 5200 lakosát érintő problémát orvosolta.

A felszínvíz-elvezetés három befogadója az Ördög-árok, a Hidegkúti árok, valamint a pesthidegkúti rendszer esetében a Paprikás-patak.

A Hidegkúti árkon hidraulikailag csak meghatározott mennyiségű vizet lehet levezetni elsősorban az Aranyhegyi patak rendezetlensége miatt.

Az Ördög-árok szelvénye a Turul utcáig megfelelő befogadóképességű.

²¹ Forrás: Budapest II. kerületének településrendezési koncepciója.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Villamosenergia-ellátás

A kerület villamosenergia-ellátását a főváros és az agglomeráció részére kiépített 120 kV-os főelosztó-hálózat szolgáltatja. A meglévő főelosztó-hálózatot a térségben két országos alaphálózatról megtáplált táppont táplálja: észak felől Göd 400/220/120 kV-os alállomás, dél felől Albertfalva 220/120 kV-os alállomás.

A főelosztó-hálózaton a III. kerületi Kaszásdűlőn egy lényeges csomópont létesült, ami Nagygyeháza, Göd – Pomáz és Göd – Angyalföld felől három irányból kap betáplálást. Ezek közül a Nagygyeháza – Kaszásdűlő közötti távvezeték egy szakasza a kerületben épült ki. A főváros belső területein keresztül kábel-összeköttetés létesült a Kaszásdűlő és Albertfalva között. Erről a kábelről történik a Déli pályaudvar melletti Buda-Közép állomás villamosenergia-ellátása.

A kerület középfeszültségű elosztását 20 kV-os és 10 kV-os hálózat végzi.

A 20 kV-os hálózat táppontja a Hidegkúti út külterületén lévő Solymár 120/20 kV-os alállomás. Az alállomás a tápenergiát a Nagygyeháza – Kaszásdűlő között kiépített távvezetékéről kapja. Az alállomásból kiinduló 20 kV-os hálózat elsősorban az agglomeráció (Solymár, Pilisborosjenő, Pilisvörösvár, Pilisszentkereszt, Piliscsaba, Tinnye, Nagykovácsi) villamos energiáját biztosítja, valamint Budapest II., illetve III. kerületének külső területeit (Pesthidegkút, Csúcshegy, Aranyhegy) látja el. Az alállomás és az onnan kiinduló 20 kV-os hálózat igen terhelte.

A 10 kV-os hálózat táppontjai a kerületen kívül találhatók (a XII. kerületben a Szarvas Gábor utcában a Virányos; az I. kerületben a Kosciuszko utcában a Buda-Közép; a III. kerületben a Kunigunda útja mellett a Kaszásdűlő 120/10 kV-os alállomás). Az alállomások a tápenergiát elsősorban a Nagygyeháza – Kaszásdűlő távvezetékéről kapják. A távvezetékéről a Hűvösvölgyi út mellett létesített kábelfejállomásról 120 kV-os kábelén keresztül közvetlen betáplálást kap a Virányos alállomás.

A Buda-Közép alállomás kétoldali betáplálást kap a Kaszásdűlő és Albertfalva felől.

A belső városrész, vagyis a Duna – Szépvölgyi út – Ürömi út – Frankel Leó utca – Csalogány utca által határolt terület villamosenergia-ellátás szempontjából tápponthiányos terület.

Az Elektromos Művek Nyrt. térséget érintő hálózatfejlesztése az alábbiak szerint került meghatározásra.

A belső intenzív beépítésű területeken kis teljesítményű (16 illetve 25 MVA) és helyigényű (20x40 m) alállomások telepítése szükséges. A kerületben illetve a közvetlen környezetben Újlak, Bem tér, Kis Rókus utca és Csalogány utca üres telkein terveztek 120/10 kV-os alállomásokat kialakítani. Az első ilyen létesítményt a Bem tér térségében akarták elhelyezni, azonban megfelelő terület nem állt rendelkezésre.

A Kis Rókus utcai alállomás létesítését is 1995 előtt szertették volna elkezdni. Ebben az időszakban a Ganz Művek területére az Ansaldo szerződése értelmében nem lehetett ilyen terveket készíteni. Ekkor esett a választás a Kis Rókus utca Baka utca sarkán lévő Ganz-raktár területére. Ezen a területen jelenleg is folyik az előkészítő munka. A lakóépületek közé létesülő alállomás épületének a paraméterei meghaladják a jelenleg érvényben lévő övezeti előírásokat. A Kaszásdűlő – Kis Rókus utca közötti kábel nyomvonalát úgy kell kialakítani, hogy a Csalogány utcai alállomás is ellátható legyen róla.

A tervezett alállomások üzembe állítása után a kerületben lecsökken a nagy távolságban lévő alállomások ellátási területe és jelentős területeket fog ellátni a Kis Rókus utcai és az újlaki alállomás. A Gábor Áron utca – Pusztaszeri úttól kifelé eső 10 kV-os ellátási körzet továbbra is a Virányos alállomás ellátási körzete marad. Az alállomást a tervek szerint bővíteni kell, amelynek során újabb 120 kV-os kábelt kell kiépíteni a meglévő mellé Hűvösvölgy és Virányos között. A Kis Rókus utcai és az újlaki alállomások ellátási körzete a Vérhalom utca – Kavics utca nyomvonalon találkozik majd.

A kerületben jelenleg meglévő építési övezetek fejlődéséhez szükséges villamos energia biztosítására a Virányos alállomás teljes kiépítésére van szükség, melynek során még egy 63 MVA teljesítményű transzformátort kell üzembe állítani és egy újabb 120 kV-os kábelt kell kiépíteni Hűvösvölgytől.

Gázellátás

A fővárosban az 1950-es években épült ki épült ki, elsősorban mezőgazdasági területeken az I. számú nagynyomású gázkörvezeték, amelynek az országos hálózathoz kapcsolódó két táppontja jött létre Vecsésen és a XXII. Kerületben, Kereszt-hegyen. A megnövekedett gázigények miatt elkezdődött a II. számú körvezeték kialakítása, amely az agglomerációban létesül. A körvezeték Zsámbok – Szentendre közötti szakasza megvalósult. A II. számú körvezeték több vezetéken keresztül táplálja meg az I. számú körvezeteket, és így lehetővé vált több szakaszának a megszüntetése. A vezetékek egyes részeit a Fővárosi Gázművek Rt. átvette és beillesztette nagyközépnomású hálózatába.

A terület gázellátását a Hárshegyi út mellett lévő gázátadó állomás biztosítja. Az állomás a gázenergiát a Budapestet ellátó, II. számú nagynyomású gázvezeték Zsámbok – Szentendre között kiépített szakaszáról kapja. A területet ellátó nagynyomású gázvezeték Szentendrétől Solymárvölgyön keresztül a Hárshegyi gázátadó állomásig üzemel.

A gázátadó állomásból négy irányba indulnak ki 6 bar nyomású, ún. nagyközépnomású vezetékek:

- r 400, illetve f 300 mm-es mérettel a Hárshegyi út – Budakeszi út – Szilágyi Erzsébet fasor -Pethényi út nyomvonalon. Erről a gerincvezetékéről ágazik le egy f 200 mm méretű vezeték a Húvösvölgyi útnál, ami Pesthidegkút részére szállítja a gázenergiát.
- f 250 mm méretű vezeték az I. számú nagynyomású gázvezeték üzemén kívüli szakasza, amelyet a Fővárosi Gázművek beépített a nagyközépnomású hálózatába; f 200 mm méretű vezeték a Hárshegyi út – Budakeszi út nyomvonalon létesült és Budakeszi gázellátását biztosítja. A 200 mm méretű vezeték, ami a nagynyomású vezeték mellett épült ki a Hárshegyi út és a Húvösvölgyi út között, a pesthidegkúti rendszer üzembiztonságát és kapacitását növelte meg.

A terület belső területeinek gázellátására a Bem rakparton r 400 mm méretű, nagyközépnomású gerincvezeték épült ki. Erről a vezetékéről leágazó f 300 mm méretű vezeték a Szépvölgyi út – Pusztaszeri út – Gábor Áron utca nyomvonalon üzemel, és táplálja a Szilágyi Erzsébet fasoron lévő vezetéket. Erről a hálózatról további rövidebb-hosszabb vezetékek épültek ki, amelyek körzeti nyomásszabályzókat látnak el gázenergiával. A kiépült nagyközépnomású hálózat a Bem téren és a Városmajorban egy-egy nyomásszabályzót lát el gázenergiával, amelyekből 3 bar nyomású középnomású vezeték épült ki a Bem József utca – Margit körút – Retek utca – Városmajor utca nyomvonalon. Ez a vezeték a Vérmező utca nyomvonalon csatlakozik a XII. kerületben lévő középnomású rendszerhez.

A körzeti gáznyomás-szabályozókból kiinduló kisnyomású hálózat a belső területeken 30 mbar nyomású, normál kisnyomású hálózaton keresztül látja el a fogyasztókat gázenergiával. A kisnyomású hálózat Pesthidegkúton és a Szakadék utca térségében 50 mbar nyomású, növelt kisnyomáson üzemel. A Hárshegyi út külső szakaszán a nagyközépnomású gázvezeték közvetlenül látja el nyomásszabályozókon keresztül a fogyasztókat. A területben lévő különböző nyomású gázhálózatok rendelkeznek szabad kapacitással.

Hőellátás

A főváros hőellátásának döntő részét a kiépült gázhálózatok biztosítják. Ezekről a hálózatokról történik az épületek

hőellátása közvetlenül, illetve közvetetten tömb és távfűtési rendszereken keresztül. A sűrűn lakott és környezeti ártalmakkal terhelt területeken célszerűbb a levegő szennyvezetését kevésbé károsító közvetett rendszereket alkalmazni.

A területben két nagyobb fűtőmű található, amelynek környezetében tömbfűtés alakult ki. Pesthidegkúton, a Pincszer utca mellett, valamint a belső területen a Kis Rókus utcában a volt Ganz Villamossági Művek területén. Ez utóbbi fűtőmű alkalmas lenne a Széll Kálmán tér és környéke légszennyezésének csökkentésére.

A területben az Árpád fejedelem út és Frankel Leó út közötti terület egy szakaszán távfűtött épületek is találhatók. Ezek a létesítmények a III. kerületben lévő fűtőművek (Zápor utcai, Észak-budai) hőközetéhez tartoznak.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Geotermikus-energia- és fürdőellátás

A budapesti hévizek eredetüket tekintve karsztvizek. A felszínre kerülő, vagy fúrással feltárt melegvizek a karsztos kőzetekből származnak, azok hasadékaiban, repedéseiben tárolódnak, illetve ott áramlanak, ami a fővárosban elsősorban a Duna-menti törésvonalak mentén törnek a felszínre.

A terület fürdő- és gyógyközpontja a Frankel Leó utca mentén a József-hegy és Duna közötti szakaszon alakult ki. A József-hegy lábánál langyos (22–27 °C) és meleg (41–50 °C) források sora fakad. A langyos vizek a hegy lábánál természetes forrásokból, a meleg vizek a Duna vonalához közel törnek a felszínre, részben természetes, részben mesterségesen mélyített fúrásokból. A források közül sok ma már csak megfigyelési célokat szolgál. A Lukács IV. sz. kút vize elismert gyógyvíz. Budapest fürdőit a gyógyvizet adó forrásokra telepítették. A török időkben épült Király gyógyfürdő volt az első, amely nem közvetlenül forrásra települt, hanem föld alatti vezetéken jutott el ide a forrásvíz. Új kutak fúrással és a rájuk telepített szivattyúházak kiépítésével a régi forrásonkénti rendszer helyett új, egységes melegvízellátó hálózat épült.

1980-ban üzembe lépett a Margitsziget II. sz. Magda kútól egy termál távfűtővezeték, amelyen keresztül 69°C hőmérsékletű gyógyvíz jut a Lukács fürdő vízellátó hálózatába. Ezzel a megoldással biztosítják a József-hegy körüli hévízbázisra telepített fürdők (Lukács gyógyfürdő és uszoda, Király gyógyfürdő, valamint az ORFI kórház) zavartalan és biztonságos gyógyvízellátását.

A terület területén található a Budapest II. B-60, B-8 OKK-számú kút és a Római forrás, melyek vizét természetes ásványvízzé, valamint a B-12 OKK-számú kút, illetve

az Irgalmas forrás, melyek vizét gyógyvízzé minősítette az Országos Tisztifőorvosi Hivatal (OTH). A kutak, illetve források védettségvizsgálatát elvégezték, a rétegben lévő védőidomoknak felszíni metszetük nincs, a felszínen védőterület kijelölésére nincs szükség.

A Komjádi Béla sportuszoda és a Császár uszoda vízellátását városi vízhálózatról biztosítják, bár az előtűk kiépült termál távvezetékéről történő ellátásra a Császár-Komjádi uszodának is megvan a lehetősége.

A kerületben üzemel még a Hárshegyi napközis tábor nyitott uszodája, valamint szállodai uszoda (Petneházy Club Hotel). Tanuszodák épülhetnek új iskolák létesítésekor, vagy a meglévők felújítása alkalmával.

A fürdőfejlesztési koncepció elsősorban a műemléki-történelmi fürdők rekonstrukcióját irányozza elő, ahol a legfontosabb feladat a meglévő értékek megmentése, melyeknek mind a hazai betegellátásban, mind a szolgáltatásban jelentős szerepük van (Király fürdő). A Lukács fürdő rekonstrukciója az elmúlt évek során befejeződött.

A fővárosban az uszodarekonstrukciók során meg kell oldani a takarékos hévízgazdálkodást, be kell vezetni a korszerű vízkezelési technológiákat.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energetikai fejlesztése önerőből és uniós támogatás felhasználásával folyamatosan zajlik.

Az elmúlt években megkezdődött a Polgármesteri Hivatal épületének nyílászáróinak cseréje, továbbá több önkormányzati fenntartású és működtetésű intézményben is megvalósult részleges, illetve teljes körű energetikai korszerűsítés. Ezek az alábbiak:

- Törökvész Úti Törökméz Bölcsőde
- Budagyöngye Bölcsőde
- Törökvész Úti Kézműves Óvoda
- Budakeszi Úti Óvoda Budakeszi úti és Labanc utca tagintézménye
- Szemplőhegy Utcai Óvoda
- Fillér Utcai Általános Iskola
- Klebelsberg Kunó Általános Iskola és Gimnázium könyvtáráépületének bővítése, Gyermekek háza kialakítása, komplex akadálymentesítéssel, energetikai korszerűsítéssel.
- Értelmi Fogyatékosok Nappali otthona kialakítása meglévő épület átalakításával és energetikai korszerűsítésével 2010-11-ben

A Fillér Utcai Általános Iskola felújított épülete

1.16.3 Elektronikus hírközlés

A főváros távközlési hálózata vezetékes és nem vezetékes hálózatokról megáplált távközlési centrumokból indul ki. A távközlési centrumokhoz további központok tartoznak, amelyek a kihelyezett fokozatokkal együtt kapcsolják be az előfizetőket a helyi, a helyközi, a nemzetközi távhívó hálózatokba, valamint egyéb távközlési rendszerekbe (pl. Internet, ISDN). A II. kerület az Óbuda és a Városmajor Távközlési Centrum tápterülete.

A Zugliget központ az Óbuda Távközlési Centrumhoz tartozik. A központból kihelyezett RSS típusú fokozat található Remetékertvárosban a Máriaremetei út mellett.

A belső terület ellátása a Városmajor Távközlési Centrum feladata. Ehhez a centrumhoz tartozik a Krisztina központ. A központból a Rózsadombra és Szemlő-hegyre három RDLU típusú kihelyezett fokozat került elhelyezésre a Bimbó út – Barsi utca sarkán, a Sarolta utca – Fajd utca sarkán, illetve a Pusztaszeri út – Gomba utca sarkon.

A kerületben három központ tápterülete elválasztható:

- Zugliget AXE központhoz tartozik Pesthidegkút kül- és belterülete, valamint a Görgényi út – Törökvész út – Gábor Áron utca – Szilágyi Erzsébet fasor és Buda-keszi út által határolt terület.
- Városmajor HOST központ tápterületét a kerületben a Hankóczy utca – Fillér utca – Nyúl utca és a Szilágyi Erzsébet fasor határolja.
- Krisztina HOST ellátási körzetéhez a Görgényi út – Törökvész út – Gábor Áron utca – Hankóczy utca – Fillér utca – Nyúl utca – Szilágyi Erzsébet fasor – Retek utca – Csalogány utca – a Duna és a III. kerület által határolt terület tartozik.

A II. kerületben a Városmajor Távközlési Centrum üzembeállítását követően nagy arányú hálózatépítésre került sor. A hálózat föld alatti és föld feletti rendszerekből áll. A föld alatti rendszerekben a rézerű kábelek mellett egyre nagyobb területen jelenik meg az optikai rendszer. A föld alatti rendszer a belső területeken alépítményekben került kialakításra, a külső területeken azonban még légkábelek is találhatóak. A Magyar Telekom a meglévő hálózatát a jelentkező igények alapján a koncessziós szerződése értelmében úgy fejleszti, hogy minden igény kielégíthető legyen.

1.17 Környezetvédelem és településüzemeltetés

1.17.1 Talaj

A talajoknál mind mennyiségi, mind minőségi problémák jelentkeznek a kerületben. A beépítés, burkolás mind több területet vesz el annak természetes funkciójától, a talajvíz minőségét is károsan befolyásolja. A beépítések során nem fordítanak kellő gondot a felső humuszos rétegek védelmére, így az a talajok minőségének romlását is okozza, hátrányos a talaj átszellőzési, mikrobiológiai és vízáramlási folyamataira, az aktív talajéletre. A beépítéssel a talaj szerkezetében felgyorsul az erózió, mállás, erősödik a kifagyás-kiszáradás folyamata, megváltoznak a felszín alatti vizek áramlási viszonyai. Változások következnek be a szennyezés-érzékenységekben, az oxidációs-redukciós viszonyokban, jelentősen változhat a mikroflóra.

A kerület egészére a talajszennyezés kiterjedt mértéke nem jellemző, egy-egy körülhatárolt területen előfordulhat szennyezés (pl. illegális hulladéklerakók). A Ganz Vilamossági Művek telephelyén, a Millenáris Park területén a tevékenység felhagyása után kármentesítést végeztek, amely az ott létrejött talajszennyezést felszámolta.

1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

Duna

A kerületet érintő fő felszíni vízfolyás a Duna. Bár kezelése szempontból nem tartozik a kerület hatáskörébe, ám vízminőségének alakulását áttételesen a kerület is befolyásolja. A Duna vízminőség-romlásának üteme az utóbbi néhány évben megállt, sőt némely paraméterben még javulás is bekövetkezett a nagy ipari szennyezők sorozatos teljesítménycsökkenése és leállása, valamint a csatornázás folyamatos előrehaladása miatt. A javuló tendenciák ellenére azonban folyamatosan nő a folyó tápanyagterhelése. Az időszakos algásodás és a bakteriális szennyezettség sem csökken. A főváros alatti folyószakaszon a főváros feletti szakasz értékeihez képest 1,5–3-szoros bakteriológiai szennyezettség mutatható ki. A toxikus szennyezéseket tekintve a főváros alatt kétszeres értékek mérhetők a főváros feletti állapothoz képest, valamint folyamatosan nő a víz nitráttartalma is. Mindez felveti kerületi szinten is a csatornázás elsődleges szükségességét és a megfelelő paraméterekkel rendelkező szennyvizek bebocsátását a befogadóba.

Kisvízfolyások

A terület kisvízfolyásai közül (Ördög-árok, Paprikás-patak, Húvös-ér) az Ördög-árok a legjelentősebb, amely a Húvösvölgyön és a Vérmezőn, majd a Tabán keleti szegélyén jut a Dunába. Emellett előfordulnak még szennyvíz-szikkasztások, amelyek szintén a felszíni és felszín alatti vizeket szennyezik.

Hidegvízű források

A terület jelentősebb talajvíz eredetű forrásai:

- a József Attila utcai forráscsoport,
- az Ófalui forrás,
- a Kastélykerti forráscsoport,
- a Gazda utcai forrás,
- a Budakeszi úti forrás, valamint
- a Keserű forrás.

Jellemzőjük a talajvízből való utánpótlás, a kis vízhozam és az évi középhőmérsékletet megközelítő hőfok. A hat jelentősebb forrás mellett időről időre újabb források törnek fel, amelyek védelme és kezelése szintén kerületi feladat. A Bimbó út és a Keleti Károly utca környékén számos helyen jelennek meg különféle források, amelyek hatása az épületek alapozását károsítja és a domboldali részeket csúszás- és mozgásveszélyessé teheti.

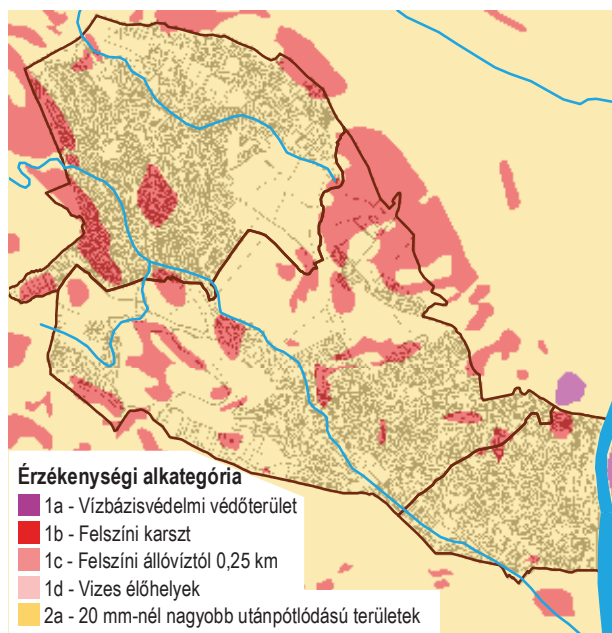
Hévízforrások

A II. kerületben található jelentős hévízforráscsoport a József-hegyi forráscsoport. Ebbe a csoportba a Lukács és a Császár fürdő területén fakadó források tartoznak. Ez a főváros legnagyobb mennyiségű karsztos hévizét szolgáltató természetesforrás-kilépés területe. A hévízforrások bakteriológiai szennyezettsége az utóbbi években javult, de további intézkedések szükségesek a kedvező folyamat fenntartása és fejlesztése érdekében.

A terület hévízforrásaival kapcsolatos fő problémák az 1980-as években és az 1990-es évek elején a nyomás-, hőmérséklet-, illetve vízszintcsökkenésből adódtak. Ennek fő oka a Dunántúli középhegységben folyó bányászati tevékenység volt. A bányászati tevékenység megszűntével a karsztvízrendszer nyomása fokozatosan visszaállt a normális értékre, a kutak vize is visszamelegedett 45–50°C-ra.

Jelenleg is fennálló probléma, hogy a langyos források vízminősége bakteriológiai szempontból kifogásolható. Ennek okai a rózsadombi eredetű elszivárgó szennyvizek, melyek bejutnak a hegy belsejébe, és szennyezetté teszik a barlangi csepegő vizeket.

A Lukács fürdő medencéit meleg és langyos források is táplálják (a többi fürdő vize csak meleg forrásokból szár-

18. ábra. Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek

mazik). A fürdő medencevizei saját csatornában ömlenek a Dunába (és jobb minőségűek, mint a Duna vize). A meleg források fúrt kutakból, valamint a Molnár János barlangból származnak, ezek vízminősége megfelelő.

Talajvizek jellemzői

A talajminőségi problémák és beépítések a talajvíz állapotát és áramlását is befolyásolják. A talajvizek állapotáról a kerületben nincsenek átfogó adatok, a talajvíz minőségi paraméterek ismerete az építkezések környezetére korlátozódik. Jelentősebb talajvíz-zóna az Ördög-árok mentén húzódik. Ezek a talajvizek vélhetően szennyezettek, részben az egykori patak szennyvízcsatorna szerepe, részben pedig a felülről származó terhelés miatt. Amennyiben csatornahálózattal ellátott területeken a felszín közeli talajvizekben ammóniumos és bakteriális szennyezettséget mutatnak ki, bizonyosra vehető a közeli csatornaszakaszok rossz állapota, szivárgása.

Ipari eredetű, kármentesítést igénylő talajvíz-szennyezésről a Ganz Művek területén lehet beszélni. A gyár tevékenységének felhagyása után a területen megkezdődött a szennyezett talajvíz rekultivációja. Az épületek bontása után, a kármentesítési tervnek megfelelően, elhelyezték a szénhidrogénnel szennyezett talajvíz tisztítására szolgáló dréncső-hálózatot, és telepítették a víztisztítás céljaira szolgáló szennyezettvíz-tisztító rendszert. A rendszer üzemeltetésével a talajvíz is a kármentesítési terv első ütemének megfelelően tisztítására került.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A terület levegőtisztaság-védelmi helyzetét alapvetően meghatározza a főváros légszennyezettsége. A környe-

zetben kialakuló légszennyezőanyag-koncentráció a légköri (meteorológiai) viszonyoktól, a területi adottságoktól és az egyes források légszennyezőanyag-kibocsátásától (emisszió) függ. A légkörbe jutó szennyeződések egy ré-

24. táblázat. A Szabadság utcai mérőállomás imissziós adatai

Szennyező	2005		2009		2010		2011		2012		2013	
	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)
SO ₂	3,7	0	5,7	0	7,2	0	7,2	0	7,1	0	4,6	0
NO ₂	29,1	0,76	18,7	0	19,9	0,13	22,8	0,1	20,5	0,30	...	...
NO _x	45,0	2,07	28,4	0,95	30,8	0,95	34,1	...	30,3	...	...	...
CO	473,0	0	523,0	0	467,0	0	510,0	0	492,0	0	470,0	0
Szálló por	36,8	22,16	28,0	7,40	31,0	12,53	31,0	14,1	27,0	9,15	26,0	7,44
O ₃	51,8	11,83	51,3	13,9	48,0	6,03	50,4	9,1	53,4	12,01	53,0	9,52

* A SO₂, a NO₂, a NO_x és a CO esetében óras határérték-túllépés: az 1 óras határértéket meghaladó adatok az összes 1 óras adat százalékában. A szálló por (PM10) esetében 24 óras határérték-túllépés: a 24 óras határértéket meghaladó adatok az összes 24 óras adat százalékában. Az ózon (O₃) esetében a határértéket meghaladó adatok az összes adat százalékában a 49/2006 (XII. 27.) KvVM-EÜM-FVM együttes rendelet szerint. A határérték a napi 8 óras mozgó átlagkoncentrációk maximumára vonatkozik.

Forrás: KSH Stadat

25. táblázat. A Széna téri mérőállomás imissziós adatai

Szennyező	2005		2009		2010		2011		2012		2013	
	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-imisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)
SO ₂	4,2	0	5,4	0	5,1	0	6,1	0	5,7	0	5,4	0
NO ₂	64,4	3,7	40,2	1,61	49,3	4,02	57,4	7,2	...	...	52,0	4,30
NO _x	125,8	15,2	79,3	6,10	89,8	...	103,1	...	...	...	93,8	...
CO	828,0	0	523,0	0	467,0	0	660,0	0	605,0	0	503,0	0
Szálló por	29,8	7,5	28,0	7,40	31,0	12,53	36,0	26,5	31,0	11,26	32,0	12,07
O ₃	28,6	0	51,3	13,90	48,0	6,03	28,1	0,3	28,9	0	27,9	0,28

* A SO₂, a NO₂, a NO_x és a CO esetében óras határérték-túllépés: az 1 óras határértéket meghaladó adatok az összes 1 óras adat százalékában. A szálló por (PM10) esetében 24 óras határérték-túllépés: a 24 óras határértéket meghaladó adatok az összes 24 óras adat százalékában. Az ózon (O₃) esetében a határértéket meghaladó adatok az összes adat százalékában a 49/2006 (XII. 27.) KvVM-EÜM-FVM együttes rendelet szerint. A határérték a napi 8 óras mozgó átlagkoncentrációk maximumára vonatkozik.

Forrás: KSH Stadat

sze természetes eredetű és lényegében stagnáló, míg az emberi tevékenység hatására a levegőbe kerülő szennyező anyagok mennyisége a nemzetközi egyezmények által előírt követelmények betartása mellett sem csökken minden évben. Az antropogén légszennyeződés a lokális, városi és regionális tartományokban halmozódik fel oly mértékben, amely az élővilágra és az anyagi javakra is árthatmas lehet. A főváros és agglomerációjának területe ma összefüggően szennyezett térségnek tekinthető. A kerület levegőminőségi állapotát három jellemző tényezőtől lehet meghatározni: immissziós helyzet, emissziós helyzet, transzmissziós helyzet.

Immissziós helyzet a legfontosabb szennyező anyagok vonatkozásában

A főváros területén az Országos Immissziómérő Hálózat részeként 27 állomáson mérnek folyamatosan 24 órás expozíciós idővel kén-dioxid, és nitrogén-dioxid koncentrációt, és 50 mérőhelyen 30 napos expozíciós idővel ülepedő port.

A mérőállomások közül kettő található a kerületben:

- Szabadság u. 35. (NO₂, SO₂ és ülepedő por),
- Széna téri mérőállomás

Tekintve, hogy a kerületben csak az említett két ponton készülnek mérések, a kerület egészének légszennyezettségi helyzetéről teljes kép nem adható.

A Szabadság u. 35 sz. alatt található mérőponton határérték-túllépés a kén-dioxid és a szén-monoxid esetében nem, nitrogén-dioxid tekintetében az elmúlt három évben ritkán fordult elő. Ebben közrejátszik az is, hogy a mérőhely a kerület külső részén és nem forgalmas főút mellett helyezkedik el. A szálló por és a troposzférikus ózon esetén már határozottabb határérték-túllépések figyelhetők meg, a tendencia a szálló por esetében azonban mindenképpen csökkenőnek mondható.

A Varsányi utcai mérőponton csak ülepedőpor-mérést végeztek. A havi átlag immisszió-adatokat összehasonlítva az 1994–1996 évi átlagos immisszió-adatokkal némi javulás érzékelhető. A 2001, 2002 és 2003 évi havi koncentráció adatok közül (36 adat) 3 esetben volt túllépés. A Varsányi Irén utcai mérőállomás 2004-ben megszűnt.

A mérési eredmények alapján megállapítható hogy a kén-dioxid és a szén-monoxid esetében határérték-túllépés nem fordult elő.

A legnagyobb arányú határérték-túllépés a szálló por és a nitrogén-oxidok tekintetében volt tapasztalható, az utóbbi esetében 2010-től nem áll adat rendelkezésre.

A Széna téri átlagos koncentrációk viszonylag alacsony szintje azonban nem jelenti azt, hogy ezen a helyen és a

26. táblázat. A Varsányi Irén utcai mérőállomás ülepedőpor-adatai

Ülepedő por	2001	2002	2003
Határérték (g/m ² × 30 nap)	16,0	16,0	16,0
Maximum érték (g/m ² × 30 nap)	12,1	18,1	17,3
Határérték átlépés (db)	0,0	1,0	1,0

kerület más forgalmas csomópontjaiban (Margit körút, Duna-parti rész stb.) időszakosan nem fordulnak elő a határértéket meghaladó, sőt jóval meghaladó csúcskoncentrációk.

Közlekedési eredetű immisszió

A légszennyezettség helyzetének alakulásában a közlekedési emisszióknak döntő jelentőségük van. A közlekedési eredetű szennyezettség meghatározására két fontos mérőszám történt az elmúlt évtizedekben a kerületben.

Az ÁNTSZ Fővárosi Intézete által 1994-ben végzett reprezentatív felmérés alapvető megállapításai a kerület közlekedési eredetű légszennyezettségére a következők:

- a környezeti levegőben található formaldehid mennyisége a Széna téren átlagosan kétszerese volt a kontroll területként vizsgált Gergely utcainál;
- a policiklusos aromás szénhidrogének koncentrációja a Széna téren átlagosan szintén kétszeres volt a kontroll területen mérhetőnek.

1997–2001 közötti éves mérések alapján készült tanulmány adatainak figyelembe vételével a kerület állapotát vizsgálva megállapítható, hogy

- a légszennyezettebb területek a belső kerületrész főforgalmi útjai mentén találhatók;
- a Duna-parti rész és a belső zóna a fővároson belül kén-dioxid tekintetében alacsonyban, nitrogén-oxidok és ülepedő por koncentráció tekintetében közepesen szennyezettnek tekinthető;
- a domb- és hegyvidékeken felfelé és a városhatár felé haladva a szennyeződés csökken;
- a közlekedési légszennyezés várhatóan a középső és külső területeken is növekedni fog a jövőben.

A volt Ipari (Gazdasági) Minisztérium Margit körúti épületének, valamint az egykori Ganz művek épületeinek lebontásával megnyílik a város északnyugati szélcsatornája. Az épületek lebontása kettős hatású, egyrészt a körút légszennyezettségét az elbontásra kerülő épületek a továbbiakban nem tartják vissza a körüttől távolabbra eső lakóterületekről, másrészt a szélcsatorna megnyitásával a légszennyező anyagok koncentrációjában várhatóan enyhülést lesz érzékelhető.

Transzmisszió

A főváros levegőszennyezettségét alapvetően befolyásolja a meteorológiai helyzet. Az intenzív antropogén kibocsátások miatt a városokban kialakuló magas szennyezettségű helyzeteket a légköri transzport folyamatok befolyásolják, módosítják. A városi források által kibocsátott szennyezőanyagok terjedését befolyásoló első és legfontosabb meteorológiai tényező a szél. A szélesség iránya határozza meg a terjedés irányát, erőssége pedig a hígulás mértékét. Budapest térségében leggyakrabban az északi-északnyugati szektorból fújnak a szelek, jelentős továbbá a keleti-északkeleti szelek gyakorisága is. A szélesség relatív gyakorisága szerint a közepes erősségű szelek (2–5 m/s) a leggyakoribbak, a gyenge szelek (1 m/s) gyakorisága 22, míg az erős szelek (5 m/s) viszonylag ritkák, 5 körüliek. A tényleges szélesség felbontható egy átlagos, időben állandó sebességre és egy erre ráhelyeződő, időben és térben véletlenszerűen változó, úgynevezett turbulens összetevőre. Az átlagos sebességtől való eltérés vagy turbulencia a légkörnek az a jellegzetessége, amely a légkörbe jutó szennyezőanyagok diffúzióját okozza.

A stabilis levegő-rétegződés a szennyezőanyagok földfelszínhez közeli rétegekben való feldúsulását segíti elő, míg a labilis légrétegződés a szennyezőanyagok magasabb légrétegbe való jutását, ezen rétegek tisztább levegőjével való kicserélődését eredményezi.

A II. kerület belső forgalmas része (Margit körút épületei, Mammút stb.) a Rózsadomb szélárnyékoló hatása miatt (uralkodó szélirány É-ÉNy) Budapest egyik legszélvédettebb területének minősíthető.

27. táblázat. A főbb kibocsátók emissziós adatai

Forrás	Szennyezési pont	CO (kg/év)	NO _x (kg/év)
Általános Iskola	Áldás u. 1.	77	66
Csik Ferenc Ált. Isk. és Gimn.	Bem J. u. 1.	173	168
Általános Iskola	Fillér u. 70–76.	224	217
Marczibányi téri Általános Iskola	Marczibányi tér 1.	233	202
Általános Iskola	Máriaremetei u. 71.	208	208
FŐTÁV Rt.	Keleti K. u. 11/b.	832	492
FŐTÁV Rt.	Bimbó u. 170.	628	142
Rozmaring Kertészeti Kft.	Patakhgyi u. 83–85.	14 385	8 648
MTA KKKI	Pusztaszeri u. 59–67.	870	950

Az átszellőzési viszonyokkal kapcsolatos főbb megállapítások a következők:

- a beépítési viszonyok döntően az uralkodó szélirányra merőlegesek, így alacsony szélesség esetén csökkentik az átszellőzés lehetőségét;
- a terület gépjárműforgalma igen erős, és a közeljövőben sem várható ebben a tekintetben javulás;
- a kerületben a város egészére hatással bíró légszűrőnák található, egy-egy kisebb lokális jellegű szennyeződést a rossz beépítési viszonyok felerősíthetnek;
- a főváros belső részeire a tisztább levegő a II. kerület zöldbe ágyazott külső területei felől érkezik;
- az erdőterületek magas aránya elősegíti a levegőminőség kedvezőbbé válását (oxigéntermelés, CO₂-megkötés).

Emissziós helyzet

A II. kerület a Ganz Művek tevékenységének megszűnése óta jelentős ipari légszennyező forrással nem rendelkezik.

A fő kibocsátóknál jellemzően hőtermelési technológiák találhatók, melyekhez helyhez kötött légszennyező források kapcsolódnak. Ma már szinte csak földgáztüzelést alkalmaznak.

A légszennyezési szempontból frekvenciált kerületrészekben található fő kibocsátó források emissziójáról a Mammút II. Bevásárlóközpont építését megelőző környezeti hatásvizsgálatok során gyűjtött adatokat a 27. táblázat mutatja.

A helyhez kötött légszennyező források többsége a kibocsátási határértékeket nem lépi túl, és kevésbé befolyásolja környezete levegőjének minőségét.

A kerület egyes részein rövidebb vagy hosszabb időszakokban lokális szennyezettség jelentkezhet a kisvállalkozók tevékenységéből, illetve háztartási tüzelésből és az illegális avarégetésből is.

A lakások fűtési rendszerének többsége földgáztüzeléssel üzemel, ami légszennyezési szempontból helyes beállítás mellett kedvezőnek mondható. A szolgáltató jellegű épületek kibocsátásainál határérték-túllépések nem jellemzőek.

A közlekedés légszennyező hatása

A közlekedési eredetű légszennyezés kiemelkedő jelentőségű a kerületet határoló, illetve azon áthaladó főforgalmi utak mentén. Igen magas forgalommal kell számolni a Margit körúton, a Szilágyi Erzsébet fasorban, a Hűvösvölgyi és Hidegkúti utakon, az Árpád fejedelem útján és a Rózsadombra le- és felvezető utakon.

A következőkben felsorolt forgalomszámlálási adatok a Mammút Bevásárlóközpont hatásvizsgálati dokumentumához készültek.

28. táblázat. A közlekedési gépjárművek fajlagos emissziója

Megnevezés	Sebesség (km/h)	Fajlagos emisszió (g/jkm)				
		CO	NO ₂	Formaldehid	Korom	SO ₂
Gépjárműfajta						
Személygépkocsi	30	29,8	1,27	0,03	–	0,05
Autóbusz	30	11,3	9,17	0,18	1,23	1,68
Tehergépkocsi	30	20,6	3,96	0,11	1,36	1,58
Üzem mód						
Csúcsóra	30	34,81	2,25	0,09	0,47	0,49
Átlag	30	3,71	0,26	0,01	0,05	0,06

A Margit körút forgalomterhelésének napi menete viszonylag állandó: csúcsidőben kb. 1400–1700 jármű/óra irányonként, napközben ennek kb. 90%-a. A körútra befutó és onnan kivezető utcákban a forgalomterhelés napi változékonysága sokkal jelentősebb. A területre jellemző, hogy a kialakuló légszennyezetséget jelentős mértékben a közúti közlekedés okozza. Az egyes szakmai feltáró tanulmányok a közlekedés teljes emisszióból való részesedéseként több mint 90%-ot jelölnek meg CO, CH₄ és NO_x esetében. Az egyes forgalmi adatokból számított közlekedési gépjármű fajlagos emissziókat a rendelkezésünkre álló forrásanyag alapján a 28. táblázat mutatja.

Megállapítható, hogy a környezetszennyezéssel összefüggésbe hozható egészségügyi problémákat okozó anyagok között döntő jelentőségűek a légszennyező anyagok: levegőben terjedő por (légúti allergiák, krónikus légzőszervi megbetegedések) levegőben terjedő gázok (nitriozus gázok, szén-monoxid, karcinogén gázok stb.).

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés²²

A hazai környezet minőségének is egyre inkább előtérbe kerülő, meghatározó tényezőjévé vált az ország környezeti zajállapota.

A zaj- és rezgésforrások számának, az általuk kibocsátott szennyezés nagyságának növekedése, a lakossági panaszok számának emelkedése, a társadalom ezen probléma iránti nagyobb érdeklődése miatt a környezeti zaj- és rezgésvédelem mára már a környezetvédelem integrált része lett.

A zaj fogalma: különböző frekvenciájú és erősségű hangok rendszertelen keveréke. Hatására a szervezet működésében átmeneti vagy maradandó károsodások alakulhatnak ki, mind a hallószervben, mind a központi és a

vegetatív idegrendszerben. A halláscsökkenés kifejlődésének üteme, mértéke és formája sok tényezőtől függ. Ma még ezeknek csak egy részét ismerjük.²³

Az, hogy a lakossági megítélés egyre kritikusabb ezen a területen, mutatja az állampolgári jogok országos biztosához környezetvédelmi kérdésben beérkező zajpanaszok igen magas számaránya is.

Az 2002/49/EK irányelvet, mely alapján az egész országra kiterjedő zajfelmérés kell elvégezni 2002. június 25-én fogadták el. Az új szabályozás legfőbb eleme és lényege, hogy első lépésben ún. stratégiai zajtérképeket kell készíteniük a tagállamoknak a területükön található, meghatározott kritériumok szerinti nagyvárosi agglomerációkra,

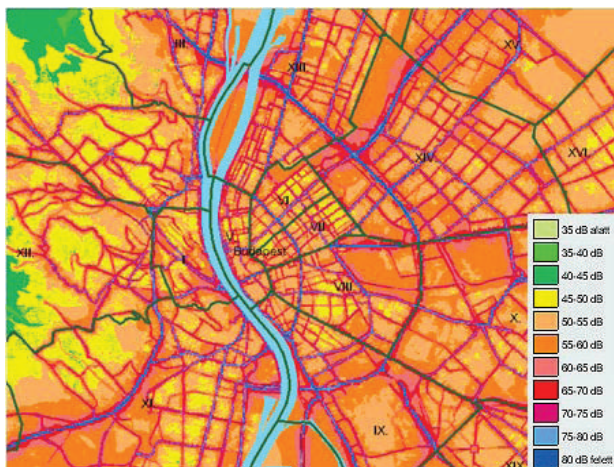
²³ A zaj károsító hatása függ az erősségétől, hangmagasságától, időtartamától, időbeli megoszlásától, az ember nemétől és életkorától, az egyéni érzékenységtől, a különböző fülbetegségektől vagy az azzal kapcsolatban elvégzett fülműtétektől.

A zajszennyezés káros hatásai nemcsak akkor jelentkeznek, ha valaki erős hanghatásoknak teszi ki magát, hanem akkor is, ha tartósan olyan környezetben él, ahol a zajszint magasabb a megengedettnél. A hangos környezet által okozott károknak csak egyik része az, amely a hallószervet rongálja, hiszen a fülön keresztül az agyra és az idegrendszerre gyakorolt hatása is igen ártalmas. Kimutatták, hogy a tartósan zajszennyezett környezetben élőknél nő az infarktus és az idegrendszer károsodásának veszélye.

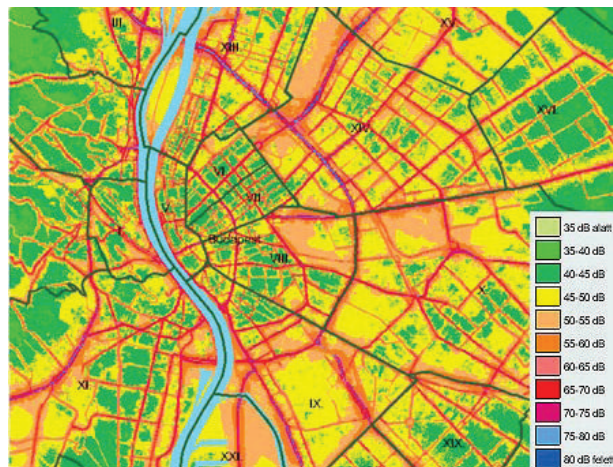
- 40–60 dB: pszichés zavarok: koncentráció képesség csökkenés, fáradtságérzés (megszokható, nincs károsodás)
- 65–75 dB: vegetatív zavarok: vérnyomás nő, anyagcsere fokozódás, stb. (nem megszokható, de még nincs károsodás)
- 75 dB felett: hallásromlás
 - fejfájás, álmatlanság, fülzúgás, átmeneti hallásküszöb emelkedés
 - szubjektív tünetek csökkennek, de 4000 Hz-nél maradandó kiesés
 - magasabb frekvencián kiesés
 - utolsó szakasz: a zajhatásnak kitett is észreveszi, minden frekvencián hallásküszöb emelkedés

A 120–130 decibelt elérő erős hangoktól egyszeri behatásra is visszafordíthatatlanul károsodhatnak a hallósejtek, de ha nap mint nap 85 decibelnyi értéknel nagyobb éri a fület, az is halláscsökkenést idéz elő. A halláscsökkenés mindig a 4000–6000 Hz tájékán, a magas hangoknál kezd kialakulni, ami a beszédértést nem befolyásolja, tehát megvan rá az esély, hogy az érintett észre sem veszi, csak amikor a frekvenciataromány kiszélesedik, és a mélyebb hangokat – így a beszéd hangjait is – érinti.

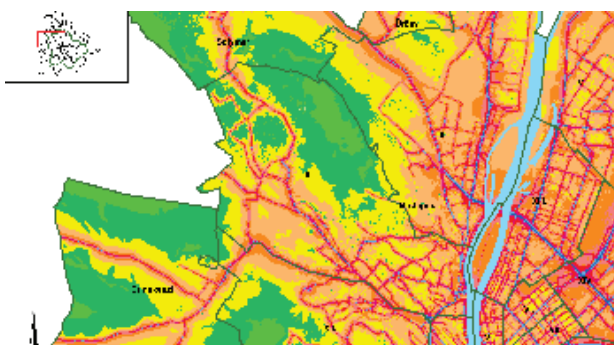
²² Forrás: terkep.budapest.hu

19. ábra. Budapest zajtérképe / közúti zaj nappal

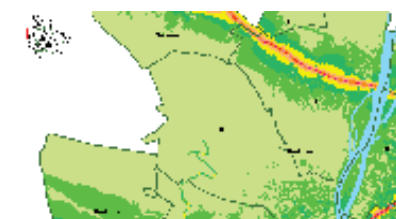
20. ábra. Budapest zajtérképe/ közúti zaj éjjel

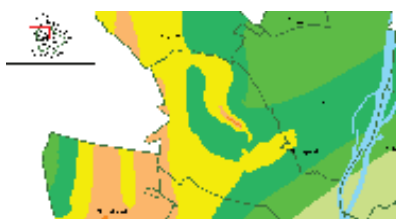
21. ábra. II. kerület közúti zajszint nappal

22. ábra. II. kerület közúti zajszint éjszaka

23. ábra. II. kerület vasúti zajszint

24. ábra. II. kerület repülési zaj

25. ábra. II. kerület üzemi zaj

fontosabb, nagy forgalmú közutakra, fontosabb, nagy forgalmú vasútvonalakra és fontosabb, nagy forgalmú repülőterekre.

A kedvezőtlen környezeti zajállapotot domináns módon a következő forráscsoportok határozzák meg:

- a közúti közlekedés,
- a vasúti forgalom,
- a légi közlekedés (elsősorban a repülőterek környezetében kialakuló zajterhelés),
- az üzemi zaj (beleértve a szabadidős zajforrásokat is)

A stratégiai zajtérkép csakis a stratégiai tervezés szempontjait meghatározó zajforrásokat veszi figyelembe, nem a tényleges zajhelyzet átfogó ábrázolása. (Például külön-külön kell az egyes főbb zajforrás-csoportokat – köz-

úti közlekedés, vasúti közlekedés, légi közlekedés, üzemi zajforrások – megjeleníteni.)

A zajsámítás alapjául szolgáló alapadatok a vonatkozó jogszabályok szerint nem régebbiek, mint 3 év.

A stratégiai zajtérképeken megjelenített indikátorok (L_{den} és $L_{éjjel}$) is a stratégiai tervezés szempontjait tartva szem előtt, eltérnek a hazánkban is eddig kizárólagosan alkalmazott (L_{nappal} és $L_{éjszaka}$) mutatóktól – mind műszaki tartalmukban, mind megítélési, vonatkoztatási idejükben.

A térképeken megjelenített értékek minden esetben a vonatkozó jogszabályok szerinti számítási módszerrel meghatározott mennyiségek – nem mért értékek. Ezért a számítási eljárás különböző megfontolásai miatt bizonyos

esetekben (pl. repülési zaj) mindenképp eltérnek a mérés-sel meghatározható terhelési értékektől.

A jogszabályban meghatározott ún. „küszöbértékek” a stratégiai zajterképezés jellegét és célját figyelembe véve kerültek megállapításra az L_{den} és $L_{éj}$ indikátorokkal összefüggésben, tehát nem azonosak az egyéb hatósági eljárásban használatos „zajterhelési határértékekkel”.

A stratégiai zajterképeken bemutatott adatok alapján nem indítható hatósági eljárás. A stratégiai zajterképezés alapvető célja az egy éven belül elkészítendő „intézkedési terv” alapján a tényleges konfliktushelyzetek rögzítése.

1.17.5 Hulladékkezelés

Kommunális hulladék

A települési szilárd hulladék gyűjtése, szállítása és lera-kásos ártalmatlanítását a kerületben a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. végzi. Tevékenységi körébe a szilárd burkolatú utak, közjárdák, közlépcsők, közlekedési műtárgyak, építmények burkolatainak és tartozékainak takarítása, síkosság-mentesítés, hóeltakarítás, út-, híd-, műtárgy- és forgalomtechnikai létesítmények üzemeltetési fenntartási munkái, parkolók üzemeltetési és fenntartási munkáinak elvégzése és lebonyolítása tartozik.

*Szelektív hulladék*²⁴

A Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt. 2013. március 25-én, a gyűjtőtartályok kiszállításával megkezdte a fővárosban a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés Budapest teljes területére, fokozatosan történő kiterjesztését. A teljes lefedettség várhatóan 2015-re valósul meg. A II. kerületben 2013 végén megjelentek a szelektív konténerek.

A Fővárosi Önkormányzat „A fővárosi házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer” KEOP-1.1.1/B/10-11-2011-0002. számú pályázatával európai uniós forrás bevonásával valósította meg a fejlesztést. A szolgáltatás keretében a lakóingatlanoknál a papír, valamint a műanyag és fém frakciók együtt kerülnek begyűjtésre. Az üveghulladékot továbbra is a szelektív szigeteken gyűjtik.

A II. kerületben 23 helyen található üvegyűjtő konténer, ezek az alábbiak²⁵

1. Batai lépcső Szabó Lőrinc ált. isk. előtt
2. Fekete István utca 11. – Szerb Antal utca
3. Felvinci út – Marczibányi tér
4. Frankel Leó utca 54.
5. Hárshegyi út 3, iskola előtt
6. Hermann Ottó utca 15–17.

²⁴ Forrás: FKF Zrt.

²⁵ Forrás: www.fkf.hu, 2015.02.26.

7. Hűvösvölgyi út 57 és 38/A,B,C között
8. Páfrány utca 17-tel szemben
9. Pusztaszeri út 18/a-b-vel szemben osztószámban
10. Nagybányai út – Csalán utca
11. Rómer Flóris utca 6-tal szemben
12. Szilágyi Erzsébet fasor 129. – Lotz K. utca
13. Nagy Imre tér 3.
14. Kacsá utca – Gyorskocsi utca 33. másik oldal
15. Cseppkő utcai gyermekotthon előtt
16. Hűvösvölgyi út – régi buszvégállomással szemben
17. Község ház utca – Sóvirág utca sarok
18. Ördögárok utca – Csatlós utca
19. Rodostó utca 4. előtt
20. Szakadék utca 4-gyel szemben
21. Szemlőhegyi út 38-cal szemben
22. Szépvölgyi út 155. előtt
23. Kisrókus utca – Baka utca torkolatával szemben

A Fővárosi Önkormányzat és az FKF Nonprofit Zrt. célja egy olyan integrált hulladékgazdálkodási rendszer kiépítése Budapesten, amely hozzájárul a fenntartható hulladékgazdálkodás megvalósításához. A fejlesztést szükségessé teszik azok az európai uniós előírások és hazai jogszabályok, amelyek a képződő hulladék csökkentését tűzték ki célul. Ezeknek a kötelezettségeknek csak a szelektív hulladékgyűjtés hatékony rendszerének a kialakításával és bevezetésével lehet megfelelni. A házhoz menő gyűjtési rendszer nélkül, önmagában a gyűjtőszigetes rendszerrel a jogszabályok által előírt hasznosítási arányszámok nem voltak teljesíthetők.

A lakótelepi-, belvárosi, illetve egyéb társasházak övezetekben összesen 83.000 db 240 literes, a kertvárosi, családi házas területeken 320.000 db 120 literes hulladékgyűjtő tartályt kerül kihelyezésre. A kerületben az iskolák is szelektíven gyűjtik a hulladékot.

1.17.6 Vizuális környezetterhelés

A kerületben a vizuális környezetterhelés felszámolása az engedély nélkül elhelyezett reklámhordozók eltávolítását és a cégtáblák, óriásposzterek illetve egyéb reklámok elhelyezését szabályozó önkormányzati rendelet alapján történik. Jelentős vizuális-esztétikai konfliktust jelentenek a kerület illegális hulladéklerakói, melyek felszámolása folyamatos önkormányzati feladat.

A KVSZ 18-§-a a cégérek, hirdetések, reklámok, díszvilágítás tekintetében az alábbiak szerint rendelkezik:

- (1) Védett természeti területen és annak 20 méteres környezetében reklámhordozó nem helyezhető el.
- (2) A terület világörökségi védettségű részein a tetőzetten újabb reklámhordozó nem helyezhető el. Tetőfelújítás esetén a meglévő, használaton kívüli reklámhordozó szerkezet elbontásáról gondoskodni kell.

(3) Nem védett területen reklámhordozó a tetőn csak világító és áttört kivitelben létesíthető.

(4) A területen az épületek falán, tűzfalán, üvegfelületein, falak közötti átfeszítésen, közmű szekrényeken, közterület felőli kerítéseken, támfalakon előkertekben hirdetés, reklám, reklámhordozó – méretétől függetlenül – nem helyezhető el, nem létesíthető. A tilalom nem vonatkozik az épülettel egyidejűleg tervezett és engedélyezett reklám, reklámszerkezet elhelyezésére.

(5) Cégér, cégfelirat, cégtábla – épületen, épületrészen – csak az épület építészeti megjelenéséhez (stílus, anyaghasználat) illeszkedően a teljes homlokzati felületet bemutató tervben igazoltan helyezhető el.

(6) Cégtábla és reklámtábla elhelyezése a földszintet, illetve a mezzanine szintet (az egységes építészeti motívumokkal – nyílás, boltív – összefogott, belső szintet, félemeletet, a földszinti nyíláson belül megjelenő galériaszintet) az emelettől elválasztó sávban történhet. A környezetben kialakult építészeti adottságok alapján épületenként, illetve nem lakás célú rendeltetési egységenként legfeljebb 1-1 db függőleges konzolos reklám is elhelyezhető, melynek mérete összességében nem haladhatja meg az adott (tetőidom vetületi felülete nélküli) homlokzat-területének 1%-át.

(7) Díszvilágítást, világító reklámhordozót úgy kell kialakítani, hogy a fényhatás az építmények, rendeltetési egységek, helyiségek és a környező építmények rendeltetészerű használatát ne zavarja, a közlekedés biztonságát ne veszélyeztesse, az épület városképi megjelenését károsan ne befolyásolja.

(8) Építési reklámháló (építési védő-háló) csak az építkezés idejére, de legfeljebb 6 hónapig alkalmazható.

(9) Átfeszítés, illetve épületre kihelyezett transzparens csak idegenforgalmi, tudományos és kulturális, illetve nemzeti eseményekhez kötötten, ideiglenesen és meghatározott időre helyezhető ki, a városképi szempontok érvényesítésével.

(10) A közterületi reklámokkal, és reklámhordozókkal kapcsolatosan külön rendeletben szabályozott előírások szerint kell eljárni.

(11) A területen DIN A0 méretű, illetve elemeiben vagy összességében azt meghaladó méretű reklámhordozó csak ideiglenesen, meghatározott időre, illetve építési terület takarására létesíthető.

(12) A reklámhordozók megjelenésére vonatkozó előírásokat az építménynek, szerkezetnek, táblának nem minősülő, helyhez kötött hirdető- és reklámfelületekre is alkalmazni kell.

A kerület számtalan műemlék jellegű épülettel rendelkezik. Ezek településképebe való beilleszkedésének megtartása, állapotuk és a szomszédságukban elhelyezkedő épületek állapotának karbantartása fontos a város fejlődése szempontjából. Ezért meg kell akadályozni a szándékos rongálásokat, figyelemmel kell lenni a megfelelő városképhez illeszkedő épületek építésére.

A városkép-rongálás, graffitizés az utóbbi időben kevésbé jellemző a kerületre, ugyanakkor számtalan, akár for-

galmas helyen is még mindig elcsúfítják a városképet az oda nem illő feliratok, rajzok. Ezek eltávolítására történtek korábban beavatkozások (mentesítés, megfelelő anyagokkal való bevonása a veszélyeztetett épületeknek), amelyek folytatása támogatandó.

Az városképi jelentőségű épületek megőrzése, állapotuk javítása pedig különösképpen a budai belváros területén indokolt. A megelőzés, illetve az utólagos szankcionálást segíti, ha a közterületek egyre nagyobb részén épül ki a kamerás megfigyelő-hálózat.

1.17.7 Árvízvédelem

Az árvízvédelem legfontosabb feladata, hogy megakadályozza a medrűkből kilépő folyók pusztítását, megvédje a folyó menti településeket, az ott élő embereket. Az árvíz kialakulásához vezethet a hegyvidéki erdők irtása. A fák árnyékoló hatásának hiányában gyorsabb a hóolvadás, a nagy sebességgel lezúduló hólé lemossa a talajt. A kopár sziklák sokkal kevesebb vizet tartanak meg, mint az erdő. Ezért hóolvadáskor, esőzéskor a hirtelen lezúduló, nagy mennyiségű víz elöntéssel fenyegeti az alsóbb területeket. A hegyvidékeken ezért nagy gondot kell fordítani az erdők újratelepítésére és a talaj védelmére.

A Duna magyarországi szakaszán az Alpokban lehulló csapadék és a hóolvadás következtében évente két szabályos árvize van, a tavaszi jeges árvíz és a kora nyári zöldár.

A Duna elsőrendű fővédvonala a kerülethez tartozó szakaszon kiépítettnek tekinthető. A másodrendű védvonal koronaszintje közel a mértékadó árvízszinttel azonos.

1.17.8 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A II. kerület területén két fő környezetvédelmi probléma jelentkezik:

- gépjárműforgalom hatására keletkező levegőszennyezettség,
- illegális hulladéklerakás.

A légszennyezettség elsősorban a főútvonalak mentén, illetve legmarkánsabban a bel-budai kerületrész Széll-Kálmán tér – Margit körúti vonalán jelentkezik. A probléma megoldását nagyban elősegíti a volt Gazdasági Minisztérium épületének lebontása, illetve a további bontási munkálatok, amik a volt Ganz-Művek épületeit érintik. A bontásokkal újra megnyílik a főváros északnyugati szélcsatornája, ami nagy mértékben javíthatja a légszennyezettségi mutatókat. Szintén a probléma forrását hivatott megszüntetni a fonódó villamosjáratok uniós támogatásának feltételül szabott „dugódíj” 2016-ra prognosztizált bevezetése, melynek keretében a bel-budai kerületrész ed-

dig pontosan meg nem határozott területére csak díjfizetés ellenében lehet majd behajtani.

Az illegális hulladéklerakás elsősorban a Középső dombvidék erdőterületeit sújtja. Az illegális lerakók felszámolásában a kerületi Polgármesteri Hivatal Városrendészeti és

Környezetvédelmi Irodája nagy erővel vesz részt. Az illegális lerakók körzeteiben mobil kamerarendszer elhelyezése van folyamatban, a kamerák működését a Hidegkúti Rendészeti Központ munkatársai figyelik, akik a járőrök bevonásával intézkednek a kialakult helyzetnek megfelelően.

1.18 Katasztrófavédelem²⁶

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A Rózsadomb területén mintegy 80 barlang ismert, közülük az alábbiak emelkednek ki jelentős járatrendszerükkel: a Ferenc-hegyi, a József-hegyi, a Molnár János, a Pál-völgyi, a Szemlő-hegyi. A Mátyás hegyi barlang a II.-III. kerület határán van, de hatáskörzete átnyúlik a II. kerületre. E barlangok feltárt járáthálózatának hossza együttesen meghaladja a 30 km-t.

Az alábbiakban az alábbi alábányászott, illetve barlang fölötti területek találhatók:

- Volt téglagyári bánya, Hidegkúti út 311.
- Kálvária-hegy, Patakegyi út vége
- Tök-hegy I. II.
- Remete szurdok, Tatra u.
- Fazekas-hegy, Torda u.
- Gerecse u.
- Vöröskővár
- Határ-nyereg Homok-hegy
- Újlaki-hegy, Szépvölgyi út vége
- „Rupprecht” Szépvölgy K., Szépvölgy Ny.
- Selyemakác u.
- Kecse-hegyi bánya
- „Francia” bánya
- Látó-hegyi bánya
- Ferenc-hegyi bánya
- Szalonka út
- Kurucles nyugat
- Kurucles kelet
- Hárs-hegy

1.18.1.2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A csúszás- és süllyedésveszélyes területek feltárása, megfigyelése és kármegelőzése, illetve -elhárítása eseti, bejelentés alapján, illetve a kataszteri adatszolgáltatás alapján történik.

Az utóbbi évtizedben egyetlen, 2005. évi bejelentés, melynek dokumentációját az Építési Geotechnikai Adattár tar-

talmazza, a Nagyrét utca 21–23. sz. alatti ingatlan vonatkozásában az alábbi volt.

A Nagyrét utca 21–23. és a felette levő Uzsoki utca közötti részsű 2005-ben megcsúszott. Ekkor a megtámasztásra ideiglenes, sürgős beavatkozás történt, majd mivel az életveszélyes helyzet továbbra is fennállt részleges részsű helyreállítási munkák történtek 2006. évben.

A Budapesti felszínmozgás-veszélyes területek földtani műszaki vizsgálata és katasztere a II. kerületből 5 db adatlapot tartalmaz.

- Apostol utca – Frankel Leó utca közötti terület
- Pasaréti út – Hermann Ottó út közötti terület
- Bimbó út – Endrődi Sándor utca közötti terület
- Endrődi Sándor utca – Gábor Áron utca környéke
- Pesthidegkút, Hidegkúti út melletti részsű

Az Apostol utcai csúszások, sárfolyás jellegű mozgások a Komjádi uszoda feletti lejtőn történtek 1966–1976 között. Az ok, az 50-es években a lejtőn elhelyezett törmelékkel az itt fakadó források eltömítése volt. A problémákat elhárították nagyszabású tereprendezési munkálatokkal, szivárgórendszer létesítésével. A terület mesterséges beavatkozás hatására stabilizálódott, jelenleg beépítetlen, parkként funkcionál. A terület bekerült a 47/1998. Főv. Kgy. rendelet 6. melléklet szerinti felszínmozgás-veszélyes területek közé.

A Pasaréti út, Hermann Ottó út közötti mozgások a Vasas Pasaréti Sportcentruma feletti lejtőn történtek 1913–1960 között, korábbi téglagyári agyaggödör részsűjén. A problémákat elhárították tereprendezési munkálatokkal, szivárgórendszer létesítésével. A terület mesterséges beavatkozás hatására stabilizálódott, jelenleg beépítetlen. A terület bekerült a 47/1998. Főv. Kgy. rendelet 6. melléklet szerinti felszínmozgás-veszélyes területek közé.

A Bimbó út, Endrődi Sándor utca közötti terület, a felsorolt utcákon kívül, az Ábrányi Emil utcát, Fenyves utcát, Rügy utcát érinti. A kataszteri lap kisebb épületkárokat és támfalkárokat említ. A terület stabilizációja mesterséges beavatkozás nélkül megtörtént. A terület bekerült a 47/1998. Főv. Kgy. rendelet 6. melléklet szerinti felszínmozgás-veszélyes területek közé. Azóta beépítés csak építési engedélyhez csatolt geotechnikai szakvélemény alapján lehetséges,

²⁶ Önkormányzati adatszolgáltatás

és a Bányakapitányság (illetve 2007. január 1. megelőzően a Magyar Geológiai Szolgálat Budapesti Területi Hivatal – MGSz BTH) szakhatóságként való részvétele mellett.

Az Endrődi Sándor utca, Gábor Áron utca közötti terület, a felsorolt utcákon kívül, a Bimbó út egy részét érinti. A kataszteri lap kisebb épületkárokat és támfalkárokat említ. A terület stabilizációja mesterséges beavatkozás nélkül megtörtént. A terület bekerült a 47/1998. Főv. Kgy. rendelet 6. melléklet szerinti felszínmozgás-veszélyes területek

közé. Azóta beépítés csak építési engedélyhez csatolt geotechnikai szakvélemény alapján lehetséges.

A Hidegkúti út melletti rézsúcsúszás kataszteri lapja egy 1954. évi csúszást, suvadást mutat be, amit szivárgórendszer építésével, patakszabályozással, útkorrekcióval rövid időn belül helyrehoztak.

Földrengés, földcsuszamlás több százéves adatok alapján a kerületben nem fordult elő. A II. kerületben jelenleg ak-

29. táblázat. Természetes partfalak jegyzéke

Fsz.	Megnevezése	Cím/kezdő	Cím/vég	Veszélyeztetett közmű/objektum megnevezése	Megjegyzés
1.	Ördögárok	Zsíroshegyi út 114.	Zsíroshegyi út 114.	Lakóház/kert	2010-es árvíznél veszélyeztetett
2.	Ördögárok				
3.	Paprikás-patak				

Megjegyzés: partfalomlás esetlegesen az Ördög árok és a Paprikás-patak egyes részein fordulhat elő.

30. táblázat. Mesterséges partfalak jegyzéke

Fsz.	Megnevezése	Cím/kezdő	Cím/vég	Veszélyeztetett közmű/objektum megnevezése	Megjegyzés
1.	Épített partfal	Villám u. 1.	Villám u. 3.	Közút, lakóház	
2.	Épített partfal	Kondor út.	Madár u.	Közúti útkereszteződés	
3.	Épített partfal	BKV Hűvösvölgyi Végállomás		Közúti közlekedés	

31. táblázat. Lehetséges földcsuszamlások jegyzéke

Fsz.	Megnevezése	Cím/kezdő	Cím/vég	Veszélyeztetett közmű/objektum megnevezése	Megjegyzés
1.	Sárbefolyás	Páfrány u.	Erdőalja	Lakóház	
2.	Épített partfal	Villám u. 1.	Villám u. 3.	Közút, lakóház	
3.	Emberi beavatkozás következménye volt	Pasaréti út – Hermann Ottó út között			Korábban Stabilizálták
4.	Emberi beavatkozás következménye volt	Endrődi Sándor u. – Gábor Áron utca között			Korábban Stabilizálták
5.	Emberi beavatkozás következménye volt	Apostol utcai csúszás			Keserű forrás eltömődése okozta, korábban Stabilizálták

tív felszínmozgásokról csúszásokról nincs információ, de a közelmúltban bekövetkezett mozgások, csúszások felhívják a figyelmet arra, hogy beépítéseknél a stabilitási problémákra különös figyelemmel kell lenni. Ezen lejtős tömegmozgások minden esetben emberi beavatkozások hatására alakultak ki: a terület hidrológiai viszonyai megváltoztak, ennek hatására a felső rétegek víztartalma megnövekedésével csúszólap kialakulhatott.

1.18.1.3 Földrengés által veszélyeztetett területek

Magyarországon az $5 \leq M \leq 5.9$ magnitúdó sávba tartozó eseményekre évszázadonként 2-3 alkalommal kell számítani, míg a $4 \leq M \leq 4.9$ sávba tartozókra 6-7 alkalommal. Míg az előbbi komoly károkat okozna, vagyis a következménye nagyon súlyos, az utóbbi kisebb károkat okozna, vagyis a következményei súlyosnak minősíthetők, de gyakorisága mindkettőnek ritka.

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

Árvízveszélyes terület a Duna 2,4 km-es kerületi szakasza mentén a Szépvölgyi úttól a Csalogány utcáig terjedő

sík terület. A veszélyeztető hatást fokozhatják a kerületi kisvízfolyások, az Ördögárok és a Paprikás patak időjárás függő jelentős vízhozamai.

Az árvízveszély a kerület legismertebb veszélyforrása, az ezzel kapcsolatos besorolás: II. osztály.

1.18.2.2 Belvízveszélyes területek

A kerület földrajzi adottságaiból adódóan belvízzel alapvetően nem kell számolni. A talajvíz a Duna vízállásától függően változik, ami ritkán okozhat talajvíz-emelkedést. Az ilyen jellegű veszélyeztetés igen ritkán fordulhat elő, potenciális hatása rendkívül csekély.

1.18.2.3 Árvíz és belvízvédelem

A kerület nem önállóan védekezik, a szervezés és a lebonyolítás fővárosi szinten történik. A Fővárosi Közgyűlés vonatkozó rendelete alapján I.-II.-III. fokú árvízvédelmi készültség esetén a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. felel az árvízi védekezésért. Amennyiben a képességei és lehetőségei nem elegendőek, a védekezésben közreműködik a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság. Veszélyhelyzetben a Budapest Főváros Kormányhivatal II. Kerületi Hivatala vezetőjétől a védekezés irányítását átveszi a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgató által kijelölt személy.

1.19 Városi klíma

Napjainkban az emberiség mintegy felét érintik a mesterségesen létrehozott városi környezet terhelései: a környezetszennyezés, a zaj, a felfokozott élettempóval együtt járó stressz és nem utolsósorban a városi légtér – a természetes környezethez képest – megváltozott fizikai paraméterei. A XX. században világszerte jelentős mértékben felgyorsult a népesség városokba vándorlása. Magyarországon ez a folyamat jellemzően a század második felére tehető. A kialakult városok, az épített környezet átalakulása jelentősen hatást gyakorolt a helyi környezetre, és az ott lakók közérzetére. Ezt a környezetmódosító hatást városi klímának nevezzük. A városok sűrű beépítettsége, az épületek esetében használt építőanyagok minősége nagy mértékben hozzájárultak a városi klíma létrejöttéhez. A városi klíma az adott földrajzi hely éghajlatától jól megkülönböztethető befolyásoló tényező. Ilyen értelemben beszélhetünk városklímáról, városi léptékben értelmezett mezovagy mikroklímáról. A különbözőségnek számos oka van (a városi felszín eltérő sugárzási jellemzői, a növényzet hiánya, a csapadékvíz elvezetés, légmozgás módosulása, az antropogén hőleadás).

A városi klíma egyik tulajdonsága, hogy magasabb hőmérsékletű klímát eredményez városon belül, ún. városi hő-

szigetet hoz létre. A megnövekedett hőmérséklet, hőérzet azt okozza, hogy a lakosság egészségi állapota romolhat, fokozottan jelentkezhetnek az orvostemetológiai problémák a népesség körében. A városi hősziget kihat az energiafelhasználás fokozódására is, amennyiben a magasabb hőérzet következtében a légkondicionáló berendezések száma növekszik a városban élők körében. A gazdasági, egészségügyi következményeken túl a lakosság úgynevezett „termikus komfortját” a léghőmérséklet, a légnedves-ség, a szélsebesség és a sugárzási viszonyok befolyásolják.

A városi klímát mozaik struktúra jellemzi: a városi klíma a város térségi részegységei szerint változik, egy park vagy egy teljesen burkolt tér klímája teljesen eltérő lehet. A városi klímát rendkívül mértékben befolyásolja, hogy az épített környezet milyen fizikai jellemzőkkel, milyen hővezetési tulajdonságokkal, hőkapacitással bír. Fontos tényező a városban folyó antropogén tevékenység is: egy nagyobb üzem, gyáregység hőkibocsátása, vagy egy sűrűn használt autópálya növelheti a hősziget kialakulásának esélyeit. Kiemelendő, hogy a gyárak, illetve különböző közlekedési eszközök által termelt hő mellett az általuk kibocsátott gázok is fontos szerepet játszanak abban, hogy a városi klíma hogyan alakul.

Összességében elmondható, hogy a városi klíma alakulásának a beépítettség és egyre szennyezettebb levegő a két fő összetevője. A városok épülettömege, a burkolt utak és terek „holt” felület a beérkező napfény és a lehulló csapadék hasznosulása szempontjából. Ezek a felületek – szemben a zöld növényzettel – nem megkötik és felhasználják, hanem csak elnyelik a napfényt, majd visszasugározzák a légkörbe. Ennek következményeként nyáron különösen, de télen is sokkal jobban felmelegsznek, mint a növényzettel borított részek és a város feletti légteret is erőteljesebben melegítik fel, mint a zöldfelület visszasugárzása. Az üvegházhatású gázok koncentrációja a városok felett helyi üvegház-problémához vezethetnek, ami tovább fokozza a városi környezet melegedését, a szélcsatornák beépítésével az alsó légrétegek mozgása ellehetetlenül, így egyre inkább alakulnak ki szmogriadó-közel helyzetek.

További problémát jelenthet a globális felmelegedés okozta kiterjedt aszályos időszakokban városok közelében jelentkező erdőtüzek hatása, ami tovább terheli a városok légkörét.

A II. kerület geológiai és beépítettségi adottságainak köszönhetően a városi klíma kialakulásában kevésbé érintett általában a nagyvárosokkal, de a főváros egyéb kerületeivel történő összehasonlításban is. A Középső dombvidék és a Pesthidegkúti kerületek jellemzően kertes társasház és családi házas övezeteiben a hőmérséklet és hőérzet jelentősen alacsonyabb, mint a kerület nagyobb beépítettségű területein. Az északnyugati szélcsatorna megnyitásával a főként a bel-budai területen jellemző, közlekedési kibocsátásból eredő klimatikus problémák egy része várhatóan megoldódik.

2

Helyzetelemző munkarész

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése. A vizsgálatok alapján a tényleges állapotok elemzése, egymásra hatásuk összevetése, folyamataik elemzése

Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzatának integrált településfejlesztési stratégiája (ITS) a kerület fejlesztésének középtávú stratégiai alapküldetése, amelynek célja a területi alapú, területi szemléletű tervezés megszilárdítása, a kerületrészekre vonatkozó célok kitűzése, és azok érvényesítése.

Jelen megalapozó tanulmány a kerület jövőképével és a településhálózatban elfoglalt helyével, szerepével, illetve a kerületben és az egyes kerületrészekben meglévő problémákkal egyaránt koherens állapotfelméréseket és a várható, valamint már megtett beavatkozásokat tartalmazza. Ez az előfeltétele annak, hogy valóban integrált fejlesztések valósulhassanak meg.

A fejlesztési tervek megfogalmazása a helyi gazdasági-társadalmi partnerek bevonásával történik a koncentráció elvének megfelelően, azaz egy területen több beavatkozás együttes alkalmazásával. A településfejlesztési stratégia és a részét képező rehabilitációs akciók képesek mobilizálni és összehangolni mind a közösségi (EU-s, hazai állami és önkormányzati) mind a magánszférából érkező forrásokat. Az integrált településfejlesztési stratégia tehát fontos eszköze annak, hogy a kerület gazdasági, társadalmi és környezeti értelemben fenntartható fejlesztéseket valósíthasson meg.

Középtávon az ITS a kerület összes fejlesztésének elvi keretét, referenciapontjává válik, így módon feltételezi a helyi közösség életében meghatározó tényezők – lakosok, vállalkozók, civil szervezetek – partnerségét.

A megalapozó vizsgálat a korábban e tárgyban elkészült anyagok, valamint a legfrissebb adatok alapján feldolgozza a kerület földrajzi, infrastrukturális, közlekedési, gazdasági, társadalmi, környezeti, kulturális és egyéb jellemzőit. A városszerkezet elemzése, az egyes kerületrészek lehatárolása és az előbbi dimenziók mentén történő részletes elemzése során azonosíthatóak az egyes kerületrészek erősségei, gyengeségei, kitörési pontjai és a fejlődésükre esetleg veszélyt jelentő tényezők – ezek ismeretében kerül sor a stratégiában a teendők meghatározására.

Az új városfejlesztési előírások alapján a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek helyzetértékelése kiemelt helyet kapott az ITS-ben, bár a kerületben valós szegregátum nincs.

A megoldandó feladatokhoz és a megoldáshoz vezető utak rendszerezése érdekében, a stratégia a kerület egészére és az egyes kerületrészekre külön-külön is meghatároz rövid, közép-, és hosszú távú fejlesztési célokat.

A stratégia jövőképe szerint 5-10 év múlva a II. kerületet az alábbiak jellemzik:

- A lakosságszám stabilitása mellett a szolgáltatási szektor magasabb részaránya, és termelékenysége, ezen belül különösen a lakossági funkcióhoz kapcsolódó szolgáltatások jobb elérhetősége és minősége, aminek eredményeként a kerület lakói helyben tudják elérni a szükséges szolgáltatásokat.
- A szolgáltatások a kerületi alközpontokban létesített kereskedelmi, pénzügyi, egészségügyi, közigazgatási és szabadidős funkciókat is betöltő központokban koncentrálnak. Időközben két pesthidegkúti alközpont is létrejön. A meglévő bevásárló-szolgáltató központok környezetében a hiányzó lakossági szolgáltatások megerősödnek, ezáltal több olyan alközpont alakul ki a kerületben, amely lakossági igényeket elégít ki, az utazási szükséglet kiiktatásával hozzájárul a környezeti terhelés csökkentéséhez; a közösségi-társadalmi élet színtere lehet.
- A szolgáltatási szektorban a helyiek által betöltött munkahelyek száma is nő, elsősorban a Bel-Buda kerületrészre koncentrálódó kapacitások eredményeként.
- A korábban városképi szempontból elhanyagolt, valamint a társadalmilag alacsonyabb státuszú felhívíz-újlaki részek rehabilitációja, felzárkózása megtörténik, részben a magánszféra idegenforgalmi beruházásainak, részben a kerület ráfordításainak eredményeként; virágzó gyógyturisztikai településrész jön létre, ahol a fürdők a meglévő termálvíz-kapacitást kihasználják és további idegenforgalmi funkciókkal bővülnek. Az idegenforgalomból származó bevétel a jelenlegihez képest bővül. A kerület egyéb természeti értékeinek (erdeinek, időközben jobban feltárt barlangjainak) vonzereje is érvényesül.
- A közösségi közlekedési szolgáltatás javuló minősége az utasszám növekedését eredményezi. A kerületben a jelenlegi kerékpárút-hálózat hossza megduplázódik. Kiépül az M0-körgyűrű a 10-es útig, megvalósul a távolsági autóbusz-forgalom átirányítása az Etele térre. Mindezek eredményeképpen a forgalom a gyűjtő- és főutakon a jelenlegi szinthez képest csökken, a

közlekedés környezetre kifejtett káros hatása mérséklődik, hozzájárulva a területben lakók és az idelátogatók komfortérzetének javulásához.

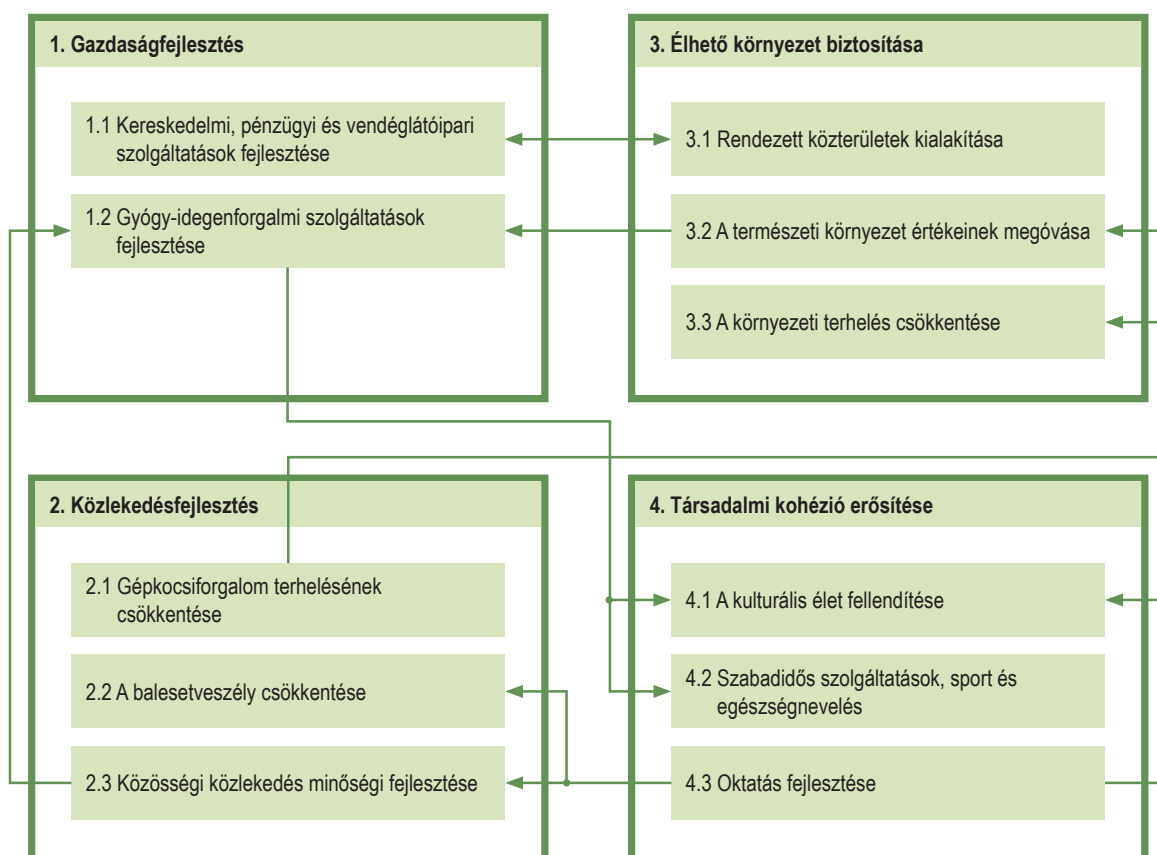
A hosszú távú célok megfogalmazása, és azok lebontása középtávú célokkra, ami a településfejlesztési stratégia tervezési időtávja, már önmagában egy olyan komplex rendszert képez, ami a fenntarthatóság minden egyes

sarokkövének felhasználásával egymásra oda-vissza ható tényezők összessége. A gazdaság-társadalom-környezet hármas rendszerének alrendszerekre bontása részleteiben mutatja meg a stratégiai jövőkép összefüggéseit.

A 26. ábra azon célok közötti összefüggéseket mutatja, amelyek a stratégia alapján képezik, az utóbbi évek megvalósult és a közeljövő tervezett fejlesztéseinek a bázisát adják.

32. táblázat. A stratégia hosszú és középtávú céljai

Hosszútávú célok	Középtávú célok
1. Gazdaságfejlesztés: a szolgáltató szektor területileg kiegyensúlyozott kiépítése, a terület idegenforgalmi adottságaira is épülő, szolgáltatások hangsúlyos fejlesztése.	1.1 Kereskedelmi, pénzügyi és vendéglátóipari szolgáltatások fejlesztése; 1.2 Gyógy-idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése.
2. Közlekedésfejlesztés: a gépjárműforgalom és az általa okozott károk csökkentése városszerkezeti beavatkozásokkal, valamint az alternatív közlekedési eszközök előnyben részesítésével.	2.1 Gépkocsiforgalom terhelésének csökkentése; 2.2 A balesetveszély csökkentése; 2.3 Közösségi közlekedés minőségi fejlesztése.
3. Élhető környezet biztosítása: az épített és a természeti környezet állapotának olyan szintre történő fejlesztése, hogy csak állagmegóvó beavatkozások legyenek szükségesek.	3.1 Rendezett közterületek kialakítása; 3.2 A természeti környezet értékeinek megóvása; 3.3 A környezeti terhelés csökkentése.
4. Társadalmi kohézió erősítése: lehetőség biztosítása a terület lakóinak ahhoz, hogy a kulturális, valamint az egészség megőrzéséhez szükséges szolgáltatások legtöbbjét helyben, a területen belül tudják igénybe venni.	4.1 A kulturális élet fellendítése; 4.2 Szabadidős szolgáltatások, sport és egészségnevelés; 4.3 Oktatás fejlesztése.

26. ábra. A hosszú és középtávú stratégia céljai közötti kapcsolat

3

Helyzetértékelő munkarész

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

3.1.1 A folyamatok értékelése

A helyzetfeltáró munkarészben bemutatott, a környezeti tényezőket, az infrastrukturális ellátottságot, a társadalmat és a gazdaságot érintő folyamatok értékelését SWOT-analízis keretében mutatjuk be. Az egyes kerületszempontok ismertetésében a kerületszempontokra vonatkozó SWOT-elemzések a területi egységekre bontott jellemzőket részletesebben ismertetik.

A gazdaság-társadalom-környezet hármasság egységének vizsgálatával megállapítható, hogy a terület az erősségek és lehetőségek tekintetében meghaladja a gyengeségek és veszélyek általi érintettségét, ami a jelenlegi helyzet megfelelőségének és a jövőbeli stratégiai irány meghatározásának helytállóságát mutatja. Mindhárom területen kihívások állnak a terület vezetése és lakossága előtt, de a 2008-ban megalkotott Integrált Városfejlesztési Stratégiában megfogalmazottaknak megfelelően alakuló településfejlesztés egyértelműen az erősségek és lehetőségek fenntartható dominanciájának irányába mutat.

A kockázatértékelésben számba vett fenyegetettségek értékelése tekintetében elmondható, hogy a Stratégiában megfogalmazott fejlesztési elképzelések területén felmerülő kockázatok szinte kivétel nélkül alacsony értéken tarthatók, a település fejlesztését, a környezet védelmét, a gazdasági fellendülést nem veszélyeztetik.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A település és környezetének fejlesztését befolyásoló belső tényezőket a helyzetelemző munkarészben, illetve a folyamatok értékelése során számba vettük.

A stratégia megalkotása során azonban számolni kell azon külső tényezőkkel, amik nem befolyásolhatók sem helyi eszközökkel, sem a lakosság és a civil szektor bevonásával.

33. táblázat. Gazdasági folyamatok értékelése

Erősségek	Gyengeségek
- Jó megközelíthetőség - Magasan kvalifikált munkaerő - Kedvező külső megítélés - Erős idegenforgalmi potenciál - Kedvező helyi adópolitikai eszközök - Jelentős önkormányzati ingatlanvagyon	- Hanyatló kiskereskedelem és vendéglátás - Kihasználatlan idegenforgalmi potenciál
Lehetőségek	Veszélyek
- Idegenforgalom fellendítése a helyi termálvízkészletre alapozva - Funkcióbővítéssel, szolgáltató központokkal, a magánbefektetések támogatásával a kiskereskedelem és vendéglátás erősítése - Vendéglátás erősítése a turizmusra építve	- A vendéglátás külső kerületszempontbeli hanyatlása - A szolgáltató szektor elvándorlása a főváros belső kerületeibe

34. táblázat. Társadalmi folyamatok értékelése

Erősségek	Gyengeségek
- Fiatallakosság a külső kerületszempontokban - Magasan kvalifikált lakosság, erős kulturális igény - Kedvező helyi megítélés	Idősödő lakosság a belső kerületszempontokban
Lehetőségek	Veszélyek
- Helyi identitástudat kiaknázása - Magas kvalifikáltságú lakosság megszólítása - Jelentős civil jelenlét kiaknázása	A lakónépesség további öregedése

35. táblázat. Környezeti és infrastrukturális folyamatok értékelése

Erősségek	Gyengeségek
• Duna közelsége • Védett természeti területek • Jelentős beépítetlen zöldterület • Jelentős termálvízkészlet • Kiterjedt barlangrendszer • Épített történelmi örökség • Jó intézményi és infrastrukturális ellátottság • Jó megközelíthetőség • Zöldfelületek nagy aránya	• Nagy átmenő forgalom, jelentős környezetterhelés • Rossz állapotú épített környezet • Parkolóhelyhiány a belső kerületrészen • Túlzott beépítettség a belső kerületrészen • Irodák, szolgáltatás hiánya a külső kerületrészen
Lehetőségek	Veszélyek
• A csatornázás teljeskörűsítésével az infrastrukturális ellátottság teljessé tétele • Elbontott gyárépületek területén közösségi terek, újabb zöldfelületek létrehozása	• Épített környezeti elemek további állagromlása • Környezetszennyezés fokozódása, illegális hulladéklerakók terjeszkedés • A gépkocsialomány növekedésével még zsúfoltabb helyi közlekedés • Fokozódó parkolóhely-hiány

Az országos és fővárosi szintű jogszabályalkotás, a szakpolitikák változása, a külső gazdasági tendenciák, illetve a rendelkezésre álló külső források végessége, valamint a folyamatosan változó politikai és irányítási mozgástér mind abba az irányba mutat, hogy a stratégia megalkotásánál a külső tényezőkkel a településfejlesztés minden szintjén számolni kell.

A kerület intézményi és infrastrukturális ellátottsága megfelelő, az utóbbi években a kerületbe történő visszavándorlás azonban folyamatos kihívás elé állítja a döntéshozókat.

A peremkerületi jelleg az átmenő forgalom okozta nehézségek ellentételezéseként felfogható egy olyan, a belváros és az agglomeráció találkozásánál levő lehetőségnek, ami a hatékony településfejlesztési eszközök alkalmazása esetén mind a gazdaság fejlődését (szolgáltatások és vendéglátás erősítése), mind a kulturális és szabadidős tevékenységeknek helyet adhat a kedvező környezeti és természet erőforrások adta lehetőségekre támaszkodva.

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

A 2008-as IVS-ben meghatározott akcióterületek, azok fejlesztési igényei és sorrendje tekintetében az elmúlt év fejlesztései tükrében elmondható, hogy a településfejlesztési stratégia jól átgondolt, a településrendezési eszközök figyelembe vételével megalkotott dokumentum volt, tartalmi elemei ma is relevánsak, prioritási rendje helytálló.

A 2007-ben rendeletben megalkotott KVSZ jól alátámasztja a fejlesztési elképzeléseket, 2011-es módosítása tovább támogatja a meghatározott településfejlesztési irányvonalat.

A 1. sz. akcióterület (AT – Bel-Buda) fejlesztési a regionális operatív program funkcióbővítő rehabilitációjában megvalósult, a soron következő akcióterületek nagyszabású fejlesztései is megvalósultak, illetve megvalósulás alatt állnak, ahogyan az a jelenlegi ITS-ben nyomon követhető.

A kerületrészek értékelésében bemutatásra kerülő veszélyeztetettségek nem nagy súllyal vannak jelen, a tematikus célok között megfigyelhető, hogy a meglévő gyengeségek felszámolása évek óta a stratégia részét képezik. Összevetve a fővárosi szintű stratégiával az alábbi területeken kap kiemelt szerepet a településfejlesztés:

(1) Közlekedésszervezés

A közösségi közlekedés fejlesztése irányába mutat egy sor olyan intézkedés, aminek egy része már megvalósult, illetve a közeljövőben zárul. A forgalomtechnikai fejlesztések, a fonódó villamosvonalak építése, a Széll Kálmán tér átépítése, a dugódíj várható bevezetése, a P+R parkolók építése mind azt támasztja alá, hogy a kerületi területrendezési törekvések egy kiterjedt, összehangolt, össztelepülési koncepció mentén zajlanak.

(2) Természeti és épített környezet védelme

A KVSZ részletesen foglalkozik az épített és természeti környezet védelmével. A településfejlesztési elképzelések messzemenőig figyelembe veszik a természeti környezet és az ökológiai hálózat védelmét: a közlekedési eredetű emisszió csökkentése érdekében tett lépések, a csatornázottság 2015-re tervezett teljeskörűsítése szintén össztelepülési összefogás eredménye, a meghatározott stratégiai terv szerint haladva, összhangban a helyi településrendezési eszközök rendszerével.

A szlömösödéssel veszélyeztetett területek rehabilitációja szintén kezdetektől a stratégia egyik célterülete, az önkormányzat folyamatos forráselosztása az épített környezet javítását és fenntartását szolgálja.

(3) Kultúra és szabadidő eltöltése

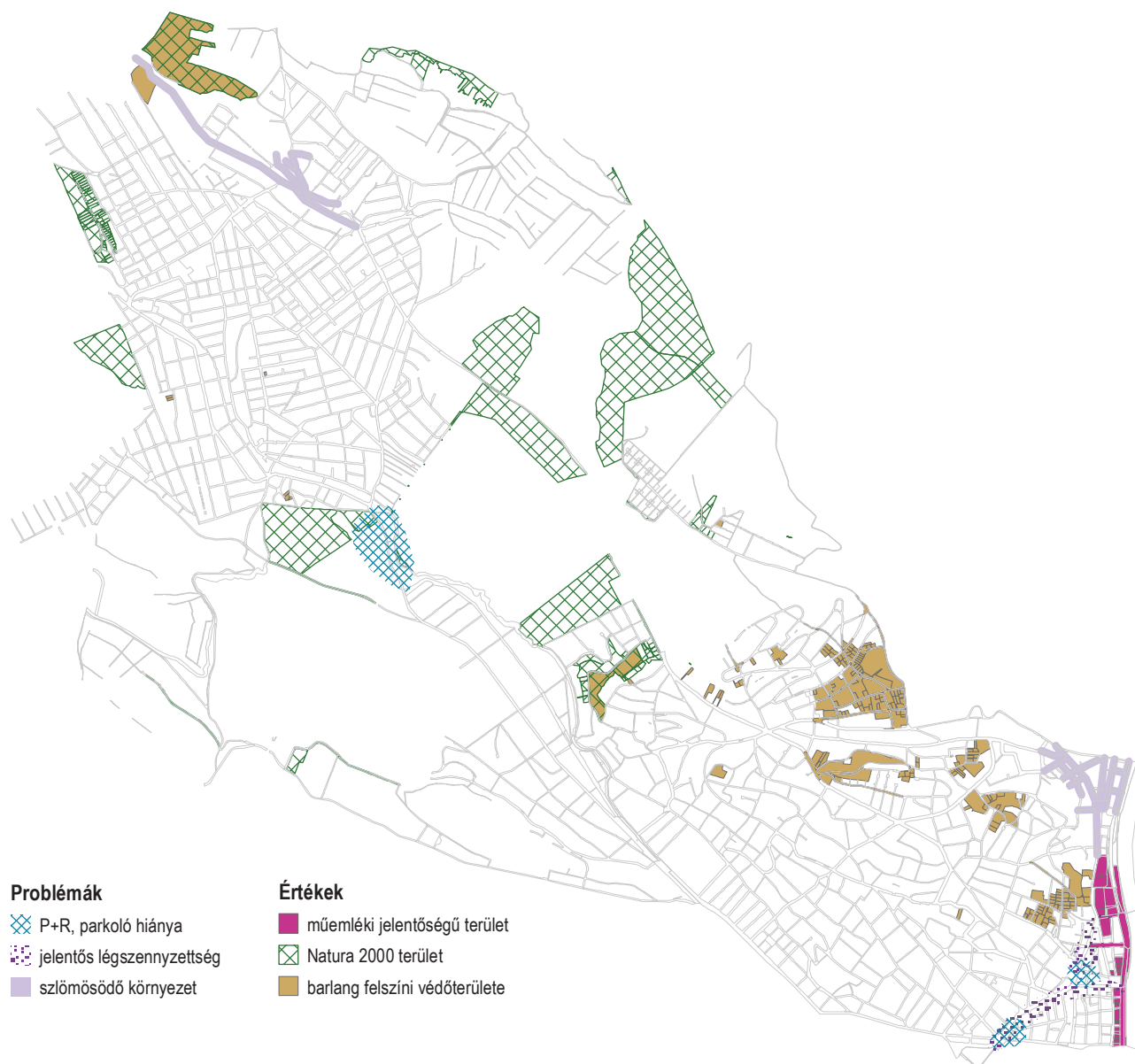
Az elmúlt idők nagyszabású fejlesztései (Szabadság Utcai Szabadidőközpont, Marczibányi téri sportpályák, Kolozsvári Tamás utcai sportpálya. Bánffy György emlékpark) és tervezett beruházásai (Klebensberg Kastély felújítása, Ganz-épületek bontása és közpark létesítése, Gül Baba türbéje és környezetének felújítása) szintén azt a képet árnyalják, ami alapján elmondható, hogy a településfejlesztés egyik legfontosabb, a fővárosi elképzelésekkel harmonizált célja a szabadidő egészséges és kulturált el-

töltésének felülről történő támogatása. Az önkormányzat előremutató elképzeléseinek nagy a társadalmi hasznossága: a II. kerület bentlakó és az lakhelyül tudatosan választó népességének lehetőséget biztosít arra, hogy helyben sportoljon és kulturálódjon, egyben itt járuljon hozzá a kapcsolódó gazdaságfejlesztés (turizmus-idegenforgalom, kiskereskedelem-vendéglátás) előmozdításához.

Összefoglalásként elmondható, hogy a közel egy évtizede kialakított településfejlesztési stratégia kiállta az idő próbáját, stabil alapja a középtávú fejlesztési elképzeléseknek, összhangban áll nemcsak a településrendezés eszközkészletével, hanem a fővárosi szintű stratégiai elképzelésekkel is, megvalósítása a gazdaság-társadalom-környezet harmosának harmonikus és fenntartható fejlesztését teszi lehetővé.

3.2 Problématérkép/értéktérkép

A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségeknek és korlátainak a 27. ábrán látható térképi ábrázolása lehetséges.

27. ábra. Problémák, értékek

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 A településrészek kijelölése, pontos lehatárolása

A II. kerület földrajzi és építészeti szempontból egyaránt jól elkülöníthető kerületrészekre osztható. Az ún. belső vagy történelmi kerületrésztől még kevésbé élesen válik el a Pilisi parkerdőt magában foglaló középső kerületrész, a kerület részeként 1950 óta számon tartott Pesthidegkút azonban egyértelműen az előző kettőtől eltérő domborzati és városképi értékekkel bír.

A gazdasági helyzetkép vonatkozásában megjegyzendő, hogy új kiskereskedelmi, illetve vendéglátó egység megnyitása már csak bejelentési kötelezettséghez kötött a helyhatóságnál, így az önkormányzatnak nem áll rendelkezésére naprakész információbázis az egyes kerületrészekben üzemelő egységekről.

Tekintve azonban, hogy a kerületrészekre vonatkozó egyéb adatok a 2011-es népszámlálás adataiból származnak a vonatkozósi időszak közel azonos, hiszen a gazdálkodási adatok a 2010-es évvégi, míg a népszámlálási adatok is közel a 2010-es állapotot mutatják.

Bel-Buda

A bel-budai kerületrészen halad keresztül a római kori országút észak-déli irányban. Az országút ma már nem létezik, emlékét a kerület Országút elnevezésű településrésze őrzi. A történelmi örökség következménye, hogy a Víziváros településrész szinte teljes területén a felszín alatt régészeti leletek találhatók. A területrésze – Újlak, Víziváros, Rózsadomb – jellemző a kerület legintenzívebb beépítettsége, elsősorban nagyméretű, XIX. század végi építésű bérházak formájában. A Rózsadombon felfelé haladva, illetve a Szilágyi Erzsébet fasor vonalában építészeti szempontból eklektikus kialakítás figyelhető meg. A régi villaépületek mellett megjelentek 816 lakásos társasházak, teleszerű beépítések. Az épített környezet védelmében az önkormányzat folyamatos szabályozással próbálja a terület teljes átalakulását megakadályozni.

A Fő utcai környékén az utóbbi években jelentős átalakulás mutatkozik: a régi épületek nagy részét lebontották, helyükre jellemzően irodaépületek épülnek. Az ezredfordulót megelőző évtizedekben a kerületrészben még jelen volt az ipari tevékenység: a Ganz Művek üzemegységei mellett itt volt megtalálható a BKV járműjavítója.

A kerület észak-déli irányú – valamint ellenirányú – közlekedése teljes mértékben áthalad a Széll Kálmán tér – Margit körút vonalon, számos negatív hatást okozva a ke-

rületrész úthálózatának állapotában, valamint a lakosság életében egyaránt.

Az említett szakaszon a parkolási helyzet sem kielégítő, a Duna közelsége, valamint a fő elosztó közművezetékek jelenléte miatt mélygarázsok kialakítására csak aránytalanul nagy beruházással kerülhetne sor.

A kerületrész intermodális csomópontja a Széll Kálmán tér, amely közlekedési szempontból rendkívül jelentős, számos eszközváltásra ad lehetőséget. A Széll Kálmán tér, kialakítása és mérete miatt azonban alkalmatlan egy egész kerület lakossága tömegközlekedési igényeinek kielégítésére.

P+R szolgáltatás a kerületben három helyen létezik, ezek közül egy található a kerületrészben: a Margit híd budai hídfőjénél a HÉV-megálló mellett, 38 férőhellyel.

A kerület igazgatási és közintézményeinek nagy része a bel-budai kerületrészben található. Ezek közül a Polgármesteri Hivatal, a KSH, a Munkaügyi Bíróság, a kerületi rendőrkapitányság a legjelentősebbek, megemlítendő továbbá a Millenáris Park, a Marczibányi Téri Művelődési Központ, két gimnázium, számos alapfokú oktatási intézmény és a nagy bevásárlóközpontok jelenléte, ami indokolja a kerületrész aránytalanul nagy forgalmát.

Bel-Buda kiskereskedelme és vendéglátása – melynek hagyományos tengelye a Margit körút volt – a bevásárlóközpontok megjelenésével hanyatlásnak indult. A tradicionális vendéglátás már csak nyomokban lelhető fel, a Paksi halászcserda (ma Menta Terasz), a Tiroli étterem, és a Margit-kert képviselik a hagyományos vendéglátást, jelenleg a menü-étkeztetést fenntartó egységek tudnak fennmaradni a területen. A Lövőház utca funkcióbővítő rehabilitációja megváltoztatta ezt a tendenciát, a sétálóutcában a várakozásnak megfelelően új vendéglátó egységek nyíltak. Az élelmiszerboltok jelenléte szinte teljesen megszűnt, annak ellenére, hogy a kínálat hiányát a nagy bevásárlóközpontok nem kompenzálják. A kerületrészben mindösszesen két éjjel-nappal nyitva tartó kereskedelmi egység üzemel.

Kulturális hagyományok terén az utóbbi évek hanyatlása megfordulni látszik. A funkcionálisan védett Átrium mozi helyén megnyílt az Átrium Film-Színház. A hely ösztönző befogadótérként üzemel, a színházi előadások mellett kortárs tánc, komoly- és könnyűzene, filmvetítések, hétvégén pedig gyermekműsorok is helyet kapnak a programok között. A 2015/16-os évadtól a Nemzeti Táncszínház a Millenáris Teátrumban folytatja működését. Az Art-hálózat tagjaként működő Bem mozi rendezvényszervezés segítségével tartja pozícióját. Színházi programok a

Marczibányi Téri Művelődési Központban és a Millenáris Rendezvényközpontban zajlanak. A Millenáris Park, az eredetileg időszakos kiállításokra tervezett épületegyüttes nem ezt a funkciót látja el. A Szabó Ervin Könyvtár Török utcai épületének elérhetősége és állapota nem kedvez a könyvtárlátogatás fellendítésének, még akkor sem, ha viszonylag kis alapterületen 50 ezer kötetes állománnyal, külön gyermekkönyvtári részleggel rendelkezik. A Központi Statisztikai Hivatal könyvtára azonban a funkcióbővítő rehabilitáció részeként megnyílt a kerületi lakosok számára is, a köteles könyvtár sok programmal és tájékoztató, illetve tudományos előadásokkal is a lakosság rendelkezésére áll.

A kerületrészt termálvízvágya igen jelentős, több száz évre elegendő, azonban idegenforgalmi szempontból nem teljesen kihasználta. A terület barlang jelenléte szempontjából kiemelkedő, nemcsak országos, hanem európai szinten is. Az itt található barlangok jelenleg nem alkotnak összefüggő rendszert, a barlangkutatók azonban úgy vélik, átjárhatóak. Ez utóbbi bizonyítja a Molnár János barlang felfedezése, mely során egy összefüggő járatrendszerre bukkantak, melynek teljes feltárása még folyik. A Budai-hegység felszíne alatt rejlő közel száz, kisebb-nagyobb barlanghoz hasonlóan ugyanis a Molnár Jánosról elnevezett barlang is karsztos eredetű, ma is aktív forrásbarlang. Ennek bizonyítottága esetén a kerület Európa legnagyobb összefüggő barlangrendszerét tudhatná „maga alatt”.

A sport- és szabadidős tevékenységekhez a Kolozsári Tamás utcai és a Marczibányi téri sportpálya kínál lehetőségeket. Előbbi műfüves futball-, tenisz-, utcai kosárlabda-pályáival várja a szabadidős sportokat kedvelőket, illetve az utánpótlás-nevelésben résztvevőket. Utóbbi terület bérleti jogát az önkormányzat 2006-tól 20 évre a Vasas – Match Point Kft. által alkotott konzorcium közös cégének, a Marczibányi Sportközpont Kft-nek adta. A bérleti jogért cserébe a bérlő a sportpályák meghatározott műszaki tartalmú, több szakaszban történő felújítását vállalta. Az Ormai László Csarnok további hasznosítására a II. kerületi képviselő testület háromoldalú megállapodást fogadott el (Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzata

– Nemzeti Sportközpontok – Magyar Asztalitenisz Szövetség), melynek keretében az önkormányzat a csarnokot érintő fejlesztésekhez tulajdonosként hozzájárul, ugyanakkor a létesítmény nyitottabbá válik a lakosság számára. A helyszínen létrejött a Budai Asztalitenisz Akadémia, amely a sportág utánpótlás-nevelését karolja fel.

Gazdasági helyzetkép

A Bel-Buda kerületrészt gazdasági struktúrájára a szolgáltatás nagyarányú, a kiskereskedelem és vendéglátás mérsékelt jelenléte jellemző. Az ipari tevékenység a Ganz Művek 1990-es évekbeli felszámolásával gyakorlatilag megszűnt. Mezőgazdasági tevékenységre a terület adottságai miatt nincs lehetőség.

A stratégia által vázolt fejlesztések első üteme, mely a funkcióbővítő rehabilitációval megvalósult (1. számú akcióterület), ebben a kerületrésztben található. A fejlesztés gazdasági vonatkozású célja elsősorban a hanyatló vendéglátás és kiskereskedelem fejlesztése és megerősítése volt. További hosszú távú cél a nagyszámú természetrajzi és geológiai adottságok messzemenő kihasználásával az idegenforgalom fellendítése.

A kerületben működő vállalkozások 59%-a Bel-Buda kerületrésztben volt megtalálható. A vállalkozási hajlandóság elsősorban a kiskereskedelem területére koncentráldott, az összes vállalkozás több mint egyharmada ebben az ágazatban tevékenykedett. Ezek nagy hányada mögött gazdasági szervezet állt, az egyéni vállalkozók az összes kiskereskedelmi tevékenység alig 16%-át tették ki.

A vendéglátás helyzete a Bel-Buda kerületrésztben valamivel jobb arányt mutatott, mint a kerület egészében: míg a kerületben a vállalkozások 22,7%-a működött az ágazatban, a belső kerületrésztben ez az arány 25,3% volt. Erre az ágazatra még inkább jellemző volt az egyéni vállalkozók korlátozott jelenléte, ebben a vállalkozási formában a vendéglátó egységek 9,5%-a működött.

A kiskereskedelem és vendéglátás területén tehát fokozottan szükség van a fejlesztő beavatkozásra, klasszikus

36. táblázat. Bel-Buda vállalkozásainak adatai, 2010

Megnevezés	II. kerület	Bel-Buda kerületrészt
Működő vállalkozások száma	1 969	1 166
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 344	862
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	232	139
Vendéglátóhelyek száma	447	295
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	46	28

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa

termelő tevékenység hiányában ugyanis ezen ágazatokra épül a kerület gazdasági tevékenysége.

Társadalmi helyzetkép

A kerületrészt – annak ellenére, hogy lakótelepek jelenléte nem jellemző – sűrűn lakott, népsűrűsége 8636 fő/km².

Bel-Buda társadalmi összetétele az utóbbi időkben jelentős változáson ment keresztül. A jellemzően régi bérházakból álló kerületrészek épületeinek állaga a tulajdonosi szerkezetváltás óta folyamatosan romlik, az elhasználódást a tulajdonosok csak részben tudják megakadályozni, ezért esztétikai vagy anyagi okokból az elvándorlás mellett döntenek.

A táblázat adataiból jól látható, hogy a kerületrészt lakossága a népszámlálás idején az aktív korúak túlsúlyát mutatja. Ugyanakkor a kerületrészt a 2011-es adatok szerint „öregebb”, mint a kerület egésze, hiszen a 60 év fölöttiek aránya a 14 évesnél fiatalabb lakossághoz mérten láthatóan magasabb, mint a kerületben általában.

Kvalifikáltság szempontjából a kerületrészt nem tér el jelentősen a kerület átlagától, a lakosság több mint fele felsőfokú végzettséggel rendelkezik, miközben az aktív korú

lakosság elhanyagolható része részesült csak alapfokú oktatásban.

A rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, bár a kerület átlagát nem éri el, igen magas, az aktív korú népesség több mint egyharmadának nincs rendszeres jövedelme. Ez a jelenség elsősorban lakosság magasabb kvalifikáltságú rétegeit érinti.

Természeti és épített környezet

Bel-Buda természeti adottságai alapvetően rendkívül kedvezőek, folyóparti, sík, és domborzati jelleggel egyaránt rendelkezik. Bár mára a beépítettség meglehetősen nagyarányú, az önkormányzat figyelmet fordít a parkok és zöldfelületek folyamatos védelmére és rendben tartására. Jelenleg három park őrzéséről gondoskodnak: a Mechwart ligetben 24 órás szolgálattal, a Nagy Imre téren és a Fenyves parkban este 10-től reggel 6-ig védik a parkosított környezetet és az épített játszótereket.

A Duna-part épületegyüttesének Duna felőli látványát az UNESCO a világörökség részének nyilvánította.

A kerületrészt építészeti szempontból nem mutat egységes képet, míg a Rózsadomb alatt jórészt a múlt század elején épült

37. táblázat. Bel-Buda foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés		II. kerület	Bel-Buda
Lakónépesség		87 744	37 841
Ebből	0–14 évesek aránya (%)	13,7	11,5
	15–59 évesek aránya (%)	54,6	55,7
	60 év fölöttiek aránya (%)	31,7	32,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)		3,8	4,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)		59,0	57,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)		31,7	30,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)		3,0	3,3
Foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességen belül (%)		64,6	66,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)		36,5	39,6
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)		8,6	8,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül (%)		53,6	52,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)		6,6	7,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)		4,1	4,4

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

38. táblázat. Bel-Budai lakásállomány-adatok

Megnevezés	II. kerület	Bel-Buda
Lakásállomány (db)	48 684	24 861
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	2,6	3,4
Lakónépesség száma	87 744	37 841
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	1,9	2,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	10,4	15,8

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

39. táblázat. Bel-Buda SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Fejlett és kiterjedt tömegközlekedés • Sok közintézmény • Jelentős termálvízkészlet • Kiterjedt barlangrendszer • Jelentős nem lakás céljára szolgáló ingatlanvagyon • Jó megközelíthetőség • Rendezett városkép, kiterjedt szabályozás • Magasan kvalifikált munkaerő • Kedvező természeti környezet • Zöldfelületek nagy aránya • Kedvező külső és helyi megítélés	• Hanyatló kiskereskedelem és vendéglátás • Idős népesség • Túlzott beépítettség • Rossz állapotú épített környezet • Zsúfolt közlekedés, túlterhelt utak • Kihasználatlan idegenforgalmi potenciál • Parkolóhelyek hiánya • Fokozott környezetterhelés • Lakossági együttműködés hiánya kerületrészen belül és kerületre-szek között
Lehetőségek	Veszélyek
• Belvárosi jelleg erősítése • Idegenforgalom fellendítése a termálvízkészletre és a barlangrend-szerre mint turisztikai látványosságra építve • Funkcióbővítéssel a kiskereskedelem és a vendéglátás bővítése • Elbontott gyárépületek területén közösségi terek, újabb zöldfelüle-tek létrehozása	• A lakónépesség további öregedése • Épületek további romlása, fokozódó elvándorlás • A gépkocsállomány növekedésével még zsúfoltabb helyi közleke-dés • Fokozódó parkolóhely-hiány • Fokozódó környezetszennyezés

hatalmas, régen bér-, ma már társasházak képviseltetik magukat, a Dunától távolabb eső részeket múlt századi villaépületek és az utóbbi néhány évtized alatt épített sok-lakásos társasházak egyaránt megtalálhatók.

A kerület lakosságának mintegy fele a bel-budai kerület-részben él, ehhez mérten a lakásállomány fele is a kerület-részben található. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya szinte elhanyagolható, Bel-Buda közszolgáltatások szempontjából a leginkább ellátott területi egység a kerü-letben.

Középső dombvidék

A Középső dombvidék jelentős részét zöldfelület, a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában álló erdőterület alkotja.

A terület közlekedési szempontból a külső és belső kerü-letrészek összekapcsolódását biztosítja két fő útvonal, a

Húvösvölgyi és a Budakeszi út mentén. Ez a két út egyre kevésbé tudja ellátni a külső kerületrész és az agglomerá-ció lakosságának átmenő forgalmát.

A személygépjármű- és tömegközlekedés két fő irányban jelentős: a Húvösvölgyi és a Budakeszi úton. A harántirá-nyú közlekedés a 29-es busz kivételével tömegközlekedés szempontjából nem megoldott, a két főút találkozásánál, a Budagyöngyénél van lehetőség a két irány összekapcsolására.

P+R szolgáltatás a Húvösvölgyi út – Hidász utca keresz-teződésnél található, létesítésének célja a külső kerületre-szek és az agglomeráció forgalma központba áramlásának csökkentése volt. Befogadóképessége mára alacsonynak tekinthető, kihasználtsága teljes, túlhasználat jellemző.

Közintézmények tekintetében a kerületrész kevésbé ellá-tott, mint Bel-Buda. Az oktatási alap- és középfokú intéz-

mények (négy óvoda, két általános iskola, egy gimnázium, két általános iskola és gimnázium) mellett itt található a Budai Központi Kerületi Bíróság, az Információs Hivatal, valamint a Szent Ferenc kórház.

Kereskedelem és vendéglátás szempontjából csomópontok képződése figyelhető meg. A kerület első bevásárlóközpontja, a Budagyöngye ebben a kerületrészben épült. Az épületben élelmiszerkereskedelmi üzlet nincs. A nem tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottságot központosítva a két másik nagy bevásárlóközpont biztosítja: a Ró-

zsakert, valamint a Rózsadomb Center. Mindkét objektum rendelkezik postával, gyógyszertárral, illetve bankfiókkal, a szolgáltatás mellett azonban a kereskedelmi tevékenység túlméretezettnek bizonyult a kereslethez képest. A Középső dombvidék és Pesthidegkút határában a Stop Shop szolgálja ki elsősorban a pesthidegkúti lakosság körében támadó, kereskedelem iránti igényeket.

A vendéglátásnak alapvető bázisa nincs, a vendéglátástól eltérő, egyéb funkciók beiktatása nélkül az egységek nehezen tudják fenntartani magukat.

40. táblázat. Középső Dombvidék vállalkozásainak adatai, 2010

Megnevezés	II. kerület	Középső Dombvidék
Működő vállalkozások száma	1 969	521
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 344	288
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	232	32
Vendéglátóhelyek száma	447	88
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	46	7

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa

41. táblázat. Középső dombvidék foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés	II. kerület	Középső dombvidék
Lakónépesség	87 744	31 896
Ebből		
0–14 évesek aránya (%)	13,7	14,6
15–59 évesek aránya (%)	54,6	52,2
60 év fölöttiek aránya (%)	31,7	33,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)	3,8	2,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	59,0	63,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)	31,7	31,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	3,0	2,3
Foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességen belül (%)	64,6	65,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	36,5	35,9
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	8,6	6,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül (%)	53,6	54,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	6,6	5,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	4,1	3,3

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

Építészeti szempontból a kerületrészt nagyjából egységes képet mutat, kisméretű társasházak, villaépületek és családi házak váltják egymást. A paneles technológiával készült épületek jelenléte elhanyagolható.

Külképviselések, rezidenciák nagy számban vannak jelen a kerületrészen.

A kulturális hagyományok képviselésében Mátyás király vadasparkja és a Szentföld kápolna érdemel említést.

Komolyzenei koncerteknek a Csalán utcában található Bartók Béla Emlékház 80 férőhelyes koncertterme ad helyet.

Sport- és szabadidős tevékenységek végzésére a Külker Park, a Hidász utcai fedeles lovarda és a Húvösvölgyi nagyrét ad lehetőséget.

Gazdasági helyzetkép

A kerület működő vállalkozásainak 26,5%-a volt megtalálható a Középső dombvidék kerületrészen. Itt is elmondható, hogy a vendéglátás és a kiskereskedelem dominált, a termelő tevékenységek jelenléte nem jelentős. A kiskereskedelmi egységek tették ki az vállalkozási tevékenység 55,2%-át, ezek alig 11,1%-a tevékenykedett egyéni vállalkozás formájában.

A vállalkozások közel egyharmada a vendéglátásban végzte tevékenységét, nagyrészt gazdálkodó szervezet formájában. A vendéglátó egységek alig 8%-át üzemeltették egyéni vállalkozók.

Társadalmi helyzetkép

A KSH népszámlálása alatt a külterületnek minősülő parkerdő lakott részei nem kerültek tömbösítésre, ezért azokat az adatok elemzése során nem mutatjuk be.

A kerület lakosságának mintegy egyharmada ebben a kerületrészen él, a népsűrűség 1768 fő/km², jóval alacsonyabb, mint Bel-Buda kerületrészen, ami a nagyarányú erdőterület jelenlétével magyarázható. Itt is elmondható, hogy a lakónépességben belül az aktív korúak száma kiemelkedő, a 60 év fölötti lakosok több mint kétszer annyian vannak, mint a 14. életévüket be nem töltötték. A felsőfokú végzettségűek aránya még a másik két kerületrészen igen magas értékeket is meghaladja, a lakosság kétharmada diplomás. A csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya elhanyagolható.

A foglalkoztatottsági ráta közel megegyezik a kerületi átlaggal. A munkanélküliség alacsonyabb, mint általában a kerületben. A foglalkoztatott nélküli háztartások nagy aránya szintén az idősödő népességnek tudható be.

Természeti és épített környezet

Természeti környezet szempontjából a kerületrészt kiemelt jelentőségű területének nagy részét erdő borítja. Az erdőterület a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll, jórészt állami tulajdonú, mindazonáltal gondozottság tekintetében nagy kívánnivalókat.

A Pálvölgyi és a József-hegyi barlang a kerületrészen található, előbbi turisták fogadására alkalmas, utóbbi feltárás alatt áll, vélhetően nem is fogják megnyitni a nyilvánosság számára.

A kerületrészt természetes vízfolyása és a terület csapadékvíz-elvezetésének fő csatornája az Ördög-árok, amely azonban a csapadék nélküli időszakokban száraz. Helyenként illegális csatornabekötések terhelik, emiatt az Ördög-árok vize fokozottan szennyezett.

A kerületrészen számos műemlék és műemlék jellegű épület található helyi és országos védelem alatt egyaránt. Az épített környezet nagy részét családi házak és kisméretű társasházak alkotják, a panel típusú épületegyüttesek jelenléte nem számottevő.

A kerületrészt csatornázottsága a tervek szerint 2015-re teljes körűvé válik.

42. táblázat. Középső dombvidék lakásállományadatai

Megnevezés	II. kerület	Középső dombvidék
Lakásállomány (db)	48 684	16 896
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	2,6	1,7
Lakónépesség száma	87 744	31 896
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	1,9	1,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	10,4	6,6

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

43. táblázat. Középső dombvidék SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Fejlett és kiterjedt tömegközlekedés • Jelentős termálvízkészlet • Kiterjedt barlangrendszer • Rendezett városkép, kiterjedt szabályozás • Magasan kvalifikált lakosság • Kedvező természeti környezet • Zöldfelületek nagy aránya, értékes növényállomány • Kedvező külső és helyi megítélés	• Hanyagolt kiskereskedelem és vendéglátás • Idős népesség • Zsúfolt közlekedés, túlterhelt, rossz állapotú utak • Kihasználatlan idegenforgalmi potenciál • Hanyagolt kulturális élet • Elhanyagolt erdőterület
Lehetőségek	Veszélyek
• Idegenforgalom fellendítése a termálvízkészletre építve • A parkerdő turistacélponttá tétele tervszerű rendezéssel • Vendéglátás erősítése a turizmusra építve	• A lakónépesség további öregedése • Épületek további romlása, fokozódó elvándorlás • A gépkocsiállomány növekedésével még zsúfoltabb helyi közlekedés • Fokozódó környezetszennyezés

A kerületrészt lakásállomány-ellátottsága kielégítő, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya nagyon alacsony, és a kisméretű lakások jelenléte sem jellemző.

Pesthidegkút

Pesthidegkút közigazgatásilag 1950 óta tartozik a II. kerülethez.

A kertvárosi jellegű kerületrészt a kereskedelem, szolgáltatások és vendéglátás területén erősen fejletlen, a még életben maradt vállalkozások nem megfelelő helyen vannak. A kerületrészt egyetlen bevásárlóközpontja a Széphalom bevásárlóközpont. Ezen kívül a kereskedelem és szolgáltatás színhelyei: garázsokból kialakított, épület földszintjén berendezett helyiségek, falusias jellegű vendéglátás. A kereskedelmi és szolgáltató vállalkozások nem tudnak koncentrálni, inkább a belső kerületrészek felé orientálódnak. Önkormányzati felmérés alapján elmondható, hogy a lakosság körében kifejezett igény mutatkozik a szolgáltatás és a vendéglátás fejlesztésére.

Az önkormányzat 2015-ben magánérős beruházással egy kisvárosias jellegű szolgáltató központ kialakítását kezdte meg, ahol a tervek szerint helyet kap a közösségi szol-

gáltatás is: a jelenleg is működő Pesthidegkúti Városrészi Önkormányzat és adminisztrációja, okmányirodai képvisellete. A szolgáltató központ környezetében a P+R szolgáltatás kialakítását tervezik, a jelenlegi rendszer kibővítésével.

Életmód és társadalmi környezet szempontjából Pesthidegkút erősen különbözik a belső kerületrészeketől: aktív civil szervezetek működnek, erős lokálpatriotizmus jellemző. A kerületrésztben szervezett polgárőrség nagy erővel végzi feladatát, amire nagy szükség van.

Az egy háziorvosra jutó betegek aránya itt a legmagasabb. A közelmúltig tartó kedvezőtlen sürgősségi ellátás megoldására az önkormányzat az OMSZ-szel együttműködve létrehozott egy új mentőállomást a kerületrésztben.

A kerületrésztben a telefonszolgáltatás teljes, az alternatív közműszolgáltatás (kábeltevé) kisebb társaságokkal valósul meg. A kerületrészt csatornaellátottsága 2015 folyamán teljes körűvé válik.

A kerületrészt és egyben a kerület közlekedési anomáliáit a távlati tervek szerint az M0 nyugat-északi összekötő szakaszának megépítése orvosolná, ez a szakasz azonban az M0 legutolsó üteme. Ennek hiányában Pesthidegkúton a közúthálózat, jelenlegi állapotában, az esetleges nagyobb beruházások okozta forgalom-növekedést nem tudná kiszolgálni. Az M0 jelenlegi nyomvonalterve az 1-es utat köti össze az északi M0-s híddal, és viszonylag távol esik a kerülettől, ez szükségessé teszi, egy belső, kisebb kapacitású gyűrű létrejöttét.

A Batori László utca környékén további 6080 férőhelyes P+R szolgáltatás kialakítása szerepel a tervek között.

Az elmúlt évtized fejlesztései közt említést érdemel a nádijás Klebelsberg Kuno Művelődési, Kulturális és Mű-

vészeti Központ megépítése. A kultúrkúria ad helyet a színházi, komoly- és könnyűzenei eseményeknek a kerületrészt és az agglomeráció lakossága számára; egyben közösségi szolgáltató egységként is működik: alkalmas lakossági fórumok, közmeghallgatások megrendezésére.

A sport- és szabadidős tevékenységek színhelye jelenleg a Szabadság utcai 14 ha-os, összefüggő zöldfelület. A terület funkcióbővítő rehabilitációja során a Szabadság utca – Kadarka utca – Áchim András utca – Máriaremetei út között elhelyezkedő ingatlanegyüttesen az alábbi beruházások valósultak meg:

- műfüves nagypálya kialakítása az MLSZ pályázati forrásának bevonásával, amelyet a továbbiakban is a HSC és utánpótláscsapata használ edzéseik és mérkőzéseik lebonyolítására, valamint a lakossági szabadidősport színtereként is működik;
- három műfüves kispálya épült az MLSZ pályázati forrásának bevonásával;
- teniszpályák, valamint
- szabadtéri fitness-eszközök kaptak helyet a területen.

Mindezeket felül a kerületrészen a következő fejlesztések valósultak meg:

- Közigazgatás: a Rezeda utcában létrehozták a Hidegkúti Rendészeti Központot 24 órás közterület-felügyeleti ügyelettel, ahol a rendőrség kihelyezett irodája is helyet kapott, melegedési és pihenési területet biztosítva az itt dolgozó polgárőrök számára;
- Közlekedésfejlesztés: A Hidegkúti út – Máriaremetei út külső csomópontjának jelzőlámpás szabályozása megtörtént, ezáltal szabályozhatóvá vált a kerületbe az agglomerációból (Solymárról) érkező forgalom; a Hidegkúti út – Máriaremetei út – Ördögárok utca – Rezeda utca csomópont áteresztő-képességének növelése 2014-ben befejeződött;
- A Szabadság utca burkolata megújult a Kadarka utcától a Máriaremetei útig;
- A Klebelsberg Kuno Általános Iskola és Gimnázium épületében 2012-től helyet kapott a Gyermekek Háza Alternatív Alapozó Program, ami az intézmény részeként mint önálló pedagógiai program működik.

A tervek között szerepel a Klebelsberg Kastély felújítása. Az elképzelések szerint az egykori lakóházban interaktív múzeum mutatná be Klebelsberg életművét. Ezenkívül kiállító tér, konferenciaterem és határokon túli, valamint vidéki pedagógusok, közművelődési szakemberek, művészek és kutatók befogadására alkalmas szálláshely is létesülhet a Kultúrkúria részeként működő intézményben. A fejlesztés állami finanszírozással valósul meg.

Gazdasági helyzetkép

Pesthidegkút a kerület életében elsősorban lakófunkciót lát el. A vállalkozások létehez szükséges infrastruktúra rendelkezésre áll, a kereskedelmi és vendéglátó tevékenységek a központosított közlekedés és társadalmi élet hiányában azonban nem találnak megfelelő keresletet működésükhöz.

A kerületrészen a kerületben működő összes vállalkozás alig több mint 14%-a üzemelt, ezek több mint kétharmada kiskereskedéssel foglalkozott. Az egyéni vállalkozások száma az ágazatban 29%, ez az összes kiskereskedelmi egység közel 15%-a volt. Ez azt mutatja, hogy az egyéni vállalkozások formájában működő kiskereskedelmi tevékenység jóval nagyobb arányú volt, mint a másik két kerületrészen, ami nyilvánvalóan a nagy bevásárlóközpontok hiányával magyarázható.

A vendéglátó egységek száma a kerület vendéglátásban működő vállalkozásainak 14%-a, ennek oka a külterületi elhelyezkedés, valamint a turizmushoz köthető tevékenységek lehetőségének hiánya. A vendéglátásban is a gazdasági társaságok jelentős túlsúlya volt tapasztalható, egyéni vállalkozóként a vendéglátó egységek 17,1%-a üzemelt.

Társadalmi helyzetkép

Pesthidegkúton a II. világháborút követően az 1489 fős német lakosságot kitelepítették. Nagy részük a németországi Mosbachba és környékére települt, és ma is ott él. Az 1980-ig tartó hazalátogatási tilalmat követően a kitelepí-

44. táblázat. Pesthidegkút vállalkozásainak adatai, 2010

Megnevezés	II. kerület	Pesthidegkút
Működő vállalkozások száma	1 969	282
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 344	194
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	182	29
Vendéglátóhelyek száma	447	64
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	46	11

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa

tett lakosság képviselői felvették a kapcsolatot a helyi önkormányzattal, mára Mosbach a II. kerület testvérvárosa, állandó közös rendezvények résztvevője.

Pesthidegkút rendelkezik a legalacsonyabb lakosságszámmal a kijelölt kerületrészek közül, annak ellenére, hogy a legnagyobb területéről van szó. A jelenséget a kertvárosi jelleg, a többlakásos társasházak viszonylag kis aránya, a tömörszerű épületegyüttesek teljes hiánya magyarázza.

A kerületrészt a II. kerület legnagyobb, és egyben legritkábban lakott egysége. Népsűrűsége 1350 fő/km².

Pesthidegkút a kerület legfiatalabb kerületrésze, a 60 év fölötti lakosság aránya alig fele az aktív korú népességnek, és csak 10%-kal haladja meg a 14 év alatti népesség arányát. A többi kerületrészhöz és a kerület egészéhez hasonlóan igen magas a felsőfokú végzettségűek aránya, és bár a csak alapszintű oktatásban részesültek száma magasabb, mint a többi kerületrészen, itt sem éri el az 5%-ot.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya messze elmarad a kerület átlagától, a többi kerületrésszel összehasonlítva is jóval kedvezőbb képet mutat.

45. táblázat. Pesthidegkút foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés		II. kerület	Pesthidegkút
Lakónépesség		87 744	17 954
Ebből	0–14 évesek aránya (%)	13,7	16,8
	15–59 évesek aránya (%)	54,6	56,3
	60 év fölöttiek aránya (%)	31,7	26,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)		3,8	4,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)		59,0	54,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15–59 évesek) belül (%)		31,7	35,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)		3,0	3,3
Foglalkoztatottak aránya a 15–64 éves népességen belül (%)		64,6	61,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)		36,5	28,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)		8,6	11,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül (%)		53,6	54,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)		6,6	7,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)		4,1	4,6

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

46. táblázat. Pesthidegkút lakásállomány-adatai

Megnevezés	II. kerület	Pesthidegkút
Lakásállomány (db)	48 684	6 927
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	2,6	2,1
Lakónépesség száma	87 744	17 954
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	1,9	1,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	10,4	2,2

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011.

47. táblázat. Pesthidegkút SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
• Kertvárosi jelleg • Jó megközelíthetőség, fejlett tömegközlekedés • Jól kvalifikált, erős öntudatú helyi lakosság, önkéntes civil szerveződések • Fiatal népesség • Kihelyezett közigazgatási egységek • Nagy méretű, gondozott zöldterület	• Kereskedelem és vendéglátás hiánya • Nagy átmenő forgalom az agglomerációból • Irodák, szolgáltató egységek hiánya • Zsúfolt közlekedés, túlterhelt utak
Lehetőségek	Veszélyek
• Új városközpont kialakítása a szolgáltatás és a kereskedelem központosítására • Sport- és szabadidőcentrum építése	• Fejlesztések elmaradása az úthálózat állapota miatt

Természeti és épített környezet

Pesthidegkút a kerület egészéhez hasonlóan kedvező természeti adottságokkal rendelkezik. Nagy méretű és számú zöldfelülettel bír, melyek nagy része gondozott.

Az épített környezetre a kertvárosi jelleg túlsúlya jellemző, lakótelepek egyáltalán nem, nagyobb méretű társasházak is csak helyenként árnyalják a képet.

A kerületrészben a kerület lakosságának mintegy 20%-a él, a kertvárosi jellegnek köszönhetően a kerület teljes la-

kásállományának 14%-ában. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a legmagasabb a kerületben, azonban az 5%-ot itt sem éri el.

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

A kerület szegregációval való érintettségét az ITS 3. fejezete tárgyalja.

